

KU LEUVEN

BMS 20

Beleid & Management in Sport

GEEN LOOPCULTUUR ZONDER LICHTTE LOOPINFRASTRUCTUUR?

Een studie naar het aanbod en gebruik van
Finse pistes in Vlaanderen

Jeroen Scheerder
Julie Borgers
Bart Vanreusel
Steven Vos

2014

In opdracht van

Met medewerking van

GEEN LOOPCULTUUR ZONDER LICHTE LOOPINFRASTRUCTUUR?

Een studie naar het aanbod en gebruik van
Finse pistes in Vlaanderen

Jeroen Scheerder
Julie Borgers
Bart Vanreusel
Steven Vos

2014

In opdracht van

Met medewerking van

Beleid & Management in Sport (BMS)

BMS-Rapport 20

*Geen loopcultuur zonder lichte loopinfrastructuur?
Een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes in Vlaanderen*

Jeroen Scheerder
Julie Borgers
Bart Vanreusel
Steven Vos

Dit is het twintigste nummer in de reeks van BMS-rapporten.

De BMS-rapporten willen een bijdrage leveren aan het sociaalwetenschappelijke onderzoek naar beleid en management met betrekking tot sport en fysieke activiteit. Deze publicaties zijn een product van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven.

De BMS-rapporten kunnen mits registratie gratis gedownload worden via www.faber.kuleuven.be/BMS.

Reekseditors: Prof. dr. J. Scheerder, dr. S. Vos & drs. J. Meganck
Verantwoordelijke uitgever: Prof. dr. J. Scheerder
Technische ondersteuning: Dhr. J. Feys

Reproductie: KU Leuven

© 2014 J. Scheerder, Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen, KU Leuven
Tervuursevest 101, 3001 Leuven (Heverlee)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, gereproduceerd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle rechten voorbehouden.

D/2014/KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

REEDS VERSCHENEN BMS-RAPPORTEN

Nr. 1

Scheerder, J., & Vos, S., m.m.v. Pluym, K. (2009). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport 1). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 2

Vos, S., & Scheerder, J. (2009). *'t Stad sport. Onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport 2). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 3

Scheerder, J., & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Lagae, W. & Van Hoecke, J. (2010). *De fitnesssector in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Fitness Panel 2009 (VFP09)* (Beleid & Management in Sport 3). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 4

Scheerder, J., & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Késenne, S., Van Hoecke, J. & Vanreusel, B. (2010). *Sportclubs in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009 (VSP09)* (Beleid & Management in Sport 4). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 5

Scheerder, J., Breesch, D., Pabian, S., & Vos, S. (2010). *Balanceren in een grijze zone. Een verkennende studie van de semi-agorale arbeid in de sport* (Beleid & Management in Sport 5). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 6

Vos, S., & Scheerder, J. (2011). *Opleidings- en competentiebeleid in de Vlaamse fitnesssector. Sleutel tot succes?* (Beleid & Management in Sport 6). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 7

Scheerder, J., & Seghers, J. (2011). *Jongeren in beweging. Over bewegingsbeleid, sportparticipatie en fysieke activiteit bij schoolgaande jongeren in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 7). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 8

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., & Vos, S. (2011). *Sport in clubverband (Deel 1). Een analyse van de clubgeorganiseerde sport in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 8). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 9

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., Winand, M., & Vos, S. (2012). *Sport in clubverband (Deel 2). Uitdagingen voor de clubgeorganiseerde sport* (Beleid & Management in Sport 9). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 10

Scheerder, J., Vandermeerschen, H., Van Tuyckom, C., Hoekman, R., Breedveld, K., & Vos, S. (2011). *Understanding the game: sport participation in Europe. Facts, reflections and recommendations* (Sport Policy & Management 10). Leuven: KU Leuven/Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management.

Nr. 11

Winand, M., Scheerder, J., Vos, S., & Zintz, T. (2011). *Attitude, changement et innovation. Les fédérations sportives communautaires de Belgique* (Gestion & Management du Sport 11). Leuven/Louvain-la-Neuve: KU Leuven/ Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management et Université catholique de Louvain / Chaire Olympique Henri de Baillet Latour et Jacques Rogge en Management des Organisations Sportives.

Nr. 12

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E., & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport 12). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 13

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E., & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Praktijkvoorbeelden in Vlaamse Jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport 13). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 14

Vos, S., & Scheerder, J. (2012). *Haven voor sportclubs? Analyse van de clubgeorganiseerde sport in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport 14). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 15

Geeraert, A., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2012). *The historic treble in football. The legal, political and economic driving forces behind football's transformation* (Sport Policy & Management 15). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 16

Arts, M., Lesage, D., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2013). *Sport for Development and Peace. The role of the International Olympic Committee* (Sport Policy & Management 16). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 17

Derom, I., VanWynsberghe, R. & Scheerder, J. (2013). *Who participates now and in the future? A case study of the Tour of Flanders Cyclo* (Sport Policy & Management 17). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 18

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2013). *What brings people into the soccer stadium? (Part 1) The case of Belgium from a marketing perspective* (Sport Policy & Management 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 19

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2014). *What brings people into the soccer stadium? (Part 2) The case of Portugal from a marketing perspective* (Sport Policy & Management 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 20

Scheerder, J., Borgers, J., Vanreusel, B. & Vos, S. (2014). *Geen loopcultuur zonder lichte loopinfrastructuur? Een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport 20). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf	ix
Hoofdstuk 1 Inleidend kader	1
1. <i>Loopsport als lichtgeorganiseerde activiteit</i>	1
2. <i>Aanbod voor loopsport: conceptualisering</i>	11
3. <i>Historiek van Finse pistes</i>	18
4. <i>Beleidsstimulansen</i>	22
5. <i>Besluit</i>	25
Hoofdstuk 2 Studieopzet en -benadering	27
1. <i>Doelstellingen van het onderzoek</i>	27
2. <i>Materiaal en methode</i>	28
Hoofdstuk 3 Deelname aan loopsport	37
1. <i>Ontwikkelingen in de deelname aan loopsport</i>	37
2. <i>Besluit</i>	48
Hoofdstuk 4 Het aanbod van Finse pistes	49
1. <i>Opkomst en lokalisering van Finse pistes</i>	49
2. <i>Technische kenmerken van Finse pistes</i>	64
3. <i>Argumenten voor de aanleg van een Finse piste</i>	72
4. <i>Besluit</i>	77
Hoofdstuk 5 Het gebruik van Finse pistes	79
1. <i>Demografisch profiel</i>	79
2. <i>Sportief (loop)profiel</i>	83
3. <i>Locaties voor loopsportbeoefening</i>	86
4. <i>Motieven voor het gebruik van de Finse piste</i>	87
5. <i>Gebruik van de Finse piste naar kenmerken</i>	89
6. <i>Besluit</i>	95
Hoofdstuk 6 Synthese	99
1. <i>Doel en opzet van de studie</i>	99
2. <i>Resultaten</i>	100
3. <i>Beleidsconclusies en -aanbevelingen</i>	107

Bibliografische referentielijst	111
Bijlagen	117
<i>Bijlage 1</i> <i>Subsidiereglement kleinschalige sportinfrastructuur</i>	117
<i>Bijlage 2</i> <i>Overzicht van Finse pistes in Vlaanderen</i>	121
<i>Bijlage 3</i> <i>Legende met overzicht van gemeenten in Vlaanderen</i>	129
<i>Bijlage 4</i> <i>Toevoegingen</i>	130
Over de auteurs.....	131

WOORD VOORAF

In dit rapport staat het onderzoek naar het aanbod en het gebruik van Finse pistes in Vlaanderen centraal. Deze studie werd uitgevoerd door de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven in opdracht van de Vlaamse minister van Sport, meer bepaald in het kader van het Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek Sport (3de generatie).

Vanaf de introductie van het Sport voor Allen-beleid in de jaren '70 voelde men reeds de nood om te voorzien in toegankelijke sportinfrastructuur zodat een zo ruim mogelijk publiek hiervan gebruik zou kunnen maken. Door de bouw van heel wat sporthallen, zwembaden, openluchtinfrastructuur, etc. kwam men in het verleden reeds grotendeels tegemoet aan de behoeften van sportbeoefenaars.

Als prototype van een eigentijdse, toegankelijke vorm van sportbeoefening kent de loopsport een steeds groter wordende groep van participanten (Scheerder & van Bottenburg, 2010). Heel wat hedendaagse voorzieningen komen echter niet tegemoet aan de noden van deze beoefenaars. De sterke popularisering van de loopsport als individuele vorm van sportbeoefening, alsook de opkomst van zogenaamde lichte loopgemeenschappen vereisen een aangepaste en toegankelijke sport- en bewegingsinfrastructuur. Heel wat locaties blijken evenwel niet voor alle loopSPORTERS beschikbaar of geschikt. Zeer uiteenlopende redenen liggen hier aan de basis, waaronder onder andere de ligging, veiligheidsaspecten, toegankelijkheid, etc. Niet verlichte paden, verkeersdrukte of de afgelegen locatie van loopfaciliteiten kunnen mensen ervan weerhouden om regelmatig loopactief te zijn of zelfs met de loopsport van start te gaan. In verstedelijkte gebieden kan het gebrek aan groene omgeving of rustige, onverharde wegen er bovendien voor zorgen dat mensen minder gestimuleerd worden om te gaan lopen. Naast veiligheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid, kan het lopen op minder comfortabele wegen ook nefaste gevolgen hebben voor de gezondheid. Bovendien vraagt een lichte bewegingsvorm als loopsport om een andere vorm van infrastructurele ondersteuning dan zwaardere vormen van sport en beweging. Vandaar dat Vlaanderen sinds enkele jaren investeert in de aanleg van Finse pistes.

Met de voorliggende studie werd voor de eerste maal een analyse gemaakt van het Finse pistefenomeen in Vlaanderen. Op basis van dit onderzoek kunnen we nu bevindingen presenteren betreffende de populariteit, de toegankelijkheid en de aantrekkingskracht van Finse pistes. Dit laat toe om recente overheidsinitiatieven te evalueren en, waar mogelijk, verder richting te geven aan de toekomstige uitwerking van het beleid inzake lichte sport- en bewegingsinfrastructuur.

In het eerste hoofdstuk van dit rapport geven we een beeld van een aantal maatschappelijke trends en ontwikkelingen in het Vlaamse (loop)sportbeleid en de deelname aan loopsport. Hierbij wordt duiding gegeven bij een aantal concepten die de rode draad van het voorliggende onderzoek vormen. Daarnaast wordt de opkomst van Finse pistes gesitueerd binnen het Vlaamse sportbeleid en –aanbod. In het tweede hoofdstuk wordt toelichting gegeven bij de opzet van de studie en de onderzoeksbenadering. Ten eerste worden de onderzoeksdoelen en -vragen voorgesteld. Daarna wordt een overzicht gegeven van het gehanteerde bronnenmateriaal per onderdeel, met vervolgens een duiding van de toegepaste onderzoeksmethode. In het derde hoofdstuk wordt de populariteit van de loopsport in Vlaanderen geschetst, en dit op basis van beschikbare data. Dit laat toe om de relevantie van de studie naar lichte loopinfrastructuur empirisch te onderbouwen. Hoofdstuk 4 is gewijd aan het aanbod van Finse pistes in Vlaanderen. Hierin worden, op basis van gegevens verzameld bij gemeentelijke sportdiensten, de profielen, argumenten en doelen van gemeenten met een Finse piste voorgesteld. Het vijfde hoofdstuk tenslotte gaat dieper in op het profiel van Finse piste-lopers. Hierin wordt een beeld gegeven van het demografische en sportieve profiel van gebruikers van de Finse piste, en worden motieven voor het gebruik van de Finse pistes in kaart gebracht. Voor een aantal parameters wordt er ook een vergelijking gemaakt tussen beginnende en gevorderde lopers. Het onderzoeksrapport wordt afgerond met een synthese van de voornaamste bevindingen en aanbevelingen voor het overheidsbeleid.

Voor de uitwerking van dit rapport bedanken we graag een aantal mensen die hieraan bijgedragen hebben. Binnen het Bloso kregen we de gewaardeerde medewerking van Michel Van Espen en Sarah Denys (Afdeling Infrastructuur & Logistiek). Zij droegen op een waardevolle manier bij aan dit studierapport door de aanlevering van beschikbaar data- en beeldmateriaal, en gaven ondersteunende feedback in de opbouw van dit rapport. Zo werd dankbaar gebruik gemaakt van gegevens uit de SPAKKI-databank. Ook richten we graag onze dank aan Ann Colpaert (Bloso, Afdeling Sportpromotie), die de nodige informatie kon verschaffen met betrekking tot de loopomlopen. Voor de cartografische weergave van heel wat resultaten met betrekking tot het aanbod van Finse pistes werd ondersteuning gegeven door de Afdeling Sociale & Economische Geografie van de KU Leuven. Onze dank gaat hierbij uit naar Prof. Dr. Dominique Vanneste en drs. Egbert van der Zee.

Ten slotte richten we graag nog een woord van dank aan alle respondenten die hun steentje bijdroegen aan de datacollectie in het kader van deze studie. Zonder de medewerking van de gemeentelijke (sport-)medewerkers en de Finse piste-lopers kon dit rapport onmogelijk tot stand komen. Ook een aantal studenten Lichamelijke Opvoeding & Bewegingswetenschappen (KU Leuven) droegen bij aan de dataverzameling. Onze oprechte dank hiervoor gaat naar Charlotte Van Leemputte, Bieke Van Gils en Lieselot Santermans.

HOOFDSTUK 1

INLEIDEND KADER

In dit hoofdstuk wordt het kader voorgesteld waarbinnen de studie naar Finse pistes opgebouwd wordt. Maatschappelijke trends en ontwikkelingen in sportdeelname hebben bijgedragen tot de populariteit van de loopsport als lichtgeorganiseerde activiteit. De concepten die centraal staan in dit rapport worden in dit hoofdstuk gedefinieerd. Hierbij wordt gedefinieerd wat een Finse piste is en wat de oorsprong is van deze lichte sportinfrastructuur. Tenslotte worden beleidsinitiatieven met betrekking tot loopsport voorgesteld.

1. Loopsport als lichtgeorganiseerde activiteit

De organisatie van de sport wordt beïnvloed door een aantal maatschappelijke trends en ontwikkelingen. De populariteit van de loopsport, als prototype van een lichtgeorganiseerde activiteit, is hiervan een interessant voorbeeld. Gedurende het merendeel van de twintigste eeuw werd sportief lopen quasi uitsluitend in clubverband beoefend (Stokvis, 2005). Doorheen de jaren werd er steeds meer over de strakke contouren van de loop- of atletiekclub heen gelopen, en ontwikkelde de loopsport zich tot een zelfstandige activiteit die in sterke mate onttrokken werd aan de clubgeorganiseerde atletiekwereld (van Bottenburg et al., 2006).

In de volgende paragrafen wordt meer duiding gegeven bij de maatschappelijke trends die hebben bijgedragen tot de popularisering van de loopsport als lichtgeorganiseerde activiteit. In een tweede paragraaf wordt de opkomst van lichte loopgemeenschappen theoretisch onderbouwd. Vervolgens wordt dit op basis van een aantal voorbeelden gesitueerd in het concept van 'sport light'.

1.1 Maatschappelijke trends en loopsport

Diverse ontwikkelingen in de samenleving hebben bijgedragen tot de popularisering van de (loop)sport. We onderscheiden hierin een aantal socio-demografische verschuivingen en socio-culturele veranderingen.

1.1.1 Socio-demografische verschuivingen

Vergrijzing

De vergrijzing van de bevolking betekent dat het relatieve aandeel 'ouderen', met name 65-plussers, in de bevolking is toegenomen (Pelfrene, 2009; Scheerder et al., 2011; UN, 2009; Versonnen & Bogaert, 2008). De veroudering treedt in sterkere mate op bij vrouwen dan bij mannen: de gemiddelde leeftijd voor vrouwen is inmiddels 81,5 jaar, terwijl dit voor mannen 75,5 jaar is. Daarnaast dient er rekening gehouden te worden met het veranderende profiel van deze groep, die nu steeds meer hun pensioen op een gezonde en (sport-)actieve manier wensen in te vullen (Scheerder, 2006a). Dit blijkt onder meer uit gegevens met betrekking tot sportbeoefening, die aantonen dat steeds meer ouderen aan sport doen (Scheerder et al., 2013).

Verkleuring

Het aantal allochtonen in het Vlaams Gewest is in de voorbije twee decennia sterk gestegen (SVR, 2011). Zowel vanuit maatschappelijk oogpunt (denken we maar aan de algemene volksgezondheid, de inburgering of socialisatie van deze mensen) als vanuit het perspectief van het sportbeleid en –organisaties is het belangrijk hiermee rekening te houden. Uit cijfers van eerdere sportdeelnamestudies (Scheerder & Vanreusel, 2011; Scheerder et al., 2013) blijkt dat de (club)sportdeelnamecijfers voor allochtonen lager liggen dan het gemiddelde van de Vlaamse bevolking. Dit impliceert dat het voor deze groep wellicht interessanter is om lichtere voorzieningen te treffen om aan te zetten tot sportbeoefening.

Verstedelijking

Door de clustering van economische, sociale en culturele aangelegenheden in verstedelijkte gebieden, blijft men vaker in de stadskern of agglomeratie wonen, dichtbij woonvoorzieningen en werkgelegenheid. Hierdoor stijgt het aandeel van de bevolking dat in stedelijke gebieden woont (Groth & Corijn, 2005; Van der Poel, 2007). Volgens Boudry et al. (2003) woont maar liefst 65 procent van de bevolking in stedelijk gebied, wat ongeveer een vijfvoud is ten opzichte van het aantal stadsbewoners in het begin van de twintigste eeuw.

Het feit dat meer mensen in de stad wonen doet de vraag rijzen of ze hier over voldoende mogelijkheden beschikken om op een veilige, gezonde en zelfstandige manier aan (loop)sport te doen. Door de voorziening van openlucht sportinfrastructuur zoals Finse pistes of Fit-O-Meters als aangelegde groene omgeving in stedelijke gebieden wordt hieraan tegemoet gekomen.

1.1.2. Socio-culturele trends

Niet alleen veranderingen in de samenstelling van de bevolking, maar ook ontwikkelingen op sociaal, economisch en cultureel vlak vinden hun weerslag op de loopsport.

Individualisering

Individualisering betekent dat het individu een groeiende autonomie ten opzicht van zijn of haar omgeving krijgt. Beck (1992) stelt dat het individu een basiseenheid in deze maatschappij geworden is, die steeds meer met verschillende keuzes geconfronteerd wordt en geacht wordt beslissingen te maken. Individualisering mag in dit verband niet verward worden met individualisme: het feit dat mensen meer autonomie hebben in het maken van keuzes (individualisering), impliceert namelijk niet noodzakelijk dat men zichzelf meer centraal plaatst of alles 'alleen' doet (individualisme).

Bovendien leidt de keuze van het 'ik' vaak tot collectieve uitkomsten (Duyvendak & Hurenkamp, 2004; Smits & Elchardus, 2004). Vertaald naar de loopsport betekent dit dat naast de puur individuele lopers ook het lopen in diverse groepsverbanden populair is. Hierbij denken we vooral aan de opkomst van lichte loopgemeenschappen. Zowel bij individuele loopsportbeoefening als in lichte gemeenschappen geven mensen steeds meer de voorkeur aan activiteiten waarbij deelname niet afhankelijk is van de deelname van anderen, vaste tijdstippen, lange afstanden en gesloten organisaties. Daarentegen blijkt juist het vluchtige en onmiddellijke karakter ervan in trek te zijn.

Medicalisering

Medicalisering wordt gedefinieerd als 'het proces waarbij het menselijk bestaan steeds meer wordt geplaatst in het perspectief van het beïnvloeden van gezondheid en ziekte' (Boot & Klinkert, 2002: 306). Hierbij komen medische kennis, ziekte en gezondheid steeds centraler te staan en interfereert de (bio)medische wetenschap steeds meer met andere maatschappelijke domeinen, waaronder ook de loopsport.

In het proces van medicalisering kan een culturele en een structurele component worden onderscheiden. De culturele dimensie hiervan betreft de toegenomen waarde van gezondheid. Vanuit dit perspectief wordt de (loop)sport als instrument gebruikt om een optimaal fysiek welzijn en een goede gezondheid na te streven. De populariteit van de loopsport (cf. Hoofdstuk 3) kan in dit verband mede verklaard worden door een verhoogd maatschappelijk bewustzijn hiervan. Mensen houden zich niet alleen steeds meer bezig met gezondheid (Stapel & Keukens, 2009), maar het lijkt wel een morele plicht om je lichaam te verzorgen en er goed uit te zien (Laermans, 1993a; Vanreusel & Scheerder, 2000). Op deze manier wordt de loopsport steeds meer als een instrument gebruikt om

lichamelijk welzijn na te streven. Het is eerder norm dan uitzondering om over een paar loopschoenen te beschikken.

De structurele component van de medicaliseringstrend duidt op de machtspositie van evaluerende tests en metingen om gezondheid en fitheid permanent te monitoren (Boot & Klinkert, 2002). In de recreatieloopsport breekt deze component steeds meer door met het gebruik van hartslagmeters of inspanningstests om zo de lichaamsfuncties objectief te kunnen evalueren en doelen voorop te stellen.

Informatisering

Door de informatisering van de maatschappij wordt de sport steeds dichterbij de (non-)participant gebracht. Via tal van technologieën en media dringt informatie onze huiskamers binnen. Hierdoor zijn een inschrijvingsformulier, kennis over spelregels, technieken of trainingsschema's en informatie over wedstrijden of spelers nooit veraf. Doordat men via het scherm in de huiskamer over heel wat informatie kan beschikken, wordt de zelfgeorganiseerde sportbeoefening in de hand gewerkt en wordt men minder afhankelijk van structuren en experts zoals sportclubs en trainers. Men vindt online trainingsschema's en tips (bv. Start to Run) en kan gepersonaliseerde doelen evalueren (cf. hartslagmeter).

Bovendien geven tal van elektronische communicatiemogelijkheden en sociale netwerken makkelijker aanzet tot de vorming van lichte gemeenschappen. Dit is een kenmerkend type van groepering waarbij mensen niet gebonden zijn aan aspecten van tijd/locatie of voorzieningen, buiten de mensen en media waar ze op eigen initiatief mee in contact treden (Duyvendak & Hurenkamp, 2004; Van Dijk, 2001).

Commercialisering

Met commercialisering wordt bedoeld dat de (loop)sport steeds meer als een economisch product wordt gezien. Voornamelijk sportorganisaties uit de marktsector spelen hier de laatste jaren steeds actiever op in (Scheerder, 2007; van Bottenburg, 2006b).

Voorbeelden van commercialisering van de loopsport zijn enerzijds de industrie van loopkledij, -schoeisel, -accessoires en apps, en anderzijds marktorganisaties met een actief loopsporaanbod. In het kader van recreatieve loopsportbeoefening zijn de massaloopevenementen hier een treffend voorbeeld van. Door continue in te spelen op nieuwe trends en behoeften van de loopSPORTERS en waarden zoals fun, avontuur, sensatie, zelfontplooiing en gezondheidsstreven voorop te stellen, trekt het commerciële loopsporaanbod een breed publiek van (potentiële) lopers aan (Scheerder, 2000; 2006b).

1.2 De opkomst van lichte gemeenschappen

In het licht van de hierboven geschetste verschuivingen geven verschillende auteurs aan dat 'zware' sociale verbanden, die vaak terug te vinden zijn in de traditionele sportclub, steeds meer vermeden worden. Korte en informele ontmoetingen winnen daarentegen steeds meer aan belang (De Meyer, 2003; Duyvendak & Hurenkamp, 2004; Soenen, 2006, 2009). Dergelijke sociale contacten vinden plaats in wat Duyvendak & Hurenkamp (2004) als 'lichte gemeenschappen' omschrijven. Lichte gemeenschappen worden gekenmerkt door vluchtigere, lossere en/of flexibelere onderlinge bindingen tussen leden van de organisatie dan in een traditionele vereniging het geval is. In tegenstelling tot bij 'zware' verenigingen, is het lidmaatschap van een lichte gemeenschap gemakkelijker op te zeggen en is men minder gebonden aan een vast engagement. Hierdoor is de binding en bijdrage aan de gemeenschap minder langdurig en intensief.

Lichte gemeenschappen geven enerzijds aanleiding tot de ontwikkeling van minder intense banden, maar bieden anderzijds ook de mogelijkheid om meerdere connecties tegelijkertijd aan te gaan. Hierdoor worden in de literatuur zowel een aantal positieve als negatieve gevolgen van lichte gemeenschappen naar voor geschoven. Enerzijds ervaren auteurs als Bauman (2007) en Putnam (2000) dit als een te zwakke vorm van binding die gemakkelijk te onderbreken is, waardoor geen continuïteit gegarandeerd kan worden en sociale bindingen niet voldoende ontwikkeld worden. Andere auteurs interpreteren dit echter als de vorming van nieuwe waardevolle contacten en sociale bindingen (Bouwman, 2011; Castells, 2003; Lash, 2002). Vanuit dit perspectief bieden lichte gemeenschappen eigentijdse mogelijkheden tot sociale ontmoeting en organisatie die, ondanks hun vluchtiger karakter, de participanten in staat stellen om meer connecties tegelijkertijd aan te gaan en hierbij sociale en fysieke afstanden te overbruggen. Volgens Scheerder en van Bottenburg (2010) kunnen deze lichtere bindingen als een nieuwe bron van sociaal kapitaal beschouwd worden. Het belang van deze zwakke(re) bindingen voor het maatschappelijk functioneren wordt door Granovetter (1973) omschreven als de 'strength of weak ties'.

Het verschijnsel van lichte gemeenschappen komt voor in verschillende maatschappelijke domeinen, zoals in de politiek, de modewereld en de vrijetijdssector (Duyvendak & Hurenkamp, 2004). Ook de sport blijkt hier niet aan te ontsnappen (Scheerder, 2004; Scheerder & Vanreusel, 2009; Scheerder & van Bottenburg, 2010; van Bottenburg, 2004). Zo wordt er in sportwetenschappelijk onderzoek gesproken van lichte gemeenschappen in de loop- en fietssport (Scheerder et al., 2008; Scheerder & van Bottenburg, 2010; van Bottenburg et al., 2006). Tal van voorbeelden in de recreatiesport kunnen geïnterpreteerd worden als lichte gemeenschap: massasportevenementen zoals de 10 miles van Antwerpen, laagdrempelige Start to-initiatieven in verschillende sporttakken, alsook de puur

informele groepjes van vrienden die zich organiseren om aan sport te doen. Hieruit blijkt dat naast de zelfgeorganiseerde varianten ook vanuit verschillende sectoren geïnvesteerd wordt in laagdrempelige sportvoorzieningen, waardoor het begrip moeilijk af te bakenen is. Om deze reden is het wellicht passender om van 'sport light' te spreken als overkoepelend concept voor lichte (loop)sportinitiatieven in individuele (loop)sportbeoefening. Een belangrijk kenmerk hiervan is dat de gebruikers van sport light doorgaans zelf kiezen wanneer en met wie ze gaan sporten. Het informele maar toch vaak collectieve karakter van de sportparticipatie is hier een opvallend kenmerk van de hedendaagse sportbeleving (Scheerder & van Bottenburg, 2010).

1.3 Sport light

De loopsport is één van de meest treffende voorbeelden van sporten waar het concept van sport light reeds volop doorgedrongen is (Scheerder & van Bottenburg, 2010). Vandaag wordt de loopsport gedomineerd door lichte loopgemeenschappen en individuele lopers, die de sport beoefenen met gepersonaliseerde doelen als gezondheid, vrijheid, sociale beleving, fun, persoonlijke prestatieverbetering, etc. Echter, het begrip van lichte gemeenschappen kan als ietwat te eng beschouwd worden om de veelheid aan mogelijkheden voor de (lichte) beoefening van de loopsport te omschrijven. Om dit enigszins te ontwarren, worden in deze paragraaf de verschillende modi ter beoefening van loopsport voorgesteld op basis van het statuut, het niveau, de motivatie en de organisatorische context van de loopsportbeoefening (Figuur 1). In het kader van het voorliggende rapport wordt de focus gelegd op de organisatorische context van recreatieve loopsportdeelname, waarin het concept 'sport light' de kern vormt.

Omwille van de eigenheid van de studie oriënteren we ons in eerste instantie op de vrijetijdsloopsport. Deze keuze wordt gemaakt omdat Finse pistes in Vlaanderen aangelegd worden om een veilige en gezonde loopomgeving te creëren voor recreatieve lopers (Vlaamse Regering, 2011). Binnen de vrijetijdsloopsport wordt een onderscheid gemaakt tussen wedstrijd- en recreatieve loopsport. Wedstrijdlopers worden in eerste instantie gedreven door een competitiegeest en hebben een licentie bij een loop- of atletiekclub. Recreatieve lopers streven prestatieve dan wel participatieve doeleinden na, zonder noodzakelijk over een lidmaatschap in clubverband te beschikken. De organisatie van de loopsport wordt in het schema opgedeeld in drie organisatievormen: (i) de clubgeorganiseerde loopsport, (ii) de andersgeorganiseerde loopsport, en (iii) de individugerichte loopsport. De clubgeorganiseerde loopsport vindt plaats in een atletiekclub of loopvereniging die de actieve beoefening van de loopsport mogelijk maakt. De andersgeorganiseerde loopsport kent een lichtere, vaak minder formele en lichtere vorm van organisatie dan de loopsport in clubverband. Onder deze koepel passen onder andere de lichte loopgemeenschappen. Lichte

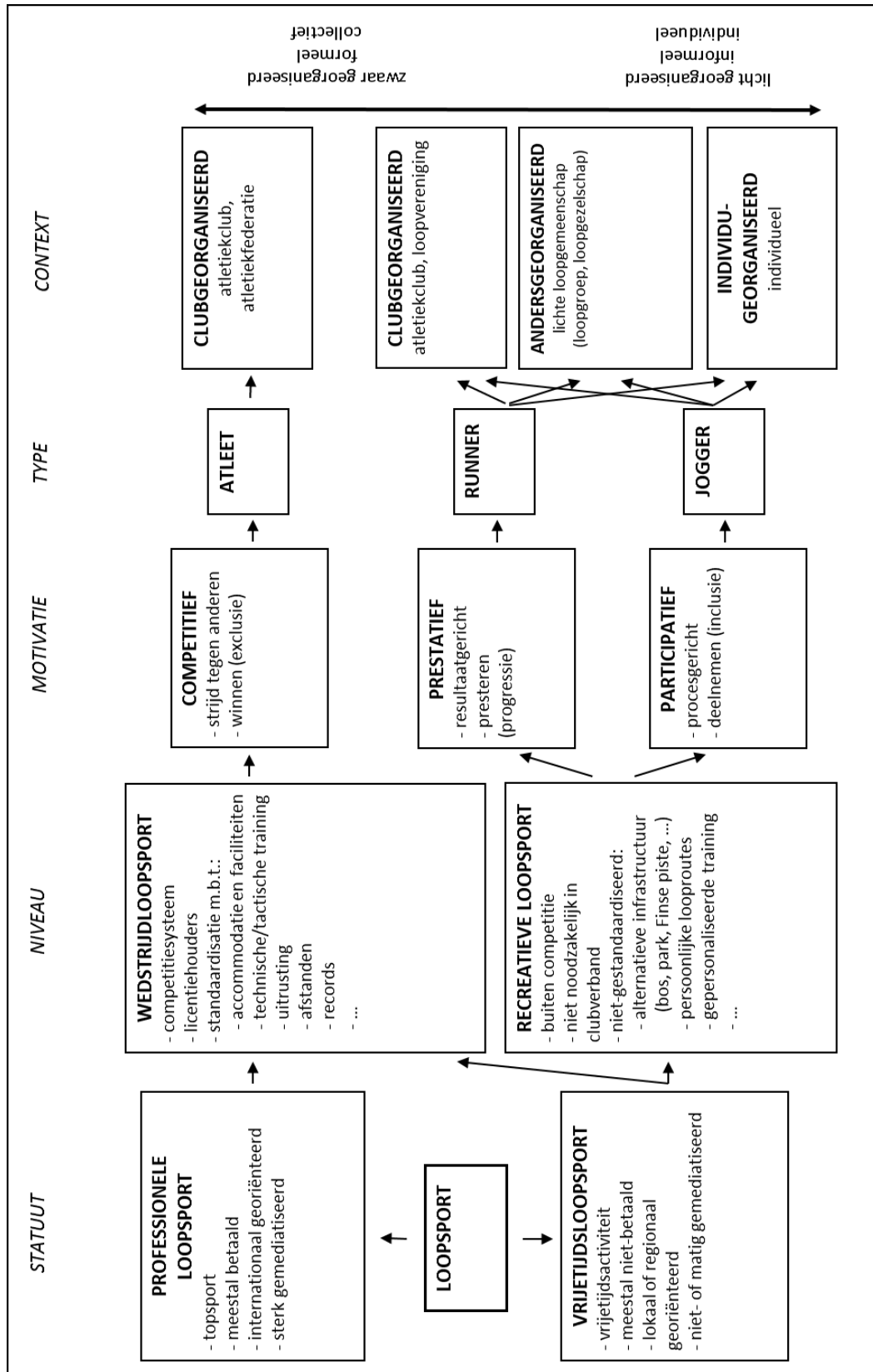
loopgemeenschappen zijn kleine groeperingen van loopsters, die de loopster onafhankelijk van een formele sportorganisatie met (langetermijn) lidmaatschap beoefenen (Scheerder & Boen, 2009; Scheerder & van Bottenburg, 2010). Voorbeelden hiervan zijn Start to Run-sessies georganiseerd door de gemeentelijke sportdienst, loopevenementen georganiseerd door commerciële sportaanbieders, loopgroepen bij andere socio-culturele verenigingen, of puur informele loopgezelschappen die in los verband de loopster beoefenen. De individu-gerichte loopster ten slotte is een solitaire, meestal louter informele loopsteraanbieder. Hieronder vallen lopers die de sport volledig individueel beoefenen.

Terwijl de clubgeorganiseerde atletiek of loopster een zwaar engagement vergen van de beoefenaar, zijn de anders- en individu-georganiseerde loopster veel lichter in de beleving van de participant. Vanuit dit perspectief worden de verschillende contexten voor loopsterbeoefening buiten clubverband onder de term 'sport light' geplaatst. Dit impliceert een lichtere vorm van beleving door de loper, door het lichtere engagement en de lichtere binding die men ervaart (Duyvendak & Hurenkamp, 2004; Scheerder & van Bottenburg, 2010).

In Figuur 2 wordt het concept van 'sport light' geduid op basis van een aantal voorbeelden. Hierbij wordt zowel de vraag (participatie) als het aanbod (organisatie) voorgesteld op een continuüm tussen 'zwaar' en 'licht'. Op basis van de positionering van de clubgeorganiseerde sport ten opzichte van verschillende varianten van sport light (Scheerder & van Bottenburg, 2010) kunnen een aantal termen onderscheiden worden. Omdat er geen zwart-wit onderscheid gemaakt kan worden tussen zware en lichte gemeenschappen (Weijers, 2010), is dit is een aanzet om de diversiteit aan anders- en lichtgeorganiseerde initiatieven te presenteren, zonder hierbij sluitend te zijn. Dat wil zeggen dat er mogelijks nog andere vormen in dit model geïntegreerd kunnen worden, en dat niet elke vorm van sportbeoefening strikt geplaatst moet kunnen worden. Wel zal dit model toelaten om het veelzijdige begrip van sport light enigszins te ontwarren en in het perspectief van de voorliggende studie te plaatsen.

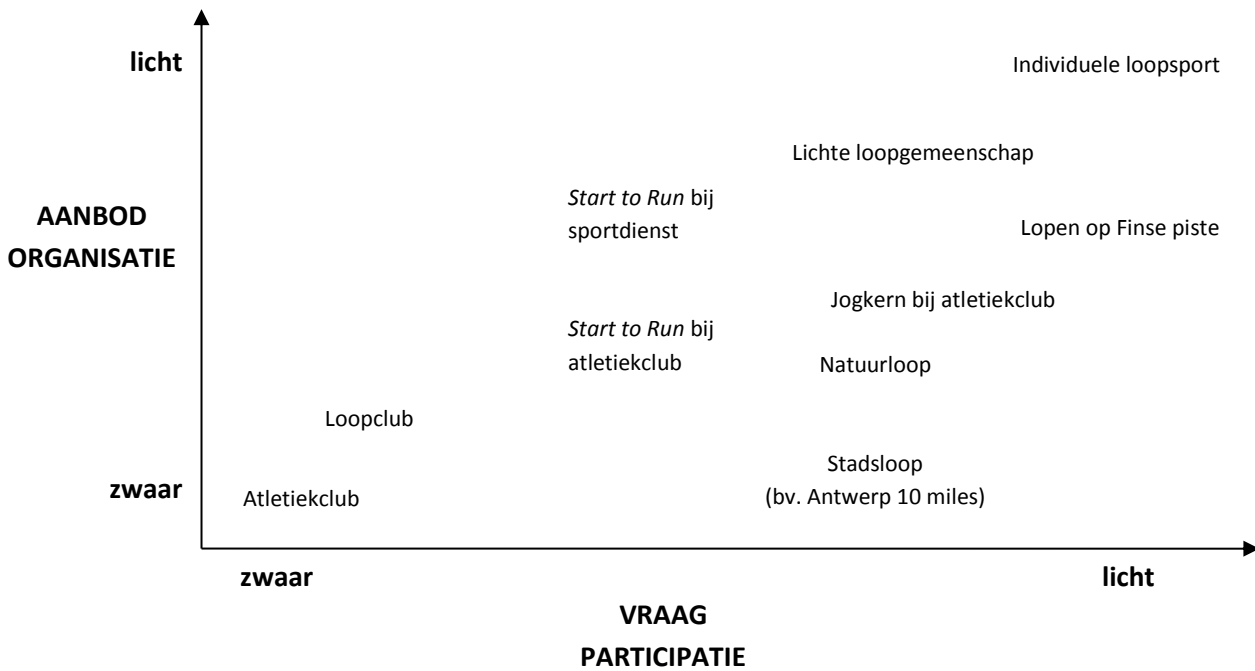
Op het niveau van de organisatie houdt een zwaardere structuur in dat er meer geïnvesteerd wordt in infrastructuur en het management van de loopsteractiviteit. Een lichtere vorm van organisatie betekent dat er minder middelen en structurele voorzieningen getroffen dienen te worden. Op niveau van de participatie heeft het zwaardere karakter betrekking op zware vormen van engagement en binding. Des te meer men naar de lichtere varianten van participatie verschuift, des te minder vast men gebonden is aan structuren en/of regels.

Figuur 1 Indeling van loopspor(modi)

Bron: Scheerder et al. (2009a: 22)

Figuur 2 Model van sport light varianten in de loopsport

Bron: verdere uitwerking van Scheerder (2013)

De traditionele atletiekclub omvat de zwaarste variant van sportorganisatie en beleving. Dit zijn de formele sportorganisaties die meestal gebruik maken van zwaardere infrastructuurlijke voorzieningen (bv. atletiekpiste), waartoe men vaak enkel toegang toe kan krijgen op basis van een (lange termijn) lidmaatschap. Dit is wat Coser (1974) 'gulzige instituties' noemde: er wordt een vast en wederzijds engagement van de sportbeoefenaar verwacht. De loopclub is een iets lichtere vorm van deze gulzige institutie. Hiervoor is onder andere een minder zwaar management vereist omdat men voor louter de beoefening van de loopsport meestal gebruik maakt van beschikbare open ruimte. Op niveau van beleving van de participant is dit nog steeds vrij zwaar omdat men gebonden is aan een lidmaatschap, vaste trainingsuren en er wordt een engagement verwacht ten aanzien van de sportclub.

Verschuift men meer naar rechtsonder, dan creëert een zwaardere organisatiestructuur mogelijkheden voor lichte sportbeleving voor de participant. Dit houdt dus eerder zwaargeorganiseerde vormen van sportbeoefening in, waarbij een organisatie elementen van sport light integreert om de sportparticipant het gevoel van een los engagement te geven, terwijl men op een flexibele manier aan de organisatie gebonden is. Door investeringen en eventuele voorzieningen in infrastructuur vanuit de organisatie is dit relatief zwaar qua aanbod, omdat het voor de organisatie

een onderdeel van haar totale werking is. Het voordeel van de lichte binding voor de participanten is dat men op flexibele tijdstippen kan aansluiten bij de organisatie, geen gevoel van verplichting heeft, zich voor kortere tijdspanne kan aansluiten, terwijl men toch op enige structuur vanuit de organisatie kan rekenen. Voor een sportorganisatie heeft dit als voordeel dat ze op een laagdrempelige en continue manier aan ledenwerving kan doen. Een dergelijk licht initiatief kan de instapdrempel verlagen. Een typisch voorbeeld van lichte loopsportbeleving binnen de clubgeorganiseerde sector is de organisatie van Start to Run-sessies of een jogkern binnen een atletiekclub. Hierbij gaan beginnende lopers op basis van toegankelijke en tijdelijke loopprogramma's een licht engagement met zichzelf en/of een laagdrempelige organisatie aan. In dit opzicht is een Start to Run-reeks nog zwaarder qua beleving dan de jogkern: het Start to Run-programma houdt een 10-weeks geprogrammeerd engagement in, terwijl men bij de jogkern heel het jaar door aansluit wanneer het past. Een ander voorbeeld van een 'zware' organisatie die een lichte sportbeleving in de hand werkt is de marktsector die met het aanbod van commerciële loopsporevenementen een lichte vorm van *community* creëert: steeds meer mensen nemen deel aan massaloopevenementen, waarbij men zich eenmalig, voor een dag aansluit.

Gaan we meer naar rechtsboven in op het continuüm, komen we terecht bij lichte organisatievormen die voor een lichte beleving zorgen. Bijvoorbeeld de lichte loopgemeenschappen of –groepen die in een andersgeorganiseerde context (bv. sportdienst) plaatsvinden of gevormd worden op basis van een groepje vrienden, familie of kennissen. Dit betekent dat de binding met de loopgemeenschap 'lichter' en vluchtiger is dan in een loopclub. Eén van de voordelen van de lichte loopgemeenschap is dat de sport met een flexibel engagement en binnen verschillende netwerken beoefend kan worden: de participanten kiezen wanneer, waar, hoe en met wie er gelopen wordt (Delnoij, 2004; Duyvendak & Hurenkamp, 2004). Het meest 'lichte' voorbeeld zijn de informele loopgroepen en loopgezelschappen, waarin vrienden, families, collega's of *sportbuddies* zich op een losse manier met elkaar verenigen ter beoefening van de loopsport. Loopsportcommunities kunnen ook gecreëerd worden door tal van digitale fora en sociale netwerksites. Dit biedt individuele lopers de mogelijkheid om op een virtuele manier netwerken te ontwikkelen en bindingen met elkaar aan te gaan. Men is op deze manier enkel verbonden aan de mensen waarmee men zelf in contact treedt. Het summum van de 'sport light'-beleving is de individueel beoefende loopsport in vrije natuur. Hierbij moet men zich enkel aan zijn/haar loopschoenen binden om de loopsport te kunnen beoefenen.

Een nieuwe variant van lichte gemeenschapsvorming in de loopsport wordt steeds meer ondersteund door de creatie van een open en toegankelijk looproutenetwerk. Door de aanleg van Finse pistes en andere loopomlopen worden locaties gecreëerd die kunnen dienen als uitvalsbasis en

ontmoetingsplek voor individuele lopers en voor de ontwikkeling van lichte loopgemeenschappen. Ondanks de investeringen die hierin gebeuren vanuit de (lokale) overheden en hun partners, kan dit na de aanleg ervan als een erg lichte voorziening gezien worden: de looproutes zijn voor iedereen toegankelijk en vergen geen ondersteuning van andere personen voor de beoefening van de loopsport. Finse pistes kunnen vanuit dit perspectief beschouwd worden als een relatief lichte vorm van organisatie (investering in aanleg) die de lichte sportbeleving optimaal in de hand werkt.

1.4 Het belang van lichte sportinfrastructuur voor gezond bewegen

De stimulans tot fysieke activiteit en gezond bewegen moet ook uitgaan van de directe leefomgeving. Onderzoek wijst op de belangrijke rol van een bewegingsstimulerende omgeving als opstap naar gezond bewegen en een fysiek actieve levensstijl (Kaczynski & Henderson, 2007; Sallis et al., 2006). Lichte sportinfrastructuur kan door een aanzet tot lichamelijke beweging als een facilitator voor de ontwikkeling van een fysiek actieve levensstijl beschouwd worden. Door de voorziening van laagdrempelige, lokale, openbare en toegankelijke accommodaties zoals Finse pistes is de drempel tot het starten met beweging als aanzet tot sportdeelname kleiner.

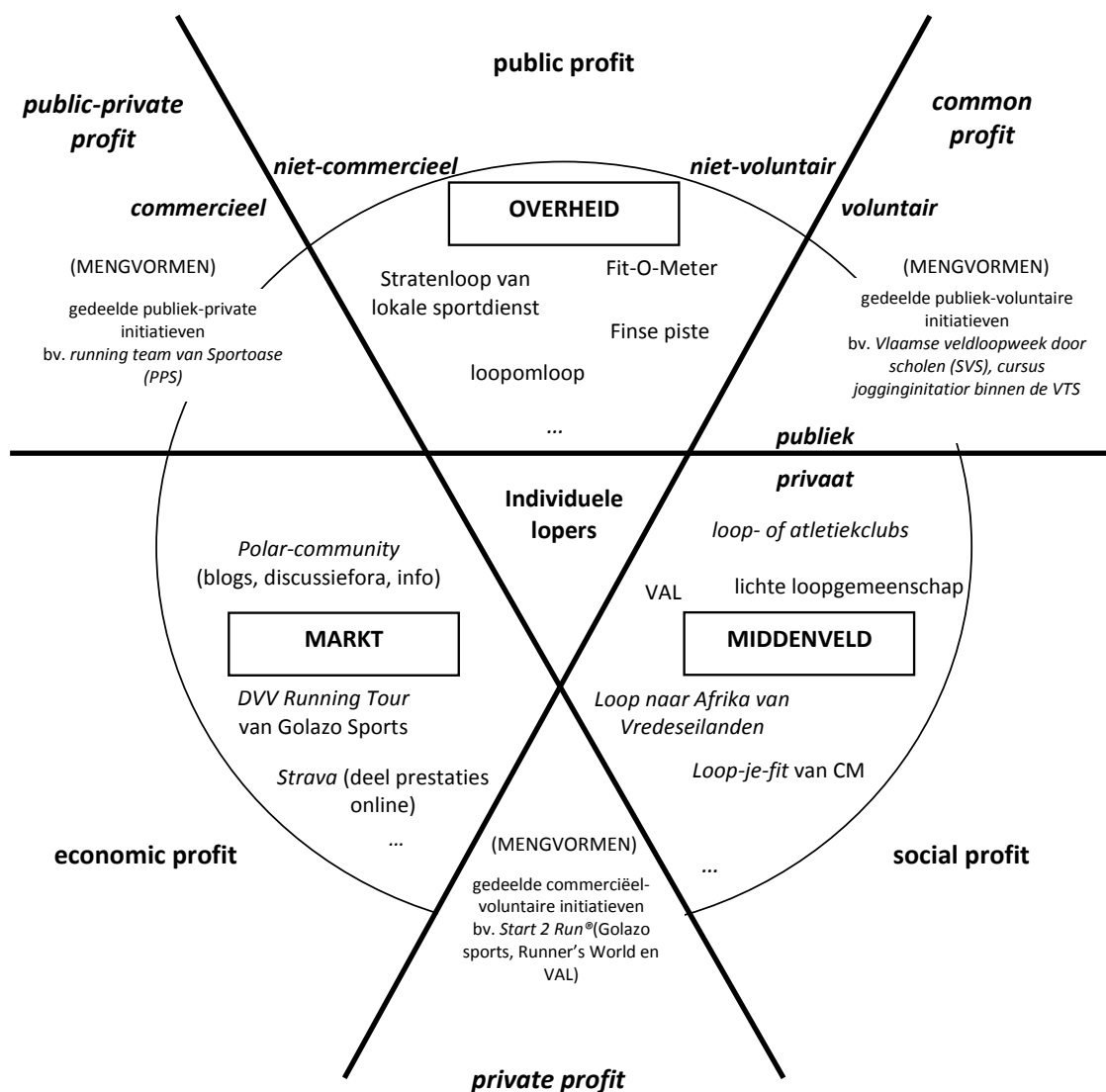
2. Aanbod voor loopsport: conceptualisering

Zoals bleek uit de vorige paragraaf werd er doorheen de laatste jaren vanuit verschillende sectoren geïnvesteerd in voorzieningen voor (recreatieve) loopsport. Zowel in de club-, of anders-, licht- of zelfgeorganiseerde sport werden reeds verschillende initiatieven opgericht, al dan niet in samenwerking met andere actoren. Volgens het profit-sectoren model van Scheerder et al. (2009a: 25), kunnen er drie hoofdspelers onderscheiden worden in het sportaanbod: (i) de overheid, (ii) het middenveld en (iii) de markt. Dit model kan toegepast worden op de loopsport (Figuur 3).

De overheid bestaat uit alle actoren uit de openbare sector die verantwoordelijkheden hebben met betrekking tot de beleidsvoering, het voorzien en het faciliteren van de loopsport in Vlaanderen. Het middenveld bestaat uit (vrijwillige) organisaties zoals sportclubs, sportfederaties of (lichte) loopgemeenschappen. Binnen deze organisaties ligt de nadruk meestal op het sociale en maatschappelijke belang van de sportbeoefening. De derde sector, de markt, bestaat uit commerciële (sport)organisaties met een actief aanbod voor loopsporters, zoals fitnesscentra, organisatoren van online communities, evenementen, etc. Deze commerciële organisaties spelen actief in op trends in de (loop)sport, met als doel financiële winst te maken. Op basis van beschikbare gegevens worden in de volgende paragrafen voorbeelden van loopsportvoorzieningen voorgesteld

over de verschillende sectoren. Dit laat ons toe te zien wat er reeds aan aanbod en ondersteuning is voor loopsport in Vlaanderen. Hierbij worden een aantal concepten toegelicht die in het vervolg van dit rapport meermaals aan bod komen.

Figuur 3 Profitmodel toegepast op de Vlaamse loopsportmarkt

Bron: aangepaste versie op basis van Scheerder et al. (2009a: 25)

2.1 Openbare sector (overheid)

Overheidsacties met betrekking tot loopsport hebben steeds als doel een zo breed mogelijk publiek aan te trekken om de sportbeoefening in Vlaanderen te verhogen. Een belangrijk kenmerk van

voorzieningen door de overheid is daarom dat deze toegankelijk zijn voor iedereen (COE, 1975). Doorheen de laatste decennia werd er vanuit de (lokale) overheid heel wat geïnvesteerd in een aanbod en voorzieningen ter facilitatie van de loopsport. Voorbeelden hiervan zijn atletiekpistes, loopomlopen, Finse pistes, sportpromotionele campagnes met betrekking tot loopsport, alsook de (ondersteuning in) organisatie van loopevenementen en loopprogramma's (o.a. Start to Run). Ook in andere domeinen dan sport, speelt de overheid een belangrijke rol in de voorziening van veilige loopgelegenheden. Bijvoorbeeld, niet-specifieke investeringen door de overheid in de loopsport zijn de aanleg van veilige voetpaden en de openbare toegang tot parken en domeinen.

2.1.1 Voorzieningen in loopinfrastructuur

Eén van de taken van (lokale) overheden in het treffen van voorzieningen voor de loopsport is de facilitatie ervan. Met betrekking tot infrastructuur voor loopsport wordt er vanuit de (lokale) overheid geïnvesteerd in de aanbouw van atletiekpistes, Finse pistes, loopomlopen en Fit-O-Meters. Hoewel een aantal van deze infrastructurele voorzieningen ook vanuit andere sectoren aangelegd worden (bv. private sector, sportclubs of scholen), wordt het merendeel ervan gefinancierd op basis van overheidsinvesteringen.

In de verschillende types loopinfrastructuur kunnen 'zware' en 'lichte' varianten onderscheiden worden. Atletiekpistes kunnen als zware voorzieningen beschouwd worden omdat men voor de toegang ertoe vaak lid moet zijn van een atletiekclub, of men is beperkt tot de openingsuren van de accommodatie. De andere voorgestelde types van loopinfrastructuur (Finse pistes, loopomlopen, Fit-O-Meters) kunnen daarentegen als 'lichter' beschouwd worden omdat ze permanente openbare toegang verlenen aan alle lopers die er gebruik van willen maken. Ook in aanleg is een Finse piste lichter dan een atletiekpiste. Dit heeft enerzijds te maken met de kostprijs en intensiteit van de aanleg, maar ook met de stedenbouwkundige regelgeving die hieraan verbonden is. Zo is er voor de aanleg van een atletiekpiste bijvoorbeeld een grotere onbebouwde oppervlakte nodig en zijn de vereisten op gebied van ruimtelijke ordening en stedenbouw heel wat strenger. Een Finse piste kan makkelijker aangelegd worden in verschillende bestemmingszones (bv. in een zone voor groen, in een woonzone, etc). Voor een Finse piste is er tevens een minder grote 'onbenutte' oppervlakte nodig en men kan deze in combinatie met reeds aangelegde sportinfrastructuur aanbouwen.

Atletiekpistes

Vlaanderen telt in totaal 234 atletiekpistes verspreid over 157 gemeenten. Een atletiekpiste is een ovaalvormig sportveld bestaande uit een rondbaan en een middenterrein. De loopnummers worden

beoefend op de rondbaan, die meestal 400 meter lang is¹ en uit een toplaag van sintel (50%) of kunststof (38%) bestaat. Een klein aantal atletiekbanen in Vlaanderen zijn opgebouwd uit verharde materialen zoals beton of asfalt (4%), of hebben een halfverharde toplaag bestaande uit dolomiet (5%) of gras (2%) (Blosio, 2013b). De rondbaan is ingedeeld in vier tot negen lanen en bestaat uit aparte startplaatsen voor loopnummers tot 110 meter of langere afstanden. Het middenterrein omvat voorzieningen voor andere atletiekdisciplines zoals de werp- of springnummers. Niet alle atletiekpistes die in deze studie opgenomen worden, zijn echter (optimaal) uitgerust voor de beoefening van de verschillende atletiekdisciplines.

Het eigendomsrecht van de meeste atletiekpistes (73%) ligt in handen van overheidsinstanties op verschillende niveaus. Hierin zijn het vooral de gemeentelijke overheden die over het eigendomsrecht van de atletiekpistes beschikken (65%). Achttien procent van de atletiekpistes is in handen van onderwijsinstellingen, en ongeveer zes procent van een private organisatie (Tabel 1). Toch zijn het in eerste instantie atletiekclubs die gebruik maken van atletiekpistes, in tegenstelling tot recreatieve loopsporters. Afhankelijk van de eigenaar van deze infrastructuur zijn de pistes ook al dan niet toegankelijk voor een breder publiek.

Tabel 1 Eigendomsrecht van atletiekpistes in Vlaanderen, anno 2013

Bron van financiering	Percentage atletiekpistes (n=234)
Overheid	73,1
<i>Nationaal</i>	3,0
<i>Vlaams</i>	2,6
<i>Provinciaal</i>	2,1
<i>Gemeente</i>	65,4
Onderwijs	18,4
<i>Vrije school</i>	15,4
<i>Provincieschool onderwijs)</i>	1,3
<i>Gemeenschapsschool</i>	1,7
Privaat	5,6
Onbekend	3,0

Bron: Blosio (2013b)

Finse pistes

Een Finse piste (Foto 1) is een aangelegd (en verlicht)² lusvormig looppad bedekt met een zachte toplaag (houtsnippen of boomschors). De omloop heeft een minimumlengte van 800 meter, een minimumbreedte van 1,5 meter en is voorzien van verlichting (Blosio, 2013a). Het voordeel van de

¹ Dit is de lengte van een officiële wedstrijd baan. Trainingsbanen hebben soms een andere lengte.

² De aanwezigheid van verlichting op de Finse piste is een verplichte voorwaarde om in aanmerking te komen voor subsidiëring en om door het Blosio erkend te worden als Finse piste. In het kader van deze studie werden ook Finse pistes zonder verlichting opgenomen (cf. Hoofdstuk 4).

Finse piste is dat een comfortabele en gezonde loopondergrond geboden wordt door de zachte toplaag. Daarnaast wil men met de Finse piste ook een veilige omgeving creëren voor de beoefening van de loopsport. Door het openbare en toegankelijke karakter van de Finse piste wordt op deze manier (deels) tegemoet gekomen aan de noden van individuele sporters en lichte loopgemeenschappen, die op een ongebonden en flexibere manier de loopsport beoefenen.

Uit een analyse van de gemeentelijke sportbeleidsplannen voor de periode 2008-2013 (Scheerder & Vos, 2009), bleek dat 40% van de gemeenten intenties had met betrekking tot de aanleg, uitbreiding of verbetering van een Finse piste in de gemeente. Lokale gemeentebesturen voorzagen hiervoor een budget van 4 000 tot 150 000 euro, het gemiddelde budget voor aanleg kwam uit op 39 200 euro. Anno 2010 beschikte 43 procent van de Vlaamse gemeenten over een Finse piste, waarvan de meeste gemeenten zelf (co-)eigenaar waren (95%).

In dit rapport staan de Finse pistes als lichte vorm van sportinfrastructuur centraal. Over de evolutie van het aantal Finse pistes, de lokalisering en technische kenmerken wordt dieper ingegaan op basis van empirische gegevens in Hoofdstuk 4. In Hoofdstuk 5 wordt een gebruikersprofiel van Finse piste-lopers in Vlaanderen geschetst.

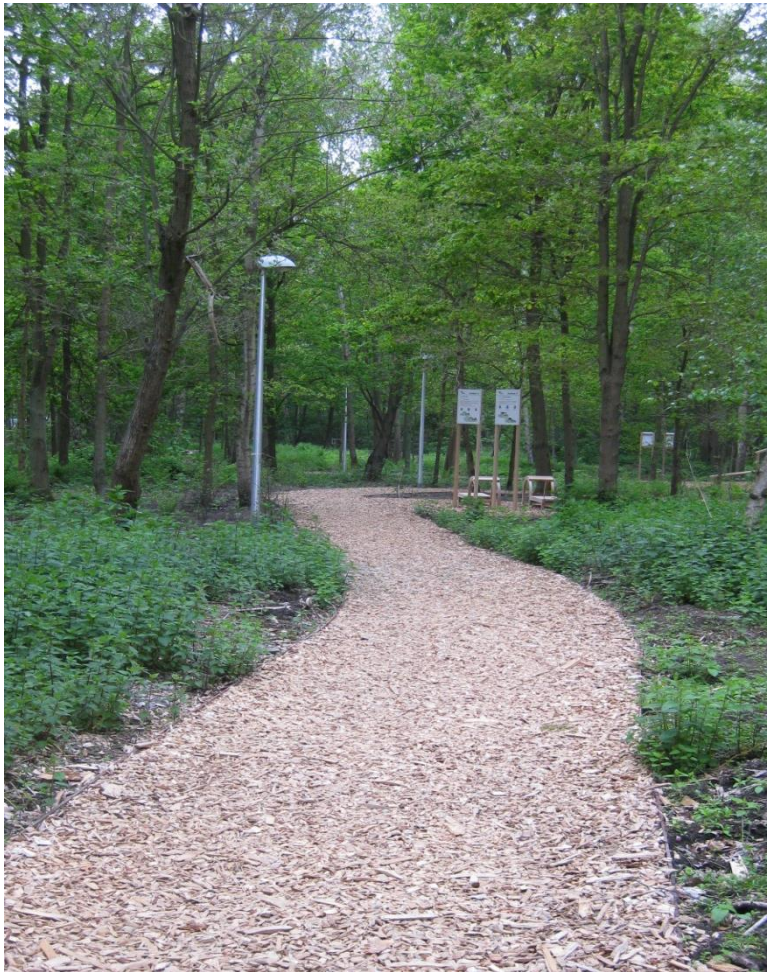
Loopomlopen

Een loopomloop is een bewegwijzerd parcours dat aangelegd wordt door paden en wegen in een natuurlijke (bv. bos of park), sportieve (bv. in combinatie met een Finse piste of Fit-O-Meter) en/of veilige (d.i. verkeersvrije, sociaal veilige, verlichte) omgeving met elkaar te verbinden. Door de opbouw ervan moet de loopomloop voldoen aan verwachtingen van zowel (beginnende) recreatieve en gevorderde sporters en atleten. De lengte van een loopomloop kan variëren van minimum vijf tot maximum vijftien kilometer, bestaande uit lussen van minstens 2,5 kilometer per lus. Minimum tachtig procent van de ondergrond van het parcours moet onverhard zijn (bv. aarde, dolomiet, grind, zand, turf, gras, houthaksel, etc.). De omloop vertrekt en eindigt in de buurt van een sociale ontmoetingsplek, zoals een park, sportcentrum, café of socio-culturele ontmoetingsruimte. Dit creëert mogelijkheden tot sociale cohesie tussen de loopsportbeoefenaars (Blosio, 2013e). Alle loopomlopen zijn voorzien van een informatiebord aan de startplaats, waarop het parcours staat aangeduid met de afstanden per lus, het percentage onverhard, plaatsen met verlichting en een aantal tips voor de lopers in functie van gezonde sportbeoefening.

Uit gegevens uit de SPAKKI databank Sportinfrastructuur (Blosio, 2013b) blijkt dat er op heden 32 erkende loopomlopen werden aangelegd in 31 Vlaamse gemeenten. Meer dan de helft hiervan (57%) werd aangelegd in 2012, de andere 43 procent werd aangelegd in 2013. Opvallend is dat meer dan

de helft van de gemeenten met een loopomloop (55%) ook over een Finse piste beschikt of in aanbouw heeft. Dit toont aan dat een aantal Vlaamse gemeenten investeren in verschillende types van lichte loopvoorzieningen. Voor andere gemeenten (45%) kan de loopomloop als een alternatief voor een Finse piste gelden. Bij ongeveer een vijfde (22%) van de loopomlopen is de Finse piste een onderdeel van het gehele traject.

Foto 1 Afbeelding van een Finse piste

Bron: Bloso (2013d)

2.1.2 Loopprogramma's en loopevenementen

Naast een faciliterende en ondersteunende rol in de voorziening van loopfaciliteiten, neemt de overheid ook steeds meer een initiatiefnemende rol op zich met betrekking tot loopsport. Denken we maar aan de talrijke lokale stratenlopen die vanaf de jaren '80 door gemeentelijke sportdiensten georganiseerd werden (Scheerder & Noppe, 2009b). Deze stratenlopen groeiden uit tot heuse loopfestivals, waarvan het monopolie stilaan in handen van de commerciële sector is (Scheerder &

Lagae, 2009). Desalniettemin blijven lokale overheden een belangrijke rol spelen in de logistieke ondersteuning van deze evenementen.

Sommige gemeentelijke sportdiensten nemen ook de organisatie van looptrainingen op zich, zoals Start to Run-trainingen. De instapdrempel hiervoor is laag omdat deelnemers niet gebonden zijn aan een sportclub, en slechts aan een tien weken programma deelnemen. Steeds vaker wordt hiervoor ook samengewerkt met de atletiekclubs.

De provincie Limburg faciliteert lichtgeorganiseerde sportbeoefening door middel van het 'sportbuddyproject'. Via dit online forum kunnen mensen met gemeenschappelijke interesses met elkaar in contact komen om samen aan sport te doen.

2.2 Vrijwilligerssector (maatschappelijk middenveld)

De Vlaamse Atletiekliga (VAL) is de koepel van de atletiekclubs in Vlaanderen. Anno 2013 zijn er 88 atletiekclubs aangesloten bij de VAL, waarbij in totaal 29 613 actieve leden aangesloten zijn³ (VAL, 2013; Van Honsté, 2013). Voordelen van het clublidmaatschap zijn onder andere de professioneel uitgewerkte trainingsschema's, de georganiseerde trainingen met kwaliteitsbewaking in het kader van verantwoorde sportbeoefening, het technische advies en de verzekering. Doorheen de laatste jaren werd er vanuit de atletiekclubs ook meer aandacht besteed aan de recreatieve beoefening van de loopsport, wat geleid heeft tot de introductie van 'licht' georganiseerde loopprogramma's (bv. Start to Run) of onafhankelijke jogkernen in de clubs.

Binnen de Vlaamse Trainersschool (VTS) wordt er tevens een cursus initiator jogbegeleider georganiseerd. Hiermee wil men tegemoet komen aan de populariteit van de recreatieve loopsport, door te voorzien in professionele begeleiding voor jogkernen binnen loop- of atletiekclubs. Door het aanwerven van opgeleide jogbegeleiders kunnen clubs ook een aanbod voor de recreatieve loopsport ontwikkelen. In het profit-sectoren model is dit gepositioneerd als een mengvorm tussen overheid en middenveld omdat bij de organisatie van deze cursus zowel overheidsactoren (Blos) als middenveldspelers (VAL) betrokken zijn.

2.3 Commerciële sector (markt)

De commerciële sportsector volgde de populariteit van de loopsport doorheen de laatste jaren met rasse schreden. Het commerciële loopsportaanbod wordt voornamelijk teruggevonden in fitnesscentra (bijvoorbeeld 'running teams'), apps (bijvoorbeeld Runkeeper, Nike+Running, 'Loop

---

³ Dit aantal betreft de atleten met een startnummer (n=23.728) en recreanten (n=5885) aangesloten bij de VAL (Van Honsté, 2013)

samen met Evy', etc.), online communities van populaire loopsportmerken (bijvoorbeeld Strava, de Polar community, etc.), en de organisatie van eenmalige of eendaagse loopevenementen. Deze laatste wonnen de laatste jaren aan populariteit en zijn op heden in verschillende vormen terug te vinden, denken we maar aan de talrijke marathons en 'city runs' met verschillende afstanden, natuurlopen of 'mud runs' waarbij extra hindernissen overwonnen dienen te worden of loopevenementen waar een unieke festivalsfeer geëvenaard wordt, de 'rock runs'. In Vlaanderen is Golazo de sterkste speler in dit aanbod⁴. De kracht van deze commerciële sportorganisaties is dat ze zich voortdurend op nieuwe trends in de sportparticipatie richten, en door het gevarieerde aanbod worden verschillende groepen bereikt. In Hoofdstuk 3 worden enkele resultaten van een recente studie met betrekking tot loopevenementen gepresenteerd.

3. Historiek van Finse pistes

In deze sectie wordt duiding gegeven bij het ontstaan van de Finse piste in Vlaanderen. Komt deze idee, zoals de naam doet vermoeden, werkelijk uit Finland? Om een totaalbegrip te kunnen vormen van de oorsprong en de idee die verscholen zit achter de aanleg van Finse pistes, wordt de voorgeschiedenis ervan voorgesteld op basis van gelijkaardige (internationale) initiatieven in de voorziening van lichte loopsportinfrastructuur. Sinds de invoering van een Sport voor Allen-beleid in de jaren '60, ontstond in verschillende West-Europese landen die het Sport voor Allen-charter ondertekenden, de idee om publieke sportinfrastructuur te voorzien ter bevordering van recreatieve en gezondheidsbevorderende sportdeelname (Vanreusel, 1975).

3.1 Trimbaanacties in Europa

Eén van de eerste initiatieven voor openbare lichte bewegingsinfrastructuur op basis van het Sport voor Allen-beleid was de aanleg van 'trimbanen'. Dit waren kunstmatig aangelegde paden of bewegwijzerde omlopen in een natuurlijke omgeving, ter beoefening van de trimsport⁵. Ze kunnen aldus gezien worden als de voorlopers van de Finse pistes. Het concept van een 'gezondheidsomloop' of 'trimbaan' werd in diverse landen op een eigen manier gestalte gegeven. In de meeste gevallen voorzag men een fitheidsomloop, een parcours met oefenstations ter bevordering van de kracht en de lenigheid op diverse locaties. Tabel 2 geeft een overzicht van 'trimbaanacties' in de beginjaren van het Sport voor Allen-beleid. In chronologische volgorde wordt voorgesteld in welk jaar en land de

⁴ Populaire evenementen die georganiseerd worden door Golazo zijn o.a. de stadslopen van de DVV Running Tour en natuurlopen van de Spartacus Run Series. In 2013 werd ook voor het eerst een Color Run georganiseerd in België.

⁵ 'Trimsport' staat voor "zich lichamelijk in goede conditie houden door beweging (lopen, fietsen, zwemmen) of oefeningen" (Scheerder & Boen, 2009).

eerste trimbaanactie plaatsvond, met waar mogelijk beschikbare informatie omtrent het initiatief. Hieruit blijkt dat Duitsland en Zwitserland als koplopers in de aanleg van deze lichte loopinfrastructuur gezien kunnen worden (Vanreusel, 1975). De idee achter al deze initiatieven is dezelfde: een circuit in openlucht met oefenstations, waarbij de afstanden tussen de verschillende oefeningen al lopend of al wandelend worden aangelegd. Meestal wordt het circuit tussen de verschillende oefeningen aangelegd (bv. ondergrond, bewegwijzering) om het parcours duidelijker af te bakenen en het lopen of wandelen te faciliteren.

Tabel 2   *Overzicht van de internationale opkomst van trimbanen en (loop)omlopen*

Openingsjaar	Land	Naam initiatief	Omschrijving
1966	Duitsland	Naturstadion	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omloop: 750 meter ▪ In natuurlijke omgeving ▪ 10-tal oefenstations
1968	Zwitserland	VITA-parcours	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omloop: 2 tot 3km ▪ In het bos ▪ 20-tal kracht- en lenigheidsoefeningen
1969	Duitsland	Sporttest Anlagen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 8 oefeningen verspreid op open plaats in een natuurlijke omgeving ▪ Objectieve en eenvoudige conditietest o.b.v puntentabel
1971	België (Vlaanderen)	Fit-O-Meter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Openlucht conditieparcours: 2200m ▪ Omgeving: bos, groene omgeving, sportterreinen ▪ 18 oefeningen
1971	Nederland	Trimparcours	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Loopbaan (trimbaan): ±1km ▪ 16 oefenstations
1971	Noorwegen	N.B.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Trimbanen: idee gebaseerd op het VITA-parcours in Zwitserland
1971	Oostenrijk	Gymnastik-Wanderweg	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omloop van ±2km ▪ Fitnessparcours met 22 oefenstations
1972	Finland	Finnenbaan	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Looppad van 2 tot 5km ▪ Bedekt met dennennaalden en zagemeel ▪ Verlicht
1973-1974	Denemarken	N.B.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Trimbanen: idee gebaseerd op het VITA-parcours in Zwitserland
1974	Frankrijk	CRAPA (Circuit Rustique d'Activité Physique Aménagé)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omloop van ±3km ▪ Bospad of parcours aangelegd in groene zone ▪ Circuit met fitnessstoestellen ▪ Nabijheid terrein voor collectieve sport
N.B.	Duitsland	Schweisstropfenbahn ⁶	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Combinatie van de Finnenbaan met enkele vrij te gebruiken toestellen voor de individuele conditietraining

Bron: schema uitgewerkt op basis van Vanreusel (1975: 2-10)

(N.B. = niet bekend)

⁶ Schweisstropfenbahn = zweedruppelbaan

De voorloper van de Finse piste was de trimbaan in Finland, de zogenaamde 'Finnenbaan'. Dit was een pad aangelegd met dennennaalden en zagemeel, dat eerst als trainingsbodem voor atleten gebruikt werd, maar nadien ook opengesteld werd voor het bredere publiek. Het doel hiervan was om het lopen te vergemakkelijken en een breder publiek aanzetten tot loopsport. Dit laatste werd bewerkstelligd door de aanleg van deze Finnenbanen in de nabijheid van bewoonde gebieden, doorheen bossen of in een sportcentrum. Meestal maakte deze Finnenbaan deel uit van een 'trimcentrum', dat ook over andere accommodaties voor recreatieve sportbeoefening beschikte. De eerste Finnenbaan werd geopend in 1972, later werd deze idee ook overgenomen in Duitsland en België (Vanreusel, 1975).

3.2 Trimbanen in Vlaanderen

Al van bij aanvang van de Sport voor Allen-campagne in Vlaanderen in de jaren '70 werd de nood gevoeld om te voorzien in lichte sportinfrastructuur, die door haar ligging en toegankelijkheid een breed publiek zou kunnen aantrekken. Binnen deze doelstelling was de Fit-O-Meter het eerste initiatief inzake de voorziening van lichte sportinfrastructuur door de overheid. Later werd geïnvesteerd in Finse pistes en andere bewegwijzerde loopomlopen.

3.2.1 De Fit-O-Meter

Fit-O-Meter

Zoals de verschillende versies van trimbanen in andere landen is de Fit-O-Meter een vrij toegankelijk openluchtparcours met oefenstations voor kracht-, behendigheds-, evenwichts-, snelheids-, en lenigheidsoefeningen, gelegen in een bosrijke of een andere gevarieerde groene zone zoals parken en sportterreinen. De start en aankomst zijn voorzien op dezelfde plaats.

De eerste Fit-O-Meters in Vlaanderen werden begin de jaren '70 door het Bloso gelanceerd. De eerste versie van de Fit-O-Meter bestond uit 18 oefeningen, verspreid over een parcours van 2200 meter. Deze stonden open voor iedereen. Er werd een handleiding voorzien voor rolstoelgebruikers en staande mindervaliden en voor kinderen, opdat ook zij de Fit-O-Meter konden uitvoeren (Vanreusel, 1975). In 2007 werd een nieuwe Fit-O-Meter ontwikkeld, gebaseerd op inzichten en kwaliteitseisen uit de moderne trainingsleer (Bloso, 2013g). Hierbij werden er acht nieuwe oefenstations met telkens twee oefeningen ontwikkeld. Met in totaal 18 oefeningen ter versteviging van de buik-, rug-, been- en armspieren, wordt er zo een 'bodysculpt'-parcours gecreëerd in een natuurlijke omgeving. Elke oefening kan op drie niveaus uitgevoerd worden, zodat zowel beginnende als gevorderde sporters gebruik kunnen maken van de Fit-O-Meter. In de nieuwe Fit-O-Meter wordt geen handleiding voor doelgroepen voorzien.

Zoals blijkt uit de beschrijving is de Fit-O-Meter geen specifieke loopsporinfrastructuur, maar een vorm van lichte en toegankelijke sportinfrastructuur in openbare ruimte die aanzet tot beweging en de ontwikkeling van een gezonde levensstijl. De oefenstations liggen bovendien verspreid over een parcours, waardoor de sporters deze al wandelend of lopend met elkaar verbinden. Door de aanleg van Fit-o-Meter oefenstations langs het traject van een loopomloop (Foto 2), worden sportbeoefenaars uitgenodigd om de kracht- en/of lenigheidsoefeningen uit te voeren in combinatie met een cardio-inspanning.

Foto 2 Finse piste met oefenstation van de Fit-O-Meter

Bron: Bloso (2013d)

3.2.2 Loopomlopen

Zoals reeds hoger beschreven wordt er recent door de Vlaamse overheid en lokale actoren geïnvesteerd in de aanleg en bewegwijzering van verscheidene vormen van loopomlopen. Zo werd er reeds een omschrijving gegeven van Finse pistes en loopomlopen die door het Bloso erkend worden. Hoewel hier vooral in de laatste jaren in geïnvesteerd wordt (cf. infra), is deze idee echter niet nieuw.

Een kenmerk van de voorgestelde trimbanen en loopomlopen is het openbare en informele karakter ervan. Tijdens de eerste loopsporngolf in de jaren '70-'80 (Scheerder & van Bottenburg, 2009) was er onder de toegewijde loopsporers kennis van een aantal 'looptrefcentra'. Dit waren een aantal gekende locaties, vaak in de buurt van natuurlijke gebieden, waar loopsporers op een heel

informele wijze verzamelden voor de beoefening van de loopsport⁷. Op heel wat plaatsen die vroeger als looptrefcentrum bekend waren, werd in de loop der jaren ook enige structuur ter formalisering van de omlopen aangebracht. Dit gebeurde onder andere onder de vorm van de bewegwijzering van de omloop of de aanleg, erkenning of subsidiëring van een loopparcours in de nabijheid ervan. Dit had enerzijds als doel om de promotie van de loopsport in de hand te werken, maar ook om de loopsport op natuurlijke locaties enigszins te standardiseren ten behoeve van het bos- en natuurbeheer (Van Espen, 2014).

Op basis van Tabel 2 kan gesteld worden dat de concrete idee van de Finse piste haar oorsprong vond in Finland, waar looppistes bedekt werden met dennennaalden en zagemeel. Nadien werden omstreeks 1970 ook in Duitsland en Zwitserland enkele gelijkaardige 'Finnenbanen' gerealiseerd. Ook hier ging het om loopomlopen in een natuurlijke omgeving, waarbij met de toplaag het gevoel van een natuurlijk bospad nagebootst werd. De ondergrond bestond uit een verende, schraagsgewijze opbouw van houten takken die afgedekt werden met zagemeel. De meerwaarde hiervan werd gezien in de dempende toplaag en aldus het aangenaam beloopbare karakter voor loopSPORTERS, die gebruik konden maken van de openbare Finnenbaan (Blos, 2013a). De idee werd overgebracht naar België (Vlaanderen) door buitenlandse contacten met verscheidene vormen van trimbanen en loopomlopen. Toen een aantal Belgische atleten, onder wie ook wijlen Prof. Edmond Vanden Eynde (atletiektoptrainer) en atleet Michel Van Espen (toen Blos-inspecteur), in Zwitserland op stage gingen ter voorbereiding van de Olympische Spelen van 1972, werd de nood gevoeld om gelijkaardige looppaden in Vlaanderen aan te leggen (Blos, 2013a). Onder hun impuls zou de eerste 'Finse piste' op basis van houtsnippers in Vlaanderen uiteindelijk gerealiseerd worden in 1981 in Genk (Blos, 2013a; Van Espen, 2014). Andere gemeenten namen in de loop der jaren het concept over en vanaf 2011 werden er vanuit de Vlaamse overheid subsidies voorzien voor de aanleg van Finse pistes. De opkomst en ontwikkeling van deze Finse pistes wordt verder in dit rapport bestudeerd.

4. Beleidsstimulansen

Met de eerste trimbaanacties, waardoor in Vlaanderen de Fit-O-Meter geïntroduceerd werd, werd voor het eerst geïnvesteerd in lichte infrastructuur ter bevordering van gezondheidsgerichte

---

⁷ Voorbeelden van vroegere 'looptrefcentra' zijn het Tillegembos in Brugge, het Osbroekpark in Aalst, de Meethovense bossen in Aarschot, Elzenhof in Aarschot, de 'start van de Fit-O-Meter' in Heverlee bos te Leuven, de VVV-toren in Gerhagen (Tessenderlo), de Watersportbaan in Gent, etc. (Van Espen, 2014)

beweging en sportdeelname in een natuurlijke omgeving. Hiermee werd een basis gecreëerd waar het sportbeleid in de daaropvolgende jaren verder op kon bouwen.

Op het vlak van beleidsvoering gericht op de (recreatieve) loopsport refereren we in dit hoofdstuk in eerste instantie naar een aantal gerichte initiatieven met betrekking tot loopsport(infrastructuur). In het huidige (breedte)sportbeleid is namelijk een pijler gericht op het voeren van een planmatig sportinfrastructuurbeleid (Vlaamse overheid, 2012a). Onder deze pijler werden in de begroting van 2011-2012 onder andere financiële middelen vrijgemaakt voor de aanleg van Finse pistes in Vlaamse gemeenten (zie Bijlage 1). Daarnaast werden er in het verleden ook op basis van een aantal decretale bepalingen kansen gecreëerd voor de ontwikkeling van de recreatieve loopsport in Vlaanderen. Deze worden toegelicht in de volgende paragrafen.

4.1 Decreten

Met het decreet van 9 maart 2007 *houdende de subsidies van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse gemeenschapscommissie voor het voeren van een Sport voor Allen-beleid* (Vlaamse overheid, 2007) wilde men op lokaal niveau zoveel mogelijk mensen aanzetten en ruimte bieden tot actieve sportbeoefening. Hiermee werd aandacht besteed aan de verdere uitwerking van het Sport voor Allen-beleid dat reeds in de jaren '70 haar ingang vond. Naast elementen met betrekking tot clubgeorganiseerde sportbeoefening, werd in dit decreet een nadrukkelijke focus gelegd op de anders- of niet-georganiseerde sport om een antwoord te bieden op de populariteit van lichte gemeenschappen en individuele sporters. Hoewel subsidies die uitgereikt werden op basis van dit decreet niet aangewend konden worden voor investeringen in de aanleg of aanbouw van gemeentelijke infrastructuur⁸, was dit voor veel gemeenten een stimulans om na te denken over mogelijkheden ter facilitatie en/of ondersteuning van de anders-, licht- of niet-georganiseerde sportbeoefening. Finse pistes kunnen hier aan bijdragen omdat ze mensen toelaten zich te organiseren in een veilige en sociale omgeving. Door aandacht te besteden aan het open en toegankelijke karakter van de Finse pistes wordt verwacht dat ze ook een bijdrage kunnen leveren aan het beleidshoofdstuk met betrekking tot sociale remediëring. Er wordt namelijk verwacht dat door het aanbod van dergelijke laagdrempelige sportinfrastructuur andere, eventueel maatschappelijk kwetsbare, groepen bereikt kunnen worden.

Daarnaast werden gemeenten ook gevraagd een sportbeleidsplan op te stellen waarin een overzicht gegeven werd van aanwezige infrastructurele voorzieningen en eventuele plannen voor de aanleg

---

⁸ Deze uitspraak is geldig voor gemeenten uit het Vlaams Gewest. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kon de Vlaamse Gemeenschapscommissie wel een deel van de decretaal toegekende subsidies aanwenden voor de aanleg of aanbouw van sportinfrastructuur.

van nieuwe sportinfrastructuur. Dit liet de gemeenten toe het gebruik en aanbod van aanwezige infrastructuur te evalueren en nieuwe noden in sportinfrastructuur vast te stellen. Enkel gemeenten die de toekomstige aanleg van een Finse piste voorzagen in het gemeentelijk sportbeleidsplan konden echter in aanmerking komen voor een subsidietoekenning voor de aanleg van een Finse piste.

4.2 Stuurgroep Loopomlopen

De uitbouw van loopomlopen (cf. supra) is een initiatief van de Vlaamse Stuurgroep Loopomlopen. Deze Stuurgroep is een consortium van het Bloso (Afdeling Sportpromotie), de vijf provinciale sportdiensten en de Vlaamse Atletiekliga (VAL). Deze stuurgroep werd opgericht in 2011, met als doel een netwerk van uniform bewegwijzerde loopomlopen in Vlaanderen te ontwikkelen.

Loopomlopen worden aangelegd op gemeentelijk niveau op basis van een aanvraag bij de Vlaamse Stuurgroep Loopomlopen. Na goedkeuring voorziet de stuurgroep in een materiaalpakket (o.a. een startzuil, bewegwijzeringsplaatjes, afstandspaaltjes, etc.), dat de gemeente kan gebruiken voor de aanleg, de promotie en het onderhoud van de loopomloop. Hiermee tracht men met een minimale investering in lichte sportinfrastructuur meer mensen op een kwalitatieve manier aan te zetten tot sportbeoefening (Bloso, 2013e).

4.3 Subsidiereglement voor de aanleg van Finse pistes

In 2011 en 2012 vaardigde de Vlaamse Regering een subsidiereglement uit voor *investeringen in of de renovatie van kleinschalige sportinfrastructuur van lokale overheden* (Vlaamse Regering, 2011). Hierbinnen kwamen twee types van sportinfrastructuur in aanmerking voor een investeringssubsidie, zijnde (i) de aanleg van Finse pistes, en (ii) de vervanging of de aanleg van vaste sportvloeren in bestaande overdekte sportruimten. Hiermee werd voor het eerst door de Vlaamse overheid tussengekomen in de aanleg van Finse pistes. Voordien werden deze enkel aangelegd met eigen middelen van de lokale gemeentebesturen of van de private sector. Het doel van dit subsidiereglement was om gemeenten te ondersteunen in de voorziening van veilige en gezonde sportinfrastructuur voor (beginnende) recreatieve lopers (Vlaamse overheid, 2009). Hiermee beoogde men een verbetering van de veiligheid voor lopers door sociale controle en een gezonde loopomgeving in het kader van blessurepreventie.

Om in aanmerking te komen voor een subsidietoelage, dienden de Finse pistes aan een aantal kwaliteitscriteria te voldoen (Vlaamse Regering, 2011). In dit reglement wordt onder een Finse piste verstaan: “een in lusvorm aangelegd verlicht loop- en joggingpad met een minimale lengte van 800 meter en een minimum netto-breedte van 1,5 meter tussen de afboording. De opbouw bestaat uit

een drainerende onderlaag en een toplaag van houtsnippers of boomschors. Tussen de verschillende materialen wordt een geotextiel geplaatst.” Hiernaast werd er voor de toekenning van de subsidies rekening gehouden met drie punten: (i) een goede regionale spreiding volgens de regionale behoeften inzake Finse pistes, (ii) een goede regionale spreiding van de aanvragen over de verschillende regio’s, en (iii) de opname van het project in het sportbeleidsplan van de gemeente dat werd opgesteld en aanvaard in het kader van het decreet⁹ van 9 maart 2007.

Gemeenten die ontvankelijk werden verklaard voor de aanleg van een Finse piste op basis van subsidiëring, kregen hiervoor een co-financiering van 50 procent door de Vlaamse overheid¹⁰. Op basis van dit reglement werd er in 2011 aan 17 gemeenten een subsidietoelage voor de aanleg van een Finse piste toegekend, in 2012 werden hiervoor 22 gemeenten geselecteerd (Blosso, 2013b).

4.4 Memorandum Sportbeleid 2014-2019

In het Memorandum Sportbeleid 2014-2019 wordt als één van de kernpunten het belang van ruimtelijke ordening en infrastructuur voor sport en beweging naar voor geschoven (Vlaamse Sportraad, 2014). Hierin wordt vermelding gemaakt van de behoefte aan beweegvriendelijke en uitnodigende publieke ruimte om aan sport te kunnen doen. De Finse piste past in deze opvatting doordat ze de leefomgeving van prikkels tot gezond bewegen en sport kan voorzien. Door investeringen in dergelijke lichte sportinfrastructuur kan beschikbare (groene) ruimte optimaal ingericht worden voor sport en bewegen. Om dit te optimaliseren, moet een geïntegreerde beleidsvisie tussen Ruimtelijke Ordening, Sport en Beweging ontstaan. Op basis van deze ideeën wil men in de toekomst doelgericht verder investeren in de creatie van beweegvriendelijke woon- en leefomgevingen (Vlaamse Sportraad, 2014).

5. Besluit

In dit hoofdstuk werd de relevantie van de voorliggende studie toegelicht op basis van een aantal maatschappelijke trends en hun invloed op de (loop)sport. Hierin werd het concept van ‘sport light’ toegepast op de loopsport. Doordat beleidsmakers en (loop)sportorganisaties steeds meer geconfronteerd worden met de opkomst van lichte loopgemeenschappen en individuele loopsportbeoefening, werd hier de laatste jaren actief op ingespeeld. Binnen de traditionele atletiekverenigingen werd meer ruimte gecreëerd voor de recreatieve en lichte loopsportbeoefening

---

⁹ Decreet van 9 maart 2007, houdende de subsidiëring van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het voeren van een Sport voor Allen-beleid.

¹⁰ De subsidiëring van 50 procent door de Vlaamse overheid bedroeg een maximaal subsidiebedrag van 60000 euro (incl. BTW).

door de introductie van lichte organisatievormen zoals 'Start to Run' of de oprichting van onafhankelijke jogkernen binnen de club. Vanuit de commerciële sector werd er de laatste jaren geïnvesteerd in loopevenementen en de creatie van sociale netwerken in de loopsport. De overheid nam in de populariteitsstijging van de loopsport voornamelijk een faciliterende rol op door te voorzien in laagdrempelige en toegankelijke loopsportfaciliteiten. Zo werd er doorheen de laatste jaren door heel wat lokale gemeentebesturen in de aanleg van Finse pistes geïnvesteerd. In de begroting (2011-2012) van de Vlaamse overheid werden tevens financiële middelen vrijgemaakt om lokale gemeentebesturen te ondersteunen op basis van een subsidiereglement. De groei en popularisering van Finse pistes als lichte loopinfrastructuur vormt het uitgangspunt van de voorliggende studie.

HOOFDSTUK 2

STUDIEOPZET EN -BENADERING

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen en het opzet van de studie toegelicht. Na een overzicht van de onderzoeksvragen wordt er stilgestaan bij het gehanteerde onderzoeksmateriaal en de methode waarop de studie gebaseerd is.

1. Doelstellingen van het onderzoek

Naar aanleiding van recente overheidsinvesteringen in Finse pistes (Vlaamse Regering, 2011), is het doel van de voorliggende studie om het aanbod en het gebruik ervan in kaart te brengen. Door de hieronder weergegeven onderzoeksvragen te beantwoorden, wordt de beschikbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkingskracht van Finse pistes in kaart gebracht. Dit laat onder andere toe het belang en het gebruik van voorzieningen in lichte (loop)sportinfrastructuur te evalueren. Op deze manier kan ook worden nagegaan in welke mate de subsidiëring van Finse pistes een bijdrage levert aan het Sport voor Allen-beleid en de promotie van gezond bewegen, met als doel (in-)actieve burgers duurzaam tot beweging aan te zetten.

De volgende hoofdvragen worden in het vervolg van dit rapport behandeld:

1. Vragen met betrekking tot het aanbod van Finse pistes
  - Wat is het profiel van gemeenten met een Finse piste?
  - Hebben alle burgers gelijke toegang tot de Finse piste?
2. Vragen met betrekking tot het gebruik van Finse pistes
  - Wat is het sociaal profiel van gebruikers van Finse pistes?
  - Wat is het sportief (loop)profiel van gebruikers van Finse pistes?
3. Vragen met betrekking tot de aantrekkingskracht (invloed van aanbod op gebruik) van Finse pistes
  - Worden mensen aangezet om met loopsport van start te gaan door de aanleg/aanwezigheid van een Finse piste in de omgeving?
  - Wat is de verplaatsingsbereidheid van lopers om gebruik te maken van de Finse piste?

2. Materiaal en methode

2.1 Onderzoeksmateriaal

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden worden data afkomstig van verschillende bronnen samengebracht. We onderscheiden bronnen met betrekking tot (i) de populariteit van loopsport, (ii) het aanbod van Finse pistes als lichte loopinfrastructuur, en (iii) het gebruik van Finse pistes in Vlaanderen. Het onderzoek met betrekking tot Finse pistes ging van start in december 2012 en werd afgesloten in augustus 2013. Initiatieven na augustus 2013 zijn dus niet opgenomen in deze studie.

In de volgende hoofdstukken zullen de resultaten gepresenteerd worden in drie afzonderlijke delen. In Tabel 3 worden de verschillende onderdelen in het rapport en het bijhorende bronnenmateriaal opgelijst. Vervolgens geven we per onderdeel van het onderzoek meer toelichting bij het gehanteerde onderzoeksmateriaal en de toegepaste onderzoeksmethode.

Tabel 3   *Overzicht van het gehanteerde onderzoeksmateriaal*

	Jaartal(len)	Omschrijving	Bron
Bronnen met betrekking tot algemene loopsportdeelname en het aanbod voor loopsport (Hoofdstuk 3)			
<i>Studie over de Bewegingsactiviteiten in Vlaanderen (SBV)</i>	1969, 1979, 1989, 1999, 2009	Studie naar sportdeelname van schoolgaande jongeren en hun ouders in Vlaanderen	Scheerder et al. (2013)
<i>Leuvense Loopsport Survey 2007 (LLS07)</i>	2007	Studie naar deelnamepatronen en – motieven in de loopsport	Scheerder & Boen (2009)
<i>Joggings & Marathons</i>	1985-2012	Loopsportkalender met overzicht van loopevenementen en aankomsten	Scheerder & Boen (2009); Borgers et al. (2014)
Bronnen met betrekking tot het aanbod van Finse pistes (Hoofdstuk 4)			
<i>Secundaire data obv SPAKKI, websites gemeentelijke sportdiensten, Wikipedia</i>	2013	Desk research	Bloso (2013b); Wikipedia (2013)
<i>Bevraging van gemeenten met een Finse piste</i>	2013	Online bevraging van gemeenten met een Finse piste (n=145)	Huidige studie
Bronnen met betrekking tot het gebruik van Finse pistes (Hoofdstuk 5)			
<i>Loopinterview bij gebruikers van Finse pistes</i>	2013	Bevraging van Finse piste-lopers (n=546)	Huidige studie

Ten eerste wordt op basis van reeds beschikbaar bronnenmateriaal een overzicht gegeven van de populariteit van loopsportdeelname en -contexten (Hoofdstuk 3). Daarna worden de resultaten van de studie naar het aanbod van Finse pistes gepresenteerd (Hoofdstuk 4). Vervolgens wordt ingezoomd op het gebruikersprofiel van Finse piste-lopers (Hoofdstuk 5).

2.2 Methode

2.2.1 Populariteit van loopsport

In Hoofdstuk 3 wordt een overzicht gegeven van de populariteit van de loopsportdeelname op basis van beschikbaar datamateriaal afkomstig uit de *Studie over de Bewegingsactiviteiten in Vlaanderen (SBV)* (Scheerder et al., 2013) en de *Leuvense Loopsport Survey 2007 (LLS07)* (Scheerder & Boen, 2009).

De *Studie over de Bewegingsactiviteiten in Vlaanderen* is internationaal één van de langstlopende follow-up studies naar actieve sportbeoefening bij schoolgaande jongeren en hun ouders. De eerste meting vond plaats in 1969. De meest recente, vijfde meting vond plaats in 2009. Op basis van deze studie worden trends en sociale verschuivingen in het sportparticipatiegedrag in kaart gebracht. In 2009 werden voor de eerste keer ook uitgebreid de uitgaven aan sportbeoefening bevraagd.

De *Leuvense Loopsport Survey 2007* (Scheerder & Boen, 2009) is een grootschalig onderzoek naar de groei, omvang en segmentatie van de Vlaamse loopsportmarkt. Dit is een verzameling van diverse deelstudies met betrekking tot de vraag en het aanbod op de loopsportmarkt. Hierin worden onder andere deelnamepatronen, motieven en uitgaven met betrekking tot loopsport in Vlaanderen in kaart gebracht. Daarnaast werden in deze studies de sociale beïnvloeding tussen loopsporters, de opkomst van lichte loopgemeenschappen, de tevredenheid van eventlopers, de marketing en sponsoring van loopsporevenementen, en de populariteit en perceptie van loopschoenmerken onderzocht. In het kader van dit rapport beperken we de weergegeven informatie tot data die betrekking hebben op de populariteit van loopsportdeelname in diverse contexten. Hierbij aansluitend wordt ook de populariteit van loopsporevenementen in kaart gebracht (Scheerder & Boen, 2009; Borgers et al., in press).

2.2.2 Aanbod van Finse pistes

Om het aanbod van Finse pistes in Vlaanderen in kaart te brengen, werden gemeentelijke sportdiensten gecontacteerd en bevraagd. Het uitgangspunt hiervoor was dat – onafhankelijk van het eigenaarschap van de Finse piste – de gemeentelijke (sport-)diensten het best geplaatst zijn om informatie te verschaffen over de sportinfrastructuur (i.c. de Finse piste(s)) op hun grondgebied, of indien nodig naar de meest geschikte persoon hiervoor kunnen doorverwijzen. Om de respondenten

zo min mogelijk te belasten gebeurde het onderzoek in twee fases. In een eerste stap werd informatie met betrekking tot de aanwezigheid van Finse pistes in de Vlaamse gemeenten verzameld aan de hand van secundair bronnenmateriaal. Op deze manier werden enkel gemeenten met een Finse piste geselecteerd voor het vervolg van het onderzoek. Vervolgens werden deze gemeenten uitgenodigd om een vragenlijst met betrekking tot meer specifieke kenmerken van de Finse piste in te vullen.

FASE 1: SELECTIE VAN GEMEENTEN MET EEN FINSE PISTE

Alle Vlaamse gemeenten (n=308) en gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (n=19) werden op basis van secundair bronnenmateriaal gescreend op de aanwezigheid van één of meerdere Finse piste(s) op hun grondgebied. Hiervoor werden websites van gemeentelijke (sport)diensten geraadpleegd en werd gebruik gemaakt van de lijst met Finse pistes uit de SPAKKI databank Sportinfrastructuur van het Bloso (2013b)¹¹ en Wikipedia (2013). De gemeenten die via geen van deze media melding maakten van de aanwezigheid van een Finse piste, werden via e-mail of telefonisch gecontacteerd met de vraag of er al dan niet een Finse piste aanwezig was in de gemeente. Dit diende eerder als check-up omdat in deze gemeenten meestal geen Finse piste aanwezig was. Uiteindelijk werden 155 Vlaamse gemeenten geregistreerd die melding maakten van de aanwezigheid van minstens één Finse piste op hun grondgebied, of waarvan er twijfel was over de effectieve aanwezigheid van een Finse piste. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd geen enkele gemeente met een Finse piste teruggevonden^{12,13}. Om deze reden worden er in het vervolg van het rapport enkel resultaten gepresenteerd met betrekking tot gemeenten in het Vlaamse Gewest.

Voor de gemeenten waar zich een Finse piste bevindt, werden in deze fase beschikbare basiskenmerken geïnventariseerd op basis van desk research via hogervermelde bronnen. Kenmerken die werden opgezocht waren het openingsjaar per Finse piste, het aantal lussen en de lengte van de Finse piste. De 155 geselecteerde gemeenten werden in een volgende fase uitgenodigd voor een uitgebreidere bevraging met betrekking tot de Finse piste op basis van een online vragenlijst.

---

¹¹ De SPAKKI databank Sportinfrastructuur (Bloso, 2013b) bevat onder andere informatie met betrekking tot het aanbod en infrastructurele voorzieningen voor (loop)sport in Vlaanderen. In dit rapport werden data uit de SPAKKI gebruikt om een voorstelling te maken van het aanbod van atletiekpistes, loopomlopen en Finse pistes in Vlaanderen.

¹² Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kunnen op basis van het subsidiereglement voor investeringen de aanleg of renovatie van kleinschalige sportinfrastructuur van lokale overheden (Vlaamse Regering, 2011) via de Vlaamse Gemeenschapscommissie een aanvraag voor subsidies voor de aanleg van een Finse piste indienen. Ook kunnen gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest subsidies verkregen via het Sport voor Allen-decreet (Vlaamse overheid, 2007) aanwenden voor investeringen in sportinfrastructuur.

¹³ Vanuit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd er zowel in 2011 als in 2012 geen aanvraag voor de aanleg van een Finse piste ontvangen. Mogelijks ligt de specifieke bestuursituatie in Brussel hier aan de basis: Vlaanderen is via de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) bevoegd voor sport (gemeenschapsaangelegenheid), terwijl het Brussels Gewest bevoegd is voor ruimtelijke ordening en stedenbouw (dit is onlosmakelijk verbonden met de aanleg van een Finse piste).

FASE 2: BEVRAGING VAN GEMEENTEN MET EEN FINSE PISTE

Gemeenten die geselecteerd werden in de eerste fase (n=155) kregen een uitnodiging voor deelname aan het verdere onderzoek. Hiervoor werd een e-mail gestuurd met de vraag om een online vragenlijst in te vullen. De uitnodigingen werden verstuurd naar de sportgekwalficeerde ambtenaar van elke gemeente. De vragenlijst kon ingevuld worden van april 2013 tot en met augustus 2013. Indien er na drie herinneringsmails geen reactie was van de gemeente, werd telefonisch contact opgenomen met de vraag om vooralsnog aan het onderzoek deel te nemen. Indien men niet wenste deel te nemen, werd telefonisch nagegaan of de gemeente over een Finse piste beschikt zodat deze informatie alsnog gebruikt kon worden om het aantal Finse pistes zo volledig mogelijk in kaart te brengen. In Figuur 4 wordt een schematisch overzicht gegeven van het verloop en de respons in de datacollectie bij gemeenten met een Finse piste.

Meetinstrument

Voor de bevraging bij de gemeenten werd gebruik gemaakt van een vragenlijst die via een link online geraadpleegd en ingevuld kon worden. Hierin werd, ter controle van de eerste fase, gevraagd of de gemeente al dan niet over een Finse piste beschikt en/of plannen heeft voor de aanleg van een Finse piste. In het geval van de aanwezigheid van een Finse piste, werden technische kenmerken en locatie- en omgevingskenmerken opgevraagd en werd er gepeild naar de argumenten voor aanleg en het doelpubliek. Dit liet toe om de definitie van een Finse piste in de gemeenten af te toetsen ten opzichte van de criteria zoals de toplaag (i.e. houtsnippers of boomschors), de lengte en de aanwezigheid van verlichting (cf. infra). Indien de gemeente over meerdere pistes beschikte, werden enkel gegevens voor de *langste* Finse piste opgevraagd. De referentieperiode voor de bevraging van deze gemeenten liep van april tot augustus 2013. Dat wil zeggen dat Finse pistes die na augustus 2013 aangelegd werden niet meer worden opgenomen in dit onderzoek.

Respons

Van de 308 Vlaamse gemeenten werden in totaal 155 gemeenten geselecteerd op basis van de aanwezigheid van een Finse piste om deel te nemen aan de studie. Hiervan gaven er 120 aan over minstens één Finse piste te beschikken. Daarnaast vielen enkele gemeenten uit het onderzoek omdat ze blijkbaar niet over een Finse piste beschikten of vermeldden deze pas in de toekomst te zullen aanleggen¹⁴. Van een aantal gemeenten kregen we geen antwoord (n=24) of werd de vragenlijst niet

---

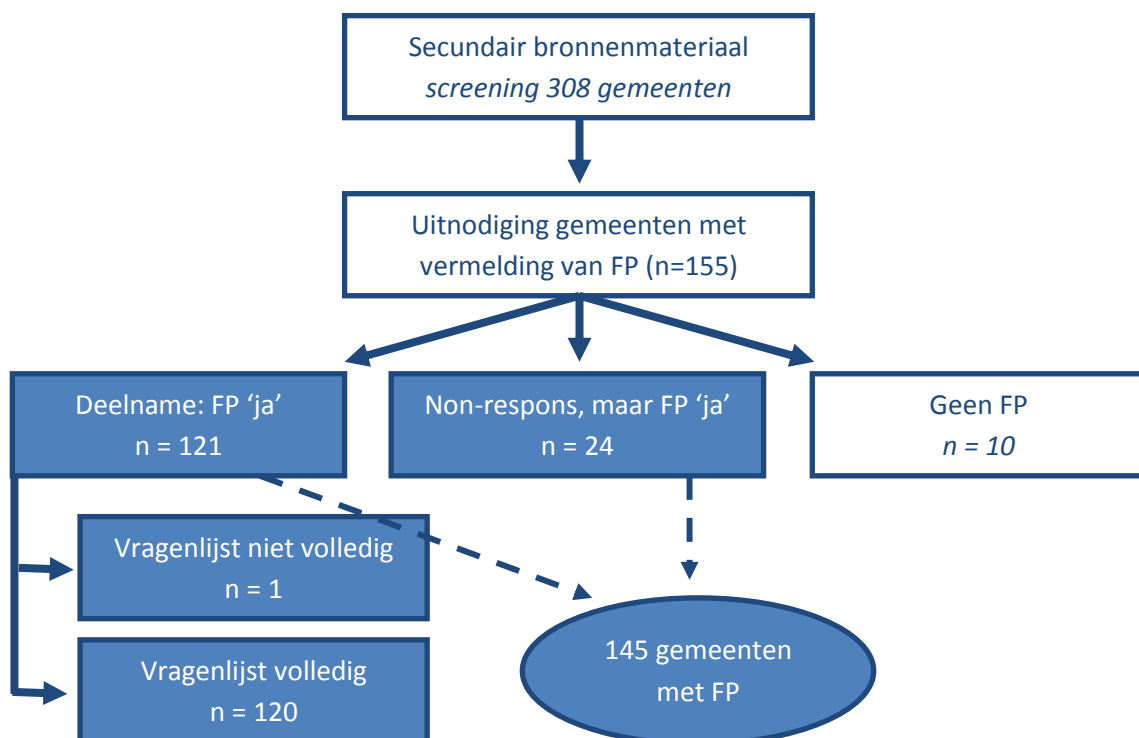
¹⁴ Gemeenten die in fase 1 werden geselecteerd voor deelname in de tweede fase van het onderzoek, maar niet over een Finse piste bleken te beschikken bij ontvangst van de vragenlijst, worden verder niet opgenomen in dit onderzoek. De reden hiervoor is dat er in fase 1 inconsistente informatie omtrent de aanwezigheid van een Finse gevonden werd, deze werd daarom voor de zekerheid gecontroleerd op basis van de vragenlijst. Het gaat om tien geselecteerde gemeenten die geen Finse piste hebben volgens de in dit rapport gehanteerde definitie (cf. infra).

volledig ingevuld (n=1). Door telefonisch contact en/of gegevens uit de SPAKKI-databank is van deze gemeenten wel geweten dat ze over een Finse piste beschikken. Deze informatie werd verder ingecalculeerd ter beschrijving van het aantal Finse pistes in Vlaanderen. Dit maakt dat er in totaal 145 gemeenten met een Finse piste zijn in Vlaanderen, oftewel 47 procent van de gemeenten (status augustus 2013). Andere kenmerken die in de vragenlijst behandeld werden, worden uiteraard enkel gepresenteerd op basis van het onderzoeksmateriaal uit de volledig ingevulde vragenlijsten (n=120). De responsratio ten opzichte van het aantal uitgenodigde gemeenten (RR=84,5%) ligt aldus vrij hoog.

Presentatie van de resultaten

De resultaten van de studie naar het aanbod van Finse pistes worden voorgesteld in Hoofdstuk 4. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van grafieken en tabellen om relevant cijfermateriaal te presenteren. Daarnaast worden een aantal parameters ook cartografisch voorgesteld. Op basis van beschikbaar materiaal wordt voor gemeenten met meerdere Finse pistes telkens informatie met betrekking tot de *langste* Finse piste in de gemeente gepresenteerd. In deze kaartjes zijn telkens ook gemeenten opgenomen waar de Finse piste nog in aanbouw is¹⁵.

Figuur 4   *Overzicht verloop en respons in de datacollectie bij gemeenten met een Finse piste in Vlaanderen, anno 2013 (FP = Finse piste)*

¹⁵ Deze informatie werd bekomen op basis van het overzicht van toegekende subsidies in 2011 en 2012 (Blosso, 2013b).

2.2.3 Gebruik van Finse pistes

Het onderzoek naar het sociaal en sportief profiel van gebruikers van Finse pistes werd uitgevoerd op basis van bevestigingen bij Finse piste-lopers. Hiervoor werden in de periode van februari tot augustus 2013 meer dan 500 lopers bevestigd, die allen aangesproken werden op locatie van een aantal Finse pistes in Vlaanderen. Deze methode werd gebruikt omdat de 'losse' Finse piste-lopers als lichte sportbeoefenaars een moeilijk te bereiken groep zijn via andere media. Het voordeel van deze werkwijze is dat de steekproef hierdoor uitsluitend uit het doelpubliek bestaat, met name gebruikers van Finse pistes. De lopers werden bevestigd in een zogenaamd 'loopinterview' op basis van een gestandaardiseerde vragenlijst, die afgenomen werd vóór, tijdens of na de loopsessie. Door de ruime periode van de bevestiging, die de winter, lente en zomer overspant, kan een vertekening van de resultaten door seizoenseffecten grotendeels uitgesloten worden. In de volgende paragrafen worden de steekproefsamenstelling en het verloop van de bevestiging in detail beschreven.

Steekproefsamenstelling

Locatie van de Finse pistes

27 gemeenten met een Finse piste werden geselecteerd voor de bevestiging van de gebruikers van Finse pistes. Om een representatieve steekproef van Finse piste-lopers over de Vlaamse gemeenten te realiseren, werd op niveau van de gemeenten een selectie gemaakt op basis van socio-economische kenmerken van de gemeenten. Hiervoor werd de Belfius-typologie van gemeenten gehanteerd (Belfius, 2007). Binnen de gemeentecusters werd er tevens gestreefd naar een voldoende spreiding over Vlaanderen. Echter, om de haalbaarheid en praktische uitvoering van het onderzoek te garanderen, werd dit beperkt tot een selectie van gemeenten die goed bereikbaar waren voor de onderzoekers¹⁶.

In de Belfius-typologie van gemeenten worden zestien verschillende gemeenteprofielen onderscheiden die geclusterd kunnen worden tot zes types van gemeenten. Deze typologie bevat 'rijkere' informatie dan een indeling die zich beperkt tot de geografische spreiding en het inwonersaantal. Zo wordt in de Belfius-indeling onder meer rekening gehouden met socio-economische, morfologische, demografische, culturele en financiële verschillen tussen gemeenten.

---

¹⁶ Omwille van logistieke beperkingen kon er in het kader van dit onderzoeksdeel geen optimale geografische spreiding van gemeenten gegarandeerd worden. De belangrijkste reden hiervoor was de afweging van de lange afstand tot bepaalde gemeenten ten opzichte van de onzekerheid over de aanwezigheid van respondenten op de Finse piste. Om deze reden werden er geen toeristische gemeenten (i.c. kustgemeenten) opgenomen in de studie.

Volgende zes types van gemeenten worden onderscheiden:

1) *Woongemeenten*

Woongemeenten hebben een inkomensniveau dat boven het regionale gemiddelde zit en hebben een eerder lage centrumfunctie. Ze worden gekenmerkt door een middelgroot inwonersaantal. Dit type van gemeente omvat vier subtypes van gemeenten.

2) *Landelijke gemeenten*

Deze gemeenten worden gekenmerkt door een lage verstedelijkingsgraad.

3) *Gemeenten met een concentratie van economische activiteit*

Gemeenten uit deze groep onderscheiden zich voornamelijk van andere gemeenten omwille van hun industriële activiteit. Binnen deze groep kan een onderscheid gemaakt worden tussen landelijke en agrarische gemeenten, verstedelijkte plattelandsgemeenten en steden en agglomeratiegemeenten.

4) *Semi-stedelijke en agglomeratiegemeenten*

De groep van semi-stedelijke en agglomeratiegemeenten bestaat uit (semi-)stedelijke gemeenten met een lager gemiddeld inkomen en een lagere graad van economische activiteit.

5) *Centrumgemeenten*

Centrumgemeenten hebben een grote aantrekkingskracht omwille van hun centrumfunctie. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen middelgrote steden, regionale steden en hoofdsteden.

6) *Toeristische gemeenten*

Toeristische gemeenten worden voornamelijk gekenmerkt door hun toeristische karakter. De acht gemeenten in deze groep zijn allen kustgemeenten.

In elke gemeentecluster werd een quota-steekproef van 100 respondenten vooropgesteld, verdeeld over drie tot vijf gemeenten per cluster om het bereik ervan te garanderen. Dit betekent dat er op het niveau van de gemeenten en clusters naar een evenredige verdeling gestreefd werd, om een representatief staal na te streven op het niveau van de gebruiker. Tabel 4 presenteert de gemeenteclusters en het aantal respondenten per locatie van de Finse pistes. Om hogervermelde redenen vond er geen veldonderzoek plaats in de toeristische gemeenten.

Tabel 4 *Overzicht van gemeenten en aantal respondenten per gemeentecuster voor de bevraging van gebruikers van Finse pistes in Vlaanderen, n=546*

Gemeentecusters en locaties	Aantal respondenten
Woongemeenten	104
Bierbeek	30
Rotselaar	39
Keerbergen	35
Landelijke gemeente	102
Zonhoven	20
Kasterlee	20
Lille	22
Bekkevoort	20
Brecht	20
Herk-de-Stad	6
Agglomeratiegemeente	120
Scherpenheuvel	33
Landen	25
Kruibeke	25
Zele	25
Lokeren	2
Beringen	6
Heusden-Zolder	4
Gemeente met concentratie van economische activiteit	106
Tessenderlo	26
Westerlo	25
Lummen	25
Beerse	25
Halen	3
Malle	2
Centrumgemeente	108
Diest	33
Herentals	30
Hasselt Stevoort	22
Antwerpen	20
Hasselt Kapermolen	3

Bevraging lopers

Gebruikers van een Finse piste werden aangesproken en op basis van een vragenlijst bevraged door een interviewer. Dit gebeurde bij aankomst of vertrek op de Finse piste, of indien de lopers hiermee instemden tijdens het lopen op de Finse piste. De 'loopinterviews' lieten toe om ook lopers te bevragen bij wie de Finse piste slechts een onderdeel van het parcours was. Deze alternatieve interviewtechniek¹⁷ bleek bevorderend voor de respons, omdat de respondenten niet onderbroken werden tijdens hun training. Het werd bovendien als een fijne sociale ontmoeting ervaren, waarbij de respondenten erg spontaan en open over hun hobby konden praten. Hierdoor stemden bijna alle respondenten in tot deelname aan het onderzoek, wat resulteerde in een responsratio van 98,9%.

¹⁷ Recent werd deze techniek ook gebruikt door Britse documentairemakers voor een interview met lopers op straat. Een voorbeeld hiervan is gegeven in volgende link: http://www.sport.be/running/nl/nieuws/article.html?Article_ID=664084

Slechts een miniem aantal lopers wenste dus niet deel te nemen aan de studie. Redenen voor non-respons waren meestal gerelateerd aan een gebrek aan tijd (na de training). In totaal namen 546 Finse piste-lopers deel aan het onderzoek.

Meetinstrument

Zoals hiervoor reeds werd aangehaald, werd voor de interviews gebruik gemaakt van een vragenlijst. In de vragenlijst werden vragen opgenomen met betrekking tot socio-demografische achtergrondkenmerken (geslacht, leeftijd, maritale status, beroepsstatus en opleiding¹⁸). Andere vragen hadden betrekking op de algemene sportdeelname, de beoefening van de loopsport en het gebruik van de Finse piste. De vragenlijsten werden mondeling afgenomen en geturfd door de onderzoekers. Wanneer er tegelijkertijd meerdere personen bevroegd werden, werd aan de respondenten gevraagd om de vragenlijst zelf in te vullen.

---

¹⁸ Vragen met betrekking tot het opleidingsniveau werden pas in een tweede deel van de bevestigingen opgenomen. Hierdoor beschikken we niet voor alle respondenten over deze informatie.

HOOFDSTUK 3

DEELNAME AAN LOOPSPORT

In dit hoofdstuk wordt op basis van beschikbaar materiaal een aantal ontwikkelingen in de (loop)sportdeelname in Vlaanderen voorgesteld. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de *Studie over de Bewegingsactiviteiten in Vlaanderen (1969-2009)* en de *Leuvense Loopsport Survey (2007)*. In een eerste paragraaf worden de populariteit van de (loop)sport en de evoluties in de sportvoorkeur voorgesteld. Vervolgens wordt de opkomst van lichte loopgemeenschappen toegelicht op basis van cijfermateriaal. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van voorkeurlocaties voor loopsport.

1. Ontwikkelingen in de deelname aan loopsport

1.1 Populariteit van (loop)sportdeelname

1.1.1 Internationale ontwikkelingen

Loopsport kan niet als een louter lokaal of regionaal verschijnsel worden beschouwd. Hoewel de focus van dit onderzoek op de analyse van het aanbod en het gebruik van Finse pistes in Vlaanderen ligt, is het relevant om voorafgaand enige duiding te geven bij ontwikkelingen op het vlak van loopsport vanuit een internationaal perspectief.

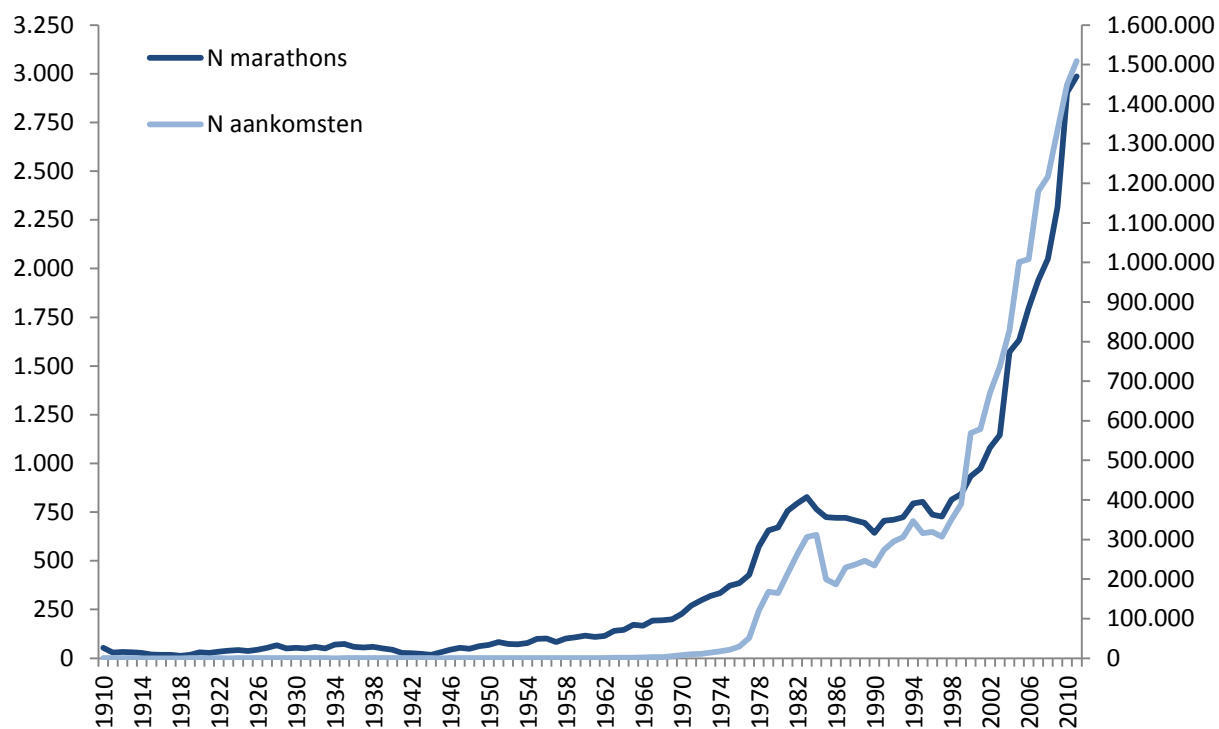
Het langdurig lopen als vrijetijdsactiviteit was tijdens het merendeel van de vorige eeuw een fysieke activiteit die quasi uitsluitend in verenigingsverband beoefend werd (Stokvis, 2005; Scheerder & Bottenburg, 2009). Het langeafstandslopen als massafenomeen – beter bekend als joggen, trimmen, hardlopen of duurlopen – is immers van relatief recente datum. Aanvankelijk het prerogatief van wegwedstrijdatleten, zou de loopsport zich vanaf het einde van de jaren '60 tot een zelfstandige sportactiviteit ontplooiën die in sterke mate onttrokken werd aan het atletiekgebeuren (van Bottenburg et al., 2006). Dit verzelfstandigingsproces vond voor het eerst plaats in de Verenigde Staten. Hier dienen dus de roots van de loopsport als vrijetijdsgebonden massafenomeen te worden gesitueerd. Op relatief korte tijd zou het vrijetijdslopen tot een hype uitgroeien, mede door toedoen van het wetenschappelijk onderbouwd offensief tegen nieuwe welvaartsziekten. De eerste zogenaamde *running boom* was een feit. Vanaf het einde van de jaren '70 zou de Amerikaanse

loopgolf ook naar Europa en andere delen van de wereld overwaaien. Tijdens de tachtiger jaren dijde de eerste loopsportgolf verder uit om vervolgens tijdens de jaren '90 wat te stagneren (Scheerder & van Bottenburg, 2009). Aan de vooravond van de 21ste eeuw won de loopsport opnieuw aan populariteit, in die mate dat van een tweede loopgolf sprake is (Scheerder, 2007b; van Bottenburg, 2006a). Wereldwijd noteren organisatoren van loopsporevenementen een recordaantal deelnemers, doen producenten van loopsportschoenen en ander loopsportmateriaal gouden zaken, voorzien steeds meer overheden aangepaste loopsportfaciliteiten voor een ruim publiek, etc. Wie (nog) niet jogt of hardloopt, zou de indruk krijgen eerder een uitzondering te zijn.

Vanuit een internationaal perspectief bestaan er relatief weinig gegevens die toelaten om de eerste en tweede loopsportgolf cijfermatig in kaart te brengen. 'Langlopende', accurate tijdreeksen inzake (loop)sportbeoefening zijn immers een zeldzaamheid. Een uitzondering hierop vormen de cijfers waarbij het marathonlopen centraal staat. De hoeveelheid aan cijfermateriaal betreffende het marathonlopen staat echter in schril contrast met de beschikbaarheid van vergelijkbare gegevens omtrent andere vormen van loopsport. De verklaring hiervoor ligt wellicht in het feit dat een qua afstand- en tijdsregistratie relatief makkelijk te standaardiseren activiteit als het lopen van een marathon toelaat om op internationale schaal vergelijkingen te maken. Voor andere vormen van loopsportbeoefening ligt dit vaak moeilijker. Wereldwijd zijn er echter miljoenen loopsporters, maar het is niet evident om dit met exacte cijfers te staven, laat staan om empirische uitspraken te doen vanuit een tijdstrendperspectief. Vandaar dat we hier kort even focussen op cijfermateriaal dat betrekking heeft op het marathonlopen. Dat geeft ons alvast een beeld van hoe een specifieke vorm van langeafstandslopen zich gedurende de voorbije decennia internationaal heeft ontwikkeld.

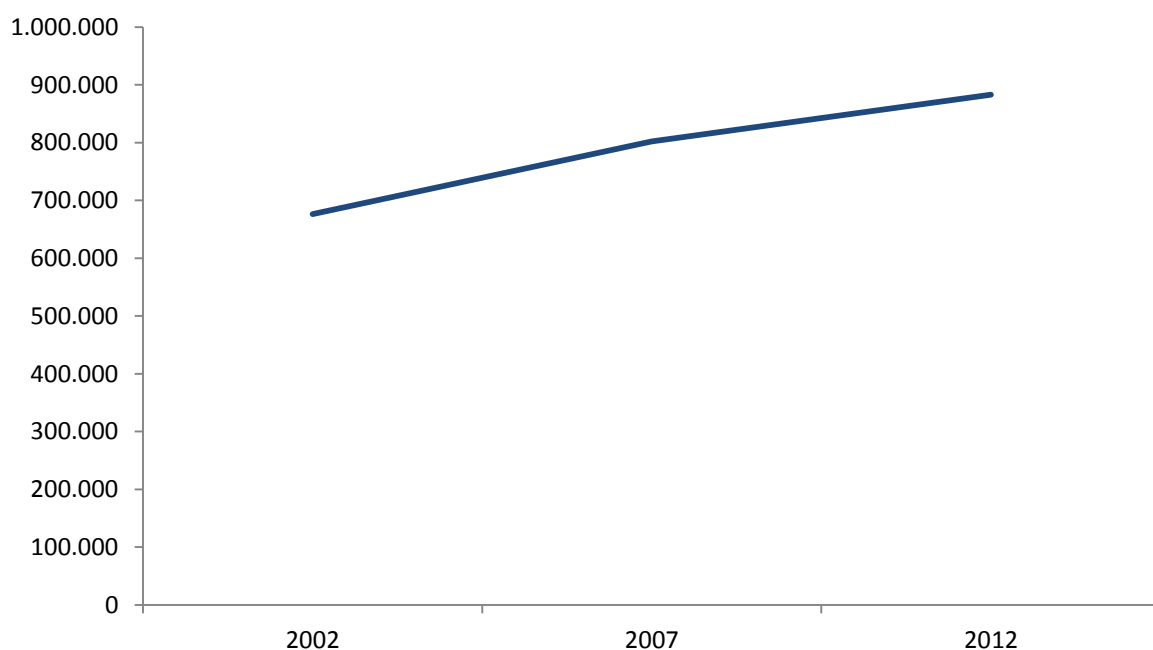
Figuur 5 geeft een overzicht van de ontwikkeling van het aantal marathons en het aantal marathonaankomsten op wereldwijde basis. Uit beide cijferreeksen blijkt dat er gedurende de voorbije decennia twee golven onderscheiden kunnen worden, en dit zowel wat het aanbod als wat de vraag betreft. Meer bepaald nemen zowel het aantal marathons als het aantal marathonaankomsten een eerste maal gevoelig toe vanaf medio jaren '70. Tijdens de jaren '80 en '90 treedt vervolgens eerder een stagnatie op. Vanaf het einde van de jaren '90 nemen zowel het aantal marathons als het aantal aankomsten opnieuw toe, ditmaal op een opvallend sterke manier. Op een decennium tijd is er immers sprake van een vervijfvoudiging van zowel het aantal marathons als het aantal marathonaankomsten. Anno 2012 worden er wereldwijd op jaarbasis iets minder dan 3 600 marathons georganiseerd en is dit aanbod goed voor iets meer dan 1,6 miljoen finishers.

Figuur 5 Wereldwijde evolutie van het aantal marathons en marathonaankomsten (1910-2010)

Bron: aangevulde cijferreeks o.b.v. Scheerder & van Bottenburg (2009: 49)

Figuur 6 Evolutie van het aantal aankomsten van de 20 grootste loopevenementen ter wereld (2002-2012)

Bron: aangevulde cijferreeks o.b.v. Scheerder & van Bottenburg (2009: 61)

Uit Figuur 6 kunnen we afleiden dat het aantal aankomsten van de 20 grootste loopevenementen ter wereld nog altijd in de lift zit. In 2012 telden deze evenementen 883 000-tal aankomsten, terwijl dit aantal tien jaar daarvoor 676 000 bedroeg. Hoewel deze cijfers betrekking hebben op loopsportevenementen, geven ze desalniettemin een indicatie van de aanhoudende populariteit van de loopsport op wereldschaal. Onderzoek naar de ontwikkeling van de loopsportmarkt in een aantal Europese landen toont aan dat de evolutie van de loopsport in deze landen een vergelijkbaar groeipatroon vertoont als het hier besproken internationale loopsportgebeuren (Scheerder et al., 2014). Steeds is er sprake van een sterke groei van het aantal loopsporters gedurende het voorbije decennium. En voorlopig lijkt er nog geen einde te komen aan dit succes.

1.1.2 Loopsport in Vlaanderen

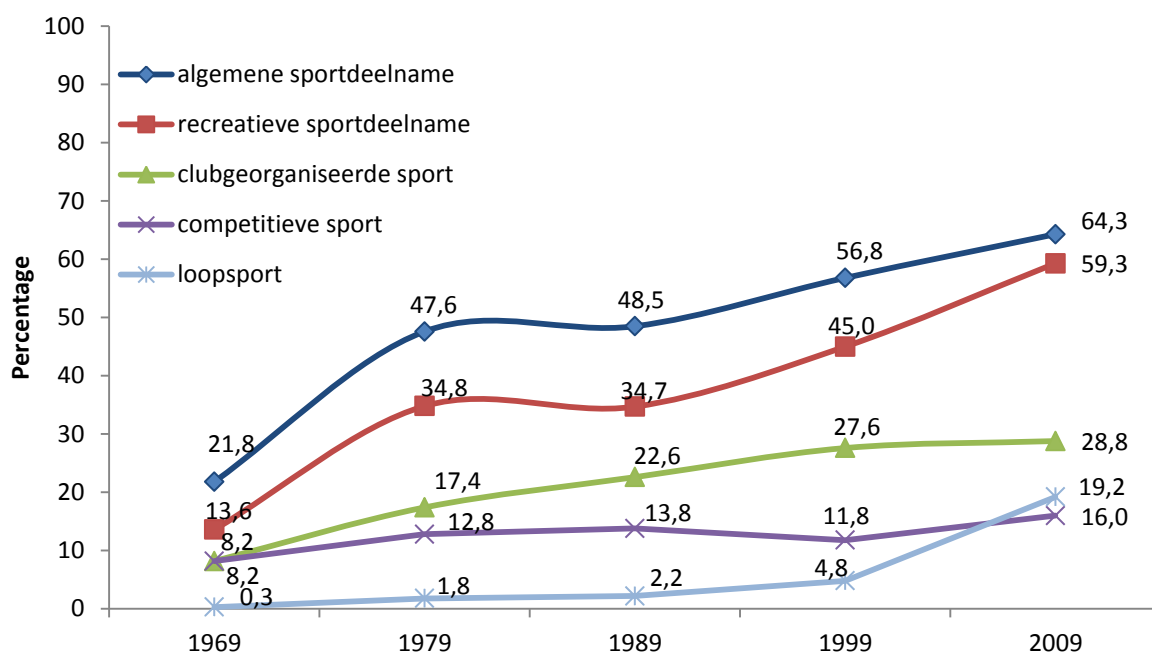
Sportdeelname in Vlaanderen heeft tussen 1969 en 2009 aan populariteit gewonnen (Scheerder et al., 2013). Uit Figuur 7 blijkt dat, anno 2009, 64 procent van de Vlaamse 12- tot 75-jarige populatie actief aan sport doet. Deze groei kan hoofdzakelijk toegeschreven worden aan recreatieve sportdeelname (59%). Ongeveer een kwart (29%) van de bevolking doet aan sport in clubverband en 16 procent doet competitief aan sport. De opvallende stijging in recreatieve sportdeelname ten opzichte van de relatieve stagnatie in clubsportdeelname, impliceert dat anders-, licht- of zelfgeorganiseerde contexten in de beoefening van sport aan belang winnen. In deze verschuiving neemt de loopsport een belangrijke plaats in zoals ook hierna zal worden aangetoond op basis van de evolutie van de clubgeorganiseerde en de eventgebonden loopsport.

Uit de onderstaande grafiek kan worden afgeleid dat de loopsport voor een aanzienlijk deel heeft bijgedragen tot de populariteitsstijging van de algemene sportdeelname. In 2009 beoefent namelijk maar liefst 19 procent van de Vlaamse bevolking de loopsport. Dat is een toename van ongeveer vijftien procent op tien jaar tijd.

Loopsport in clubverband

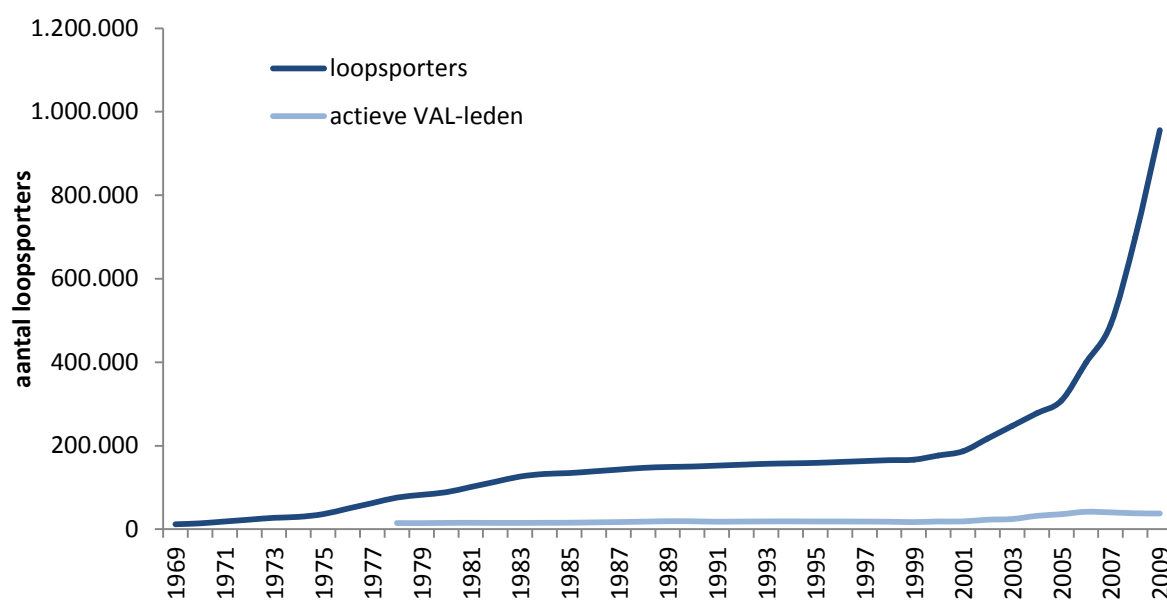
In Figuur 8 wordt de evolutie van het aantal leden van de Vlaamse Atletiekliga voorgesteld in vergelijking tot het totale aantal lopers in Vlaanderen. Zoals hierboven reeds aangegeven, blijkt dat het aantal loopsporters opvallend gestegen is, met een opvallende groei in de recentste jaren van het nieuwe millennium. Ondanks een verdubbeling van het aantal VAL-leden, blijft het aandeel gelicensieerde loopsporters echter relatief laag doorheen de jaren.

Figuur 7 Evolutie van de sportdeelname in Vlaanderen bij 12- tot 75-jarige Vlamingen (1969-2009), percentages ten opzichte van totale populatie

Bron: Scheerder et al. (2013: 77)

Figuur 8 Evolutie van het aantal loopsporters in Vlaanderen, 12- to 75-jarige jongeren en volwassenen (1969-2009), in vergelijking tot het aantal actieve leden van de Vlaamse Atletiekliga (VAL) (1978-2009)

Bron: verdere uitwerking van Scheerder & Noppe (2009a: 99)¹⁹

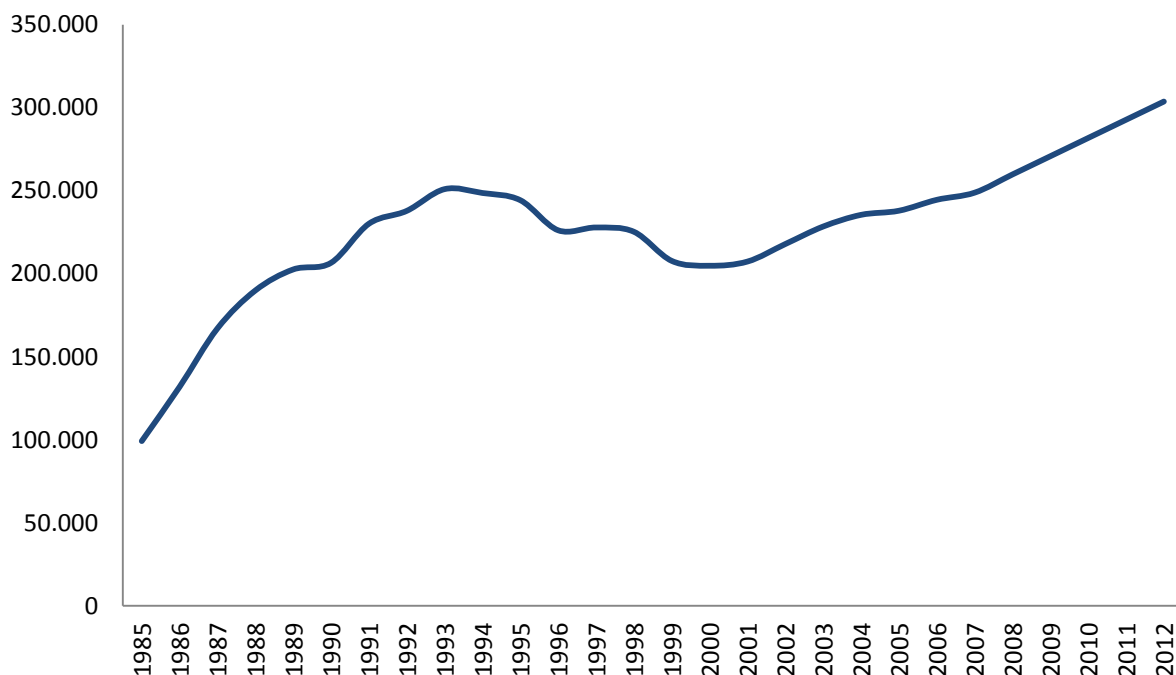
¹⁹ De vorm van de trend tussen 1999 en 2009 (Scheerder et. al, 2013) is gebaseerd op resultaten van twee externe studies in 2005 (SCV, 2005) en 2007 (Scheerder & Boen, 2007).

Participatie in commerciële loopevenementen

Om een beeld te geven van de populariteit van (commerciële) loopsportevenementen, wordt gebruik gemaakt van resultaten van een studie van Scheerder & Noppe (2009b), verder uitgewerkt op basis van recentere data van 2012²⁰.

In Figuur 9 wordt het aantal aankomsten in loopevenementen in Vlaanderen gepresenteerd. Hierin kunnen twee golven waargenomen worden. Een eerste hoogtepunt in de populariteit van loopevenementen kwam naar voor in de jaren negentig, aansluitend op de ‘eerste loopsportgolf’ (Scheerder, 2007b; van Bottenburg et al., 2006; van Bottenburg et al., 2010). In deze periode werden de evenementen voornamelijk door non-profit organisaties georganiseerd (Scheerder & Noppe, 2009a). Na een hieropvolgende relatieve daling in het aantal aankomsten in loopevenementen, wordt er vanaf het nieuwe millennium een tweede golf waargenomen. Deze kan voornamelijk verklaard worden door het vernieuwde aanbod en de stijgende populariteit van commerciële loopevenementen, denken we maar aan de intussen erg populaire stadslopen in Vlaanderen.

Figuur 9 *Evolutie van het aantal aankomsten in loopevenementen in Vlaanderen (1985-2012)*

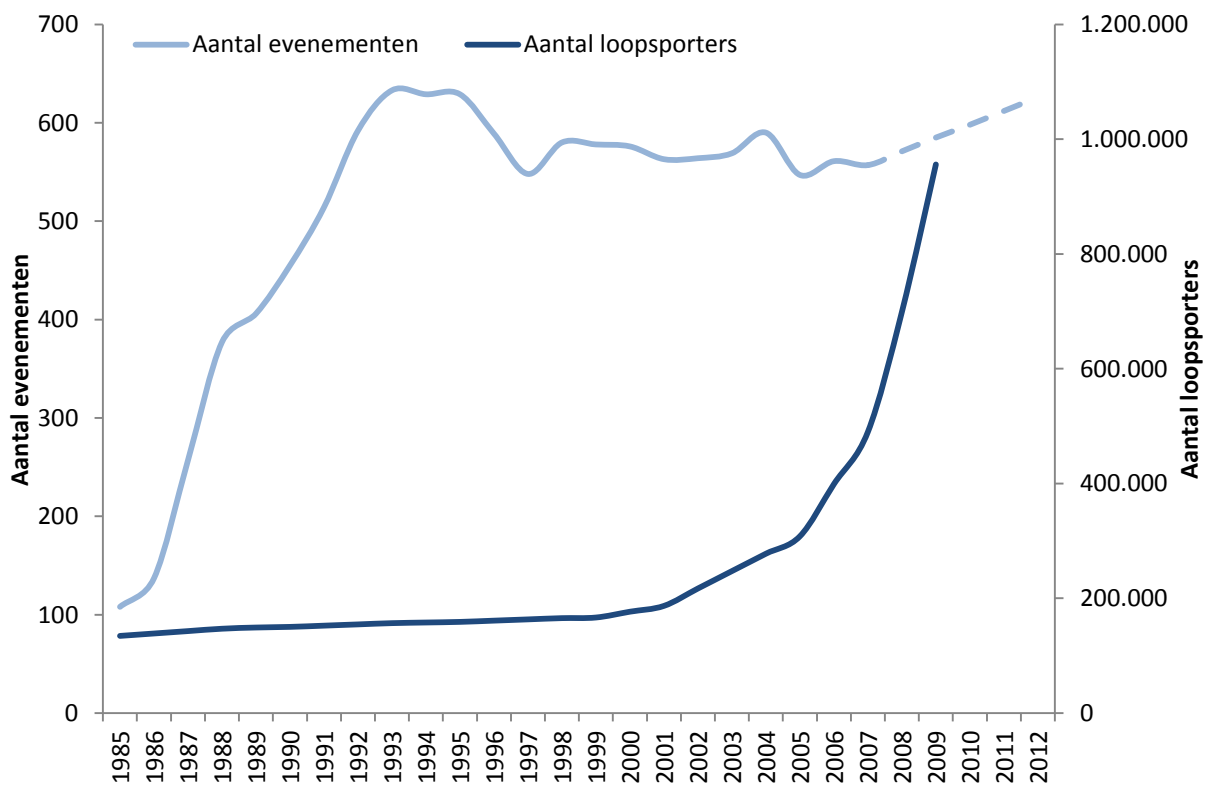

Bron: verdere uitwerking van Scheerder & Noppe (2009a: 107)

²⁰ De stippellijn visualiseert de estimatie van de evolutie tussen 2007 en 2012.

Net als we kunnen vaststellen voor de algemene loopsportdeelname en de deelname aan loopevenementen in het bijzonder (cf. supra), noteren we een sterke toename in het aanbod van loopsportevenementen naar aanleiding van de eerste loopsportgolf (Figuur 10). Echter, in vergelijking met de sterke groei van het aantal loopsporters gedurende de laatste decennia, kende het aanbod van loopevenementen een stagnatie tot lichte terugval in de jaren negentig. Sinds enkele jaren blijkt het aantal evenementen opnieuw toe te nemen. In 2012 werden er 626 loopevenementen georganiseerd in Vlaanderen. Het feit dat de groei van het aantal aankomsten opvallend sterker is dan de groei van het aantal evenementen, impliceert dat de loopsportevenementen drukker bezocht zijn en groter geworden zijn.

Figuur 10 Evolutie van het aantal loopsportevenementen in Vlaanderen (1985-2012) in verhouding tot het aantal actieve loopsporters in Vlaanderen (1985-2009)

Bron: verdere uitwerking van Scheerder & Noppe (2009b: 128); Scheerder et al. (2013)

Tabel 5 geeft een meer gedetailleerd beeld van de evolutie in het aantal aankomsten in loopsportevenementen tussen 2002 en 2012. Terwijl het totaal aantal aankomsten in loopsportevenementen gegroeid is met veertig procent, is het aantal aankomsten in de twintig populairste evenementen bijna verdrievoudigd (+164%). Zodoende telt het aantal aankomsten in de

twintig populairste loopevenementen in 2012 voor maar liefst 41 procent van de aankomsten in alle loopsportevenementen in Vlaanderen (n=628). Dit toont aan dat de populairste loopsportevenementen in Vlaanderen een enorme aantrekkingskracht hebben. Dit zijn bovendien voornamelijk commerciële evenementen, waarbij een groot aandeel (26%) van de aankomsten uit evenementen van de DVV Running Tour komen.

Tabel 5 *Evolutie van het aantal aankomsten in loopsportevenementen in Vlaanderen, in categorieën van loopsportevenementen (2002-2012)*

Aankomsten in...	2002	2004	2007	2012	Trend 2002-2012
Alle loopsportevenementen	217 819	235 402	248 750	303 650	+39,4%
20 populairste loopsportevenementen	46 890	61 802	90 714	123 770	+164,0%
<i>Aandeel van de 20 populairste loopsport- evenementen binnen alle loopsportevenementen</i>	21,5%	26,3%	36,5%	40,8%	-
Loopsportevenementen van de 'Running Tour' ²¹	N.B.	9 647	52 122	78 653	+715,3%
<i>Aandeel van 'Running Tour' evenementen binnen alle loopsportevenementen</i>	-	4,1%	21,0%	25,9%	-
<i>Aandeel van evenementen van de 'Running Tour' binnen 20 populairste loopsportevenementen</i>	-	15,6%	57,5%	59,5%	-

N.B. = niet beschikbaar

Bron: verdere uitwerking van Scheerder & Noppe (2009b: 130)

1.2 Sportvoorkeuren

In dit deel wordt de populariteit van de loopsport afgewogen ten opzichte van de populariteit van andere sporttakken over de jaren heen. Hiervoor wordt een onderscheid gemaakt tussen jongeren (Tabel 6) en volwassenen (Tabel 7). Dit laat toe om een beter begrip te vormen van de veranderingen in sportvoorkeuren die in beide leeftijdsgroepen hebben bijgedragen tot de populariteit van de sport, en in het bijzonder de loopsport. Een overzicht van de evolutie in top-tien sporttakken is weergegeven voor jongeren (12 tot 18 jaar) en volwassenen (18 tot 75 jaar).

Bij zowel jongeren als volwassenen heeft de loopsport een opmerkelijke populariteitsstijging doorgemaakt. Bij jongeren won de loopsport voornamelijk aan populariteit tijdens het laatste decennium (Tabel 6): terwijl loopsport in 1989 en 1999 niet in de top-tien stond, plaatste het zich als

²¹ De DVV Running Tour is een groepering van 16 stadslopen. Hiermee wil men de loper laten kennismaken met een aantal (historische) steden en verrassende parcours in België. De Running Tour werd opgericht in 2004, hierdoor zijn er geen gegevens beschikbaar voor 2002 en werd de trend berekend tussen 2004 en 2012.

vierde populairste sport (21%) anno 2009. Voor volwassenen zijn resultaten beschikbaar van 1979 tot 2009 (Tabel 7). Ter presentatie van de resultaten van de volwassenen is er een onderscheid gemaakt tussen de algemene deelnamepercentages per sporttak en het deelnamepercentage in clubverband. Dit geeft een indicatie in welke organisatorische context de sport het vaakst beoefend wordt. De loopsport heeft doorheen de jaren aan belang gewonnen en vormt met 30 procent van de sportactieve volwassenen de populairste sport anno 2009. In vergelijking met het begin van deze metingen (1979), is het relatief aantal loopSPORTERS acht maal hoger. In vergelijking met andere populaire sporttakken, zoals fietsen, zwemmen, fitness, wandelen, tennis of voetbal, heeft de loopsport de grootste progressie gemaakt doorheen de jaren. De loopsport wordt voornamelijk buiten clubverband beoefend. Hierop wordt dieper ingegaan in de volgende paragraaf.

Tabel 6 *Evolutie van sportvoorkeuren van 12- tot 18-jarige jongeren in Vlaanderen (1989-2009), percentages van sportparticipanten*

1989		1999		2009		
1	vrij zwemmen	49,9	vrij zwemmen	40,3	vrij zwemmen	30,5
2	veldvoetbal	35,7	veldvoetbal	36,0	veldvoetbal	27,5
3	tennis	25,6	basketbal	18,0	sportief fietsen	22,8
4	badminton	21,1	tennis	14,5	loopsport	21,0
5	tafeltennis	20,0	volleybal	13,3	dans	19,2
6	volleybal	13,5	dans	12,1	fitness	14,3
7	atletiek	12,8	badminton	12,0	tennis	13,7
8	gymnastiek	10,0	tafel tennis	11,8	skiën	11,8
9	sportief fietsen	9,7	fitness	10,7	badminton	10,4
10	basketbal	9,3	sportief fietsen	9,4	volleybal	9,6

Bron: Scheerder et al. (2013: 170)

Tabel 7 *Evolutie van sportvoorkeuren van volwassenen in Vlaanderen (1979-2009), percentages van sportparticipanten*

	1979		1989		1999		2009	
1	zwemmen (club)	38.1 (1.6)	zwemmen (club)	25.4 (2.1)	sportief fietsen	23.9	loopsport (club)	29.9 (2.6)
2	sportief fietsen	23.1	sportief fietsen	22.3	zwemmen (club)	19.9 (2.1)	sportief fietsen	25.8
3	wandelen (club)	17.5 (1.9)	tennis (club)	16.2 (7.8)	loopsport (club)	14.6 (1.1)	zwemmen (club)	15.5 (0.7)
4	tennis (club)	11.9 (6.1)	wandelen (club)	14.0 (2.0)	wandelen (club)	11.9 (1.4)	fitness	14.5
5	voetbal (club)	9.7 (6.4)	voetbal (club)	10.9 (8.6)	tennis (club)	9.2 (5.4)	wandelen (club)	12.3 (1.0)
6	gymnastiek	5.4	atletiek	8.0	fitness	9.0	tennis (club)	7.5 (4.4)
7	volleybal (club)	3.9 (2.4)	gymnastiek	6.4	voetbal (club)	8.5 (7.4)	voetbal (club)	7.2 (5.4)
8	loopsport (club)	3.7 (0.1)	loopsport (club)	5.8 (0.3)	aerobics	5.5	skiën (club)	6.4 (0.2)
9	tafeltennis (club)	3.1 (0.9)	volleybal (club)	4.6 (3.1)	volleybal (club)	4.8 (3.4)	wielrennen	4.6
10	wielrennen	2.9	skiën (club)	3.9 (0.6)	basisgymnastiek	4.1	mountainbike	3.6

Bron: Scheerder et al. (2013: 173)

1.3 Organisatorische context van loopsportbeoefening

1.3.1 Populariteit van lichte loopgemeenschappen

Uit Tabel 8 blijkt dat het merendeel van de volwassen loopsporters buiten clubverband actief is. Terwijl ongeveer dertig procent van de sportactieve volwassenen aan loopsport doet, is slechts drie procent van de sportactieve volwassenen aangesloten bij een loop- of atletiekclub. Meer specifiek worden in Tabel 8 de relatieve populariteit en de evolutie van de loopsport in clubverband, de lichte gemeenschap en individueel voorgesteld. Hieruit blijkt dat in het laatste decennium lichte loopgemeenschappen (+27,8%) meer aan populariteit gewonnen hebben dan de clubgeorganiseerde loopsport (+5,3%). Individuele loopsportbeoefening is de meest populaire organisatorische context anno 2009. Uit de resultaten blijkt bovendien dat de lichte loopgemeenschappen een meer gedemocratiseerd patroon van sportdeelname vertonen in vergelijking met clubgeorganiseerde loopsport. Dit slaat vooral op de leeftijd (meer ouderen) en het opleidingsniveau (meer laagopgeleiden) van de lopers (Scheerder et al., 2009b)²².

²² Voor een volledig overzicht van de resultaten verwijzen we naar het oorspronkelijke werk (Scheerder et al., 2009b).

Tabel 8 *Evolutie van het aantal lopers naar organisatievorm (1979-2009), percentages van de volwassen populatie loopsters*

Context	1979	1989	1999	2009
Loop- of atletiekclub	5,5	8,0	7,2	12,5
Lichte loopgemeenschap	NB	NB	11,8	39,6
Individuele loopster	NB	NB	NB	50,1

NB = niet beschikbaar

Bron: verdere uitwerking van Scheerder & Noppe (2009b)

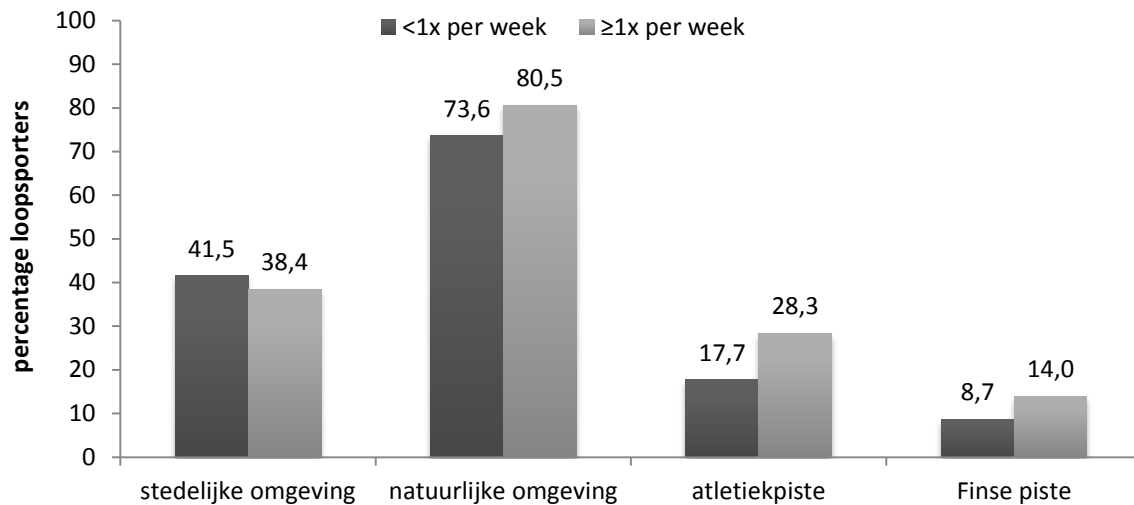
1.3.2 Locaties voor de beoefening van loopster

De loopster is niet gebonden aan een vaste accommodatie of omgeving. Ze kan beoefend worden langs wegen in een stedelijke of landelijke omgeving, in een park of bos, in sportspecifieke infrastructuur zoals een atletiekpiste of Finse piste, maar even goed thuis of in het fitnesscentrum op de treadmill. In de Leuvense Loopster Survey (Scheerder & Boen, 2009) werden lopers bevroegd naar de locaties waar ze de loopster beoefenen. Voor de presentatie van de resultaten in Figuur 11 wordt een onderscheid gemaakt tussen sporadische en frequente loopsters. Sporadische loopsters lopen minder dan één keer per week, terwijl meer frequente loopsters minimum één keer per week aan loopster doen. Uit resultaten van de bevraging in 2007 blijkt dat beide groepen de voorkeur geven aan een natuurlijke omgeving (respectievelijk 74% en 81%). Ongeveer 40 procent van de loopsters loopt in een stedelijke omgeving. Een minderheid maakt gebruik van een atletiekpiste (respectievelijk 18% en 28%) of een Finse piste (respectievelijk 9% en 14%). Beide specifieke loopinfrastructuren worden daarenboven vaker gebruikt door frequente dan door sporadische loopsters.

1.3.3 Gebruik van Finse pistes

Uit een pilotstudie naar het gebruik van Finse pistes in Vlaanderen (Vandenbroucke, 2012) is gebleken dat vooral beginnend en recreatieve lopers gebruik maken van een Finse piste. Gerapporteerde voordelen van de Finse piste in deze studie waren de afstands aanduiding die aanzette tot meer regelmaat in de trainingen, de verlichting waardoor men 's avonds kan lopen en de zachte ondergrond die voor een belastingsreductie zorgt. Andere opmerkelijke bevindingen uit dit onderzoek waren dat het aandeel vrouwen op de Finse piste hoger ligt ten opzichte van de totale loopsterpopulatie en dat vooral personen met een hoger opleidingsniveau gebruik maken van de Finse piste. Ook werd op de Finse piste een relatief hoge leeftijd waargenomen ten opzichte van de algemene loopsterpopulatie (Vandenbroucke, 2012). Verder in dit rapport worden deze bevindingen afgetoetst op basis van het materiaal verzameld in het kader van deze studie.

Figuur 11 Locaties voor loopsporbeoefening in Vlaanderen anno 2007, percentages sporadische loopsporers (<1x per week) t.o.v. frequente loopsporers (≥1x per week)

Bron: Scheerder et al. (2009c: 184)

2. Besluit

In dit hoofdstuk werd de populariteit van de loopspor voorgesteld op basis van beschikbaar cijfermateriaal. Hieruit blijkt dat de loopspor zowel op internationaal als op Vlaams niveau aan populariteit gewonnen heeft. Loopspor is bij uitstek een sport die op recreatieve wijze buiten clubverband beoefend kan worden. Door het losse karakter is het een prototype licht georganiseerde activiteit. Het aantal lopers neemt sterk toe. Toch hebben de atletiekclubs hier slechts een kleine bijdrage in. Veel lopers participeren daarentegen in sportevenementen zoals stadslopen, of beoefenen de sport in een lichte gemeenschap of individueel.

De hoger beschreven ontwikkelingen vormen een uitdaging voor het bestaande sportaanbod. Lichte loopgemeenschappen kunnen als een groeikans voor het huidige sportaanbod worden beschouwd. Het adequaat inspelen op deze kans houdt in dat een publieksgericht in plaats van een productgericht aanbod voor loopspor ontwikkeld wordt. De lichtgeorganiseerde of individuele lopers zijn een belangrijk segment, omdat zij reeds investeren en actieve interesse vertonen in de loopspor. Vanuit (lokale) overheden wordt hier reeds in geïnvesteerd door te voorzien in verschillende types van laagdrempelige infrastructuur, waarvan de Finse piste een voorbeeld is. In het vervolg van dit rapport worden resultaten voorgesteld van een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes. Dit zal toelaten om de aantrekkingskracht van dit type sportinfrastructuur in kaart te brengen.

HOOFDSTUK 4

HET AANBOD VAN FINSE PISTES

Dit hoofdstuk focust op het aanbod van Finse pistes in Vlaanderen. In eerste instantie gaan we dieper in op het oprichtingsjaar, de geografische spreiding en een aantal omgevingskenmerken. Vervolgens komen ook technische specificiteiten en motieven voor de aanleg van Finse pistes aan bod. Voor deze kenmerken wordt gebruik gemaakt van gegevens die beschikbaar werden gemaakt door de online bevraging. Op basis hiervan kan een extrapolatie gemaakt worden.

Voor een overzicht van alle Finse pistes in Vlaanderen verwijzen we naar Bijlage 2.

1. Opkomst en lokalisering van Finse pistes

Zoals eerder aangegeven beschikken 145 gemeenten in Vlaanderen over een Finse piste anno 2013. In totaal bevinden zich in deze gemeenten 165 Finse pistes²³. Bovendien is in twaalf gemeenten een Finse piste nog in aanbouw, en dit op basis van een subsidietoekenning vanwege de Vlaamse overheid (Bloso, 2013b). Deze Finse pistes werden niet mee opgenomen in de voorliggende studie.

Bij gegevens gepresenteerd in figuren en tabellen wordt er steeds verwezen naar het aantal (n) gemeenten of Finse pistes waarvan de informatie beschikbaar was op basis van de dataverzameling. Omdat niet alle gemeenten deelnamen aan het onderzoek, ligt dit aantal lager dan het totaal aantal gemeenten met een Finse piste. In de kaarten duidt het aantal (n=157) steeds op het aantal gemeenten met een aangelegde Finse piste én de gemeenten met een piste in aanbouw. Dit laat toe om een zo volledig mogelijke visuele voorstelling te maken van de locaties waar tot op heden reeds geïnvesteerd werd in één of meerdere Finse pistes, al dan niet vervolledigd met beschikbare specifieke informatie. Voor de bijhorende legende met benaming van de gemeenten verwijzen we naar Bijlage 3.

1.1 Definitie en lokalisering

Op basis van verzamelde gegevens kunnen een aantal kenmerken van de Finse pistes onderscheiden worden die belangrijk zijn voor de begripsvorming. Om in aanmerking te komen voor subsidies stelde

---

²³ De datacollectie liep tot augustus 2013

de Vlaamse overheid namelijk een aantal kwaliteitscriteria voorop voor de aanleg van de Finse piste (cf. supra). Zo diende het looppad bedekt met houtsnippers minimum 800 meter lang te zijn, met een minimale netto-breedte van 1,5 meter tussen de boordstenen. Daarnaast moet er voor een toelage ook verlichting aanwezig zijn op de Finse piste en dient het parcours in lusverband aangelegd te zijn (Blosso, 2013a; Vlaamse Regering, 2011). Deze criteria werden vooropgesteld zodat het parcours een minimale lengte heeft, voldoende breed is om naast elkaar te lopen en door de aanwezigheid van verlichting een bijkomend gevoel van veiligheid voor de lopers creëert.

Voor de definiëring van de Finse piste werd het kenmerk van de toplaag bestaande uit houtsnippers als uitgangspunt genomen. Daarna werden de vooropgestelde kwaliteitscriteria afzonderlijk bestudeerd voor alle loopomlopen bedekt met houtsnippers. Dit laat toe om elke piste in een categorie onder te brengen (Vlaamse Regering, 2011)²⁴:

1. Aangelegd looppad bedekt met houtsnippers;
2. Aangelegd looppad bedekt met houtsnippers, minimum 800 meter lang en 1,5 meter breed;
3. Aangelegd looppad bedekt met houtsnippers, verlichting voorzien;
4. Aangelegd looppad bedekt met houtsnippers, minimum 800 meter lang en 1,5 meter breed, verlichting voorzien.

Twee gemeenten die de vragenlijst invulden beschikten over een aangelegd looppad met grind of beton als toplaag (geen houtsnippers of boomschors), en werden daarom als gemeente zonder Finse piste geklasseerd. Omdat we niet voor alle gemeenten over informatie van loopomlopen met een andere toplaag beschikken, wordt voor verdere analyses dus enkel gebruik gemaakt van pistes met houtsnippers of boomschors als toplaag (n=145).

In Tabel 9 en Kaart 1 wordt het aantal en de geografische spreiding van de onderscheiden types van Finse pistes voorgesteld. Ongeveer 77 procent van de pistes beschikt over verlichting. Uit de kaart blijkt echter dat de verlichting van Finse pistes over Vlaanderen ongelijk verdeeld is. Hierbij valt op dat in bijna elke Limburgse gemeente een Finse piste met verlichting aangelegd is. Ook in de provincie Antwerpen is het merendeel van de Finse pistes verlicht, terwijl in de andere provincies een evenredige spreiding van pistes met en zonder verlichting waarneembaar is. Finse pistes met verlichting bieden de mogelijkheid om 's avonds, zeker tijdens winteravonden, op een veilige locatie de loop sport te beoefenen. Uit de kaart blijkt dat de verlichting van Finse pistes over Vlaanderen ongelijk verdeeld is. Dit kan invloed hebben op de beoefening van de loop sport in de verschillende provincies. Ongeveer de helft van de Finse pistes heeft een minimumlengte van 800 meter en - breedte van 1,5 meter.

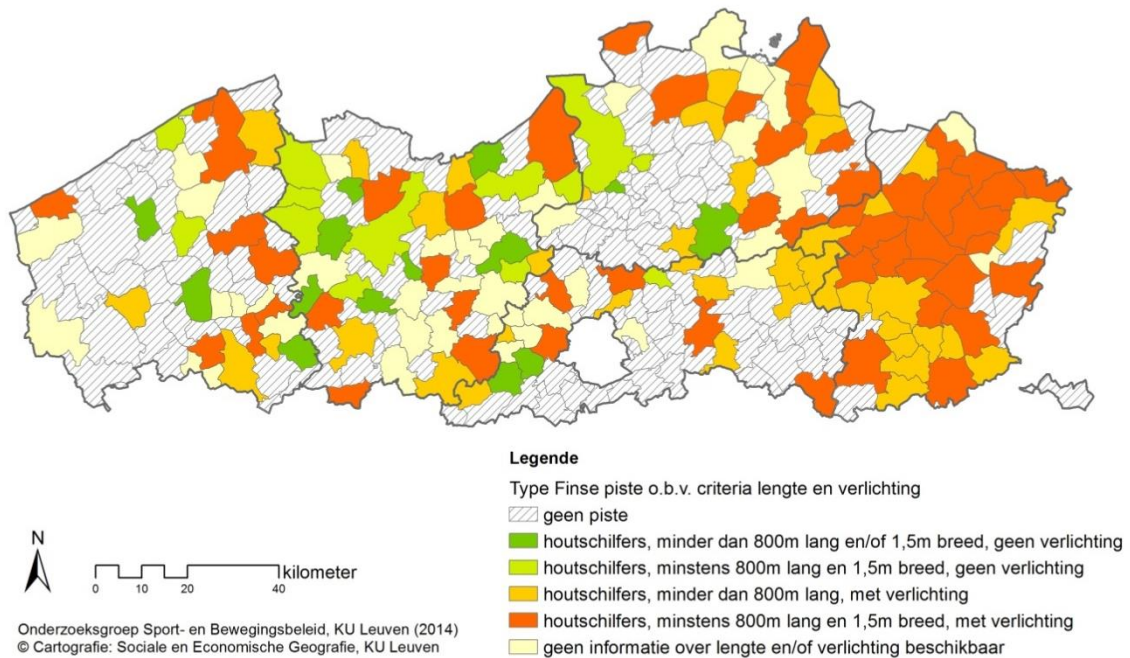
---

²⁴ Indien een gemeente over meerdere Finse pistes beschikt, gaat het telkens over de langste piste in de gemeente.

Tabel 9 *Overzicht van types Finse pistes in Vlaanderen naar kwaliteitscriteria, anno 2013 (n = 118)*

Type Finse piste	Percentage
Type 1 Looppad met houtsnippers, minder dan 800m lang en/of 1,5m breed, geen verlichting	11,9%
Type 2 Looppad met houtsnippers, minstens 800m lang en 1,5m breed, geen verlichting	11,0%
Type 3 Looppad met houtsnippers, minder dan 800m lang en/of 1,5m breed, met verlichting	33,9%
Type 4 Looppad met houtsnippers, minstens 800m lang en 1,5m breed, met verlichting	43,2%

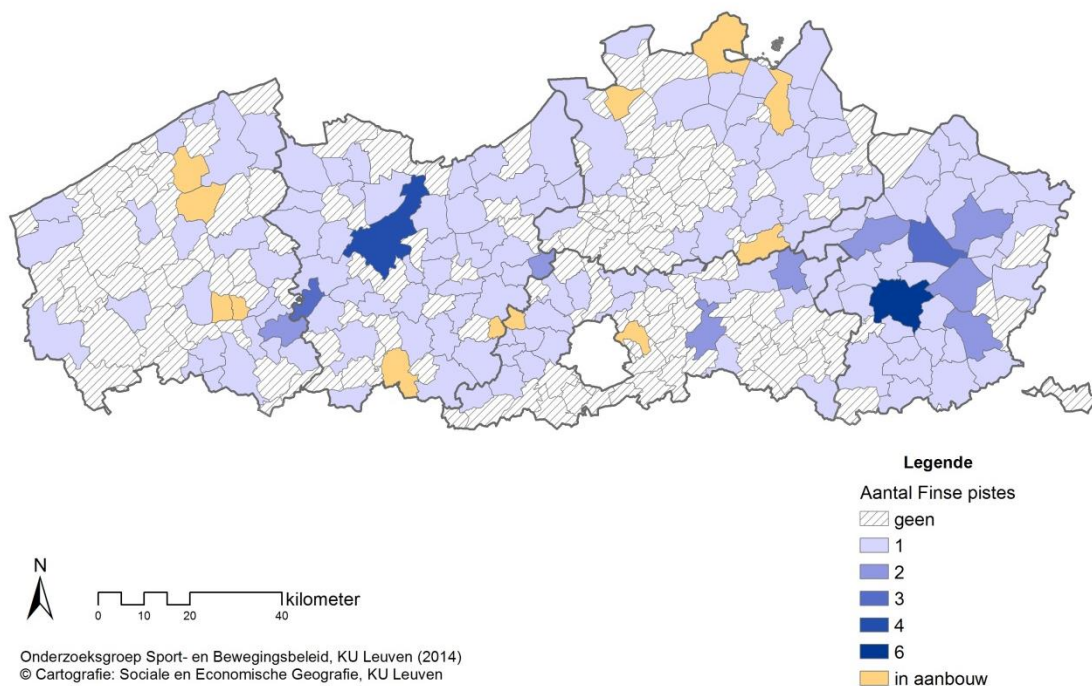
Kaart 1 *Type Finse piste op basis van kwaliteitscriteria lengte en verlichting, geografische spreiding in Vlaanderen (n=157)*

Zoals blijkt uit bovenstaande gegevens zijn er 145 gemeenten die beschikken over een Finse piste, gebaseerd op het basiscriterium van houtsnippers als onderlaag. In een aantal gemeenten werd bovendien meer dan één Finse piste aangelegd. Zo werden er in totaal 165 afgewerkte Finse pistes gevonden, verspreid over 145 Vlaamse gemeenten. Op basis van gegevens van Bloso (2013b), kan ook weergegeven worden in welke gemeenten nog een Finse piste in aanbouw is op basis van een subsidietoekenning. Kaart 2 geeft een beeld van de geografische spreiding van het aantal Finse piste in Vlaanderen. Hieruit blijkt dat de provincies Limburg (47 aangelegde Finse pistes) en Oost-

Vlaanderen (46 aangelegde Finse pistes) koplopers zijn met betrekking tot het aanbod van Finse pistes. In Limburg ligt in bijna elke gemeente minstens één Finse piste. Ook in Oost-Vlaanderen is er een opvallende dichtheid van Finse pistes. De spreiding hiervan laat toe dat inwoners van alle Oost-Vlaamse en Limburgse gemeenten gebruik kunnen maken van een Finse piste in de eigen of een aangrenzende gemeente. In tegenstelling hiermee liggen de Finse pistes in Antwerpen (25 aangelegde Finse pistes), Vlaams-Brabant (24 aangelegde Finse pistes) en West-Vlaanderen (23 aangelegde Finse pistes) eerder geclusterd in bepaalde regio's. In deze provincies zijn er heel wat gemeenten waar geen Finse piste in de onmiddellijke omgeving beschikbaar is. In de studie naar het gebruik van Finse pistes (cf. Hoofdstuk 5) wordt het bereik van de Finse pistes in kaart gebracht.

Kaart 2 *Aantal aangelegde Finse pistes per gemeente en Finse pistes in aanbouw op basis van een subsidietoekenning, geografische spreiding in Vlaanderen (n=157)*

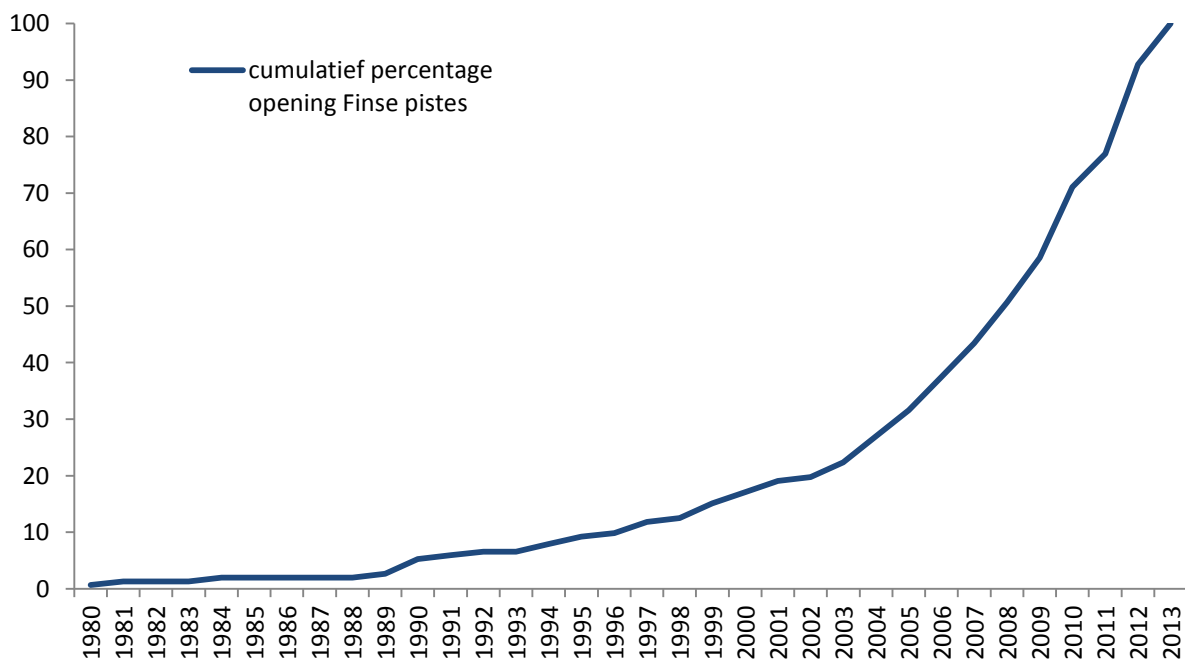
1.2 Evolutie van aantal Finse pistes

Zoals hoger geschetst in het historisch overzicht van loopinfrastructuur in Vlaanderen, werden de eerste initiatieven reeds opgericht naar aanleiding van het Sport voor Allen-charter (COE, 1975). In Vlaanderen werd de eerste (gedeeltelijke) Finse piste aangelegd in 1980 te Vilvoorde. Dit was een

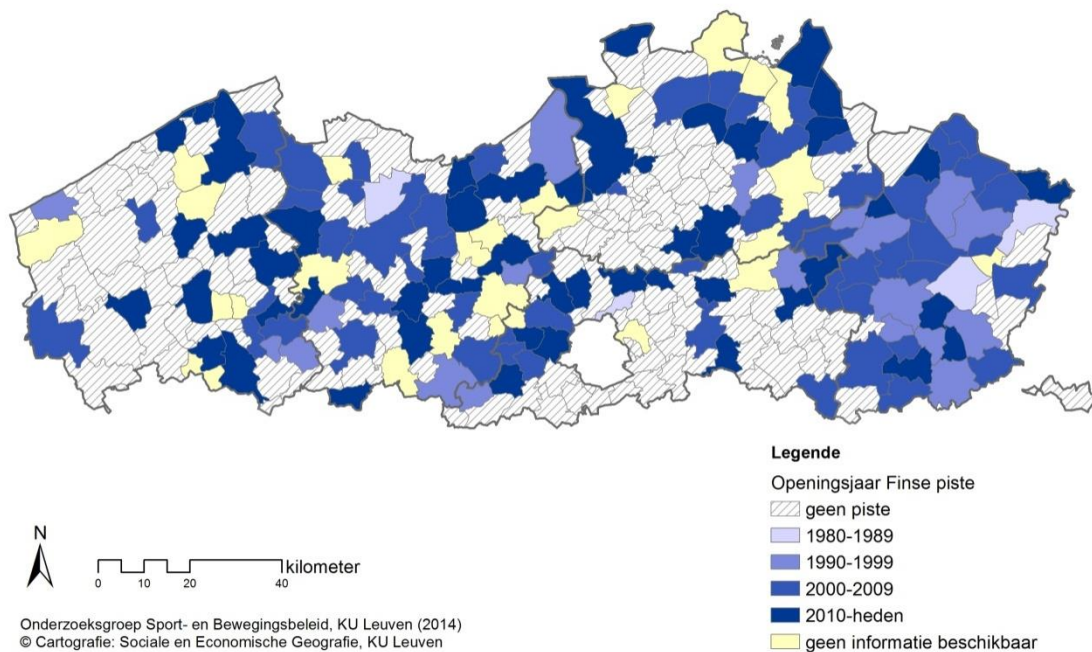
900 meter lange looppiste met een dempende toplaag op basis van houtsnippers, maar op een aantal plaatsen onderbroken door stukken grindpad in het park. De eerste door het Bloso erkende Finse piste kwam er een jaar later in Genk, waar één van de omloopplussen in het 'Sportbos' (lengte 3000 meter) bedekt werd met houtsnippers. Later in de jaren '80 werd er ook een Finse piste aangelegd in Maaseik (1984) en Evergem (1989). Het cumulatief aantal Finse pistes wordt grafisch voorgesteld in Figuur 12. Daarna wordt in Kaart 3 een overzicht gegeven van de openingsjaren van Finse pistes in Vlaanderen. Indien een gemeente over meerdere Finse pistes beschikt, werd telkens de oudste in rekening gebracht.

Uit de resultaten blijkt dat de eerste Finse pistes voornamelijk in Limburg gesitueerd zijn. Daarentegen beschikken de andere provincies voornamelijk over Finse pistes die na 2000 geopend werden. Na een geleidelijke stijging in het aantal Finse pistes in de jaren '80 en '90, is sinds de jaren 2000 een sterkere opkomst waarneembaar. Opvallend is dat voornamelijk in de jaren eerste jaren van de 21ste eeuw geïnvesteerd werd in Finse pistes, wat wellicht een antwoord was op de tweede loopsportgolf (Scheerder, 2007b; van Bottenburg et al., 2010). Daarnaast hebben ook het Sport voor Allen-decreet van 2007 en het subsidiereglement van 2011 aangezet tot investeringen in lichte sportinfrastructuur.

Figuur 12 Openingsjaar van Finse pistes in Vlaanderen, cumulatieve percentages (n=152)

Kaart 3 Openingsjaar van Finse pistes, geografische spreiding in Vlaanderen (n=157)

1.3 Omgevingskenmerken

In deze paragraaf wordt nagegaan in welke omgeving de Finse piste aangelegd werd. Er wordt onder andere gekeken naar het socio-economisch profiel van de gemeenten met een Finse piste (Belfius, 2007), de omgeving waarin de Finse piste gelegen is, welke andere (sport)infrastructuur zich in de directe nabijheid van de Finse piste bevindt, en in welk type (woon)omgeving de Finse piste gelegen is. Hieruit kan opgemaakt worden of de Finse pistes al dan niet doelgericht op bepaalde locaties aangelegd worden.

1.3.1 Socio-economisch profiel van de gemeente

Om een profiel te schetsen van de gemeenten die beschikken over een Finse piste, wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde Belfius-indeling (Belfius, 2007; cf. supra). De verhouding van de gemeentetypes in alle gemeenten versus in gemeenten met een Finse piste is weergegeven in Tabel 10.

Het socio-economisch profiel van gemeenten met een Finse piste (n=145) weerspiegelt grotendeels de verdeling van de gemeenteprofielen over alle Vlaamse gemeenten (n=308)²⁵. Toch zijn er enkele merkbare verschillen. Binnen de gemeenten met een Finse piste is het aandeel woongemeenten

²⁵ In deze profielschets worden enkel gemeenten uit het Vlaamse Gewest opgenomen omdat er op heden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog geen Finse piste gevonden werd.

(16%) sterk ondervertegenwoordigd ten opzichte van de verdeling van de Vlaamse gemeenten in totaal (27%). Indien de Finse piste in een woongemeente gelegen is, ligt deze het vaakst in landelijke zones of de stadsrand. Opvallend is dat geen enkele gemeente in de cluster van residentiële randgemeenten met hoge inkomens over een Finse piste beschikt. Binnen de landelijke gemeenten met een Finse piste (29%) is de verhouding van clusters ook opvallend verschillend. Kleine landbouwgemeenten en landelijke gemeenten met een sterke vergrijzing zijn ondervertegenwoordigd, terwijl plattelandsgemeenten met sterke demografische groei duidelijk oververtegenwoordigd zijn. Daarnaast is ook de categorie van centrumgemeenten (20%) sterker vertegenwoordigd dan in de totale populatie (12%). Dit betekent dat verhoudingsgewijs meer Finse pistes in centrumgemeenten gelegen zijn, en minder in woongemeenten.

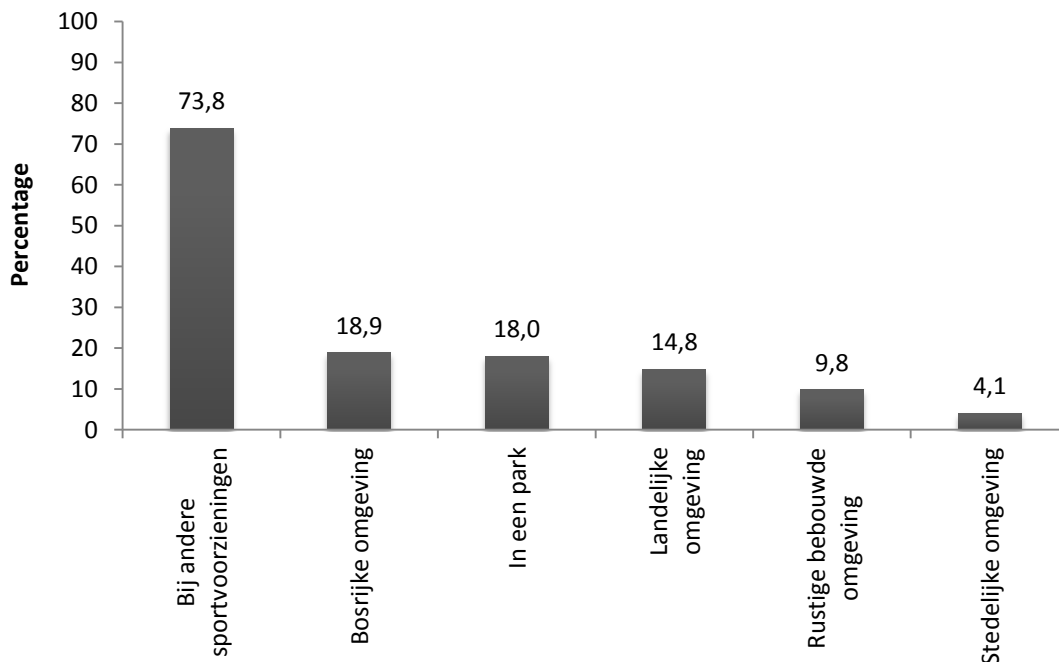
Tabel 10 *Indeling van gemeenten op basis van hun socio-economisch profiel, vergelijking tussen alle gemeenten in Vlaanderen en gemeenten met een Finse piste, in percentages*

	Vlaanderen (n=308)	Gemeenten met Finse piste (n=145)
1. Woongemeenten	26,9	15,9
In landelijke zones	30,1	39,1
In de stadsrand	32,5	39,1
Agglomeratiegemeenten met tertiaire activiteit	20,5	21,7
Residentiële randgemeenten met hoge inkomens	16,9	-
2. Landelijke gemeenten	31,5	29,0
Kleine landbouwgemeenten	27,8	14,3
Erg landelijke gemeenten met sterke vergrijzing	34,0	21,4
Landelijke of verstedelijkte plattelandsgemeenten met sterke demografische groei	38,1	64,3
3. Gemeenten met een concentratie van economische activiteit	13,0	17,2
Landelijke en landbouwgemeenten met industriële activiteit	50,0	52,0
Verstedelijkte plattelandsgemeenten met industriële activiteit en demografische groei	30,0	36,0
Steden en agglomeratiegemeenten met een industrieel karakter	20,0	12,0
4. Semi-stedelijke of agglomeratiegemeenten	13,6	15,9
Weinig verstedelijkte gemeenten met demografische achteruitgang	50,0	39,1
Sterk verstedelijkte gemeenten met lage inkomens	50,0	60,9
5. Centrumgemeenten	12,3	20,0
Middelgrote steden	63,2	62,1
Regionale steden	21,1	20,7
Grote en regionale steden – hoofdplaatsen	15,8	17,2
6. Toeristische gemeenten	2,6	2,1
Kustgemeenten	100,0	100,0
Totaal	100,0	100,0

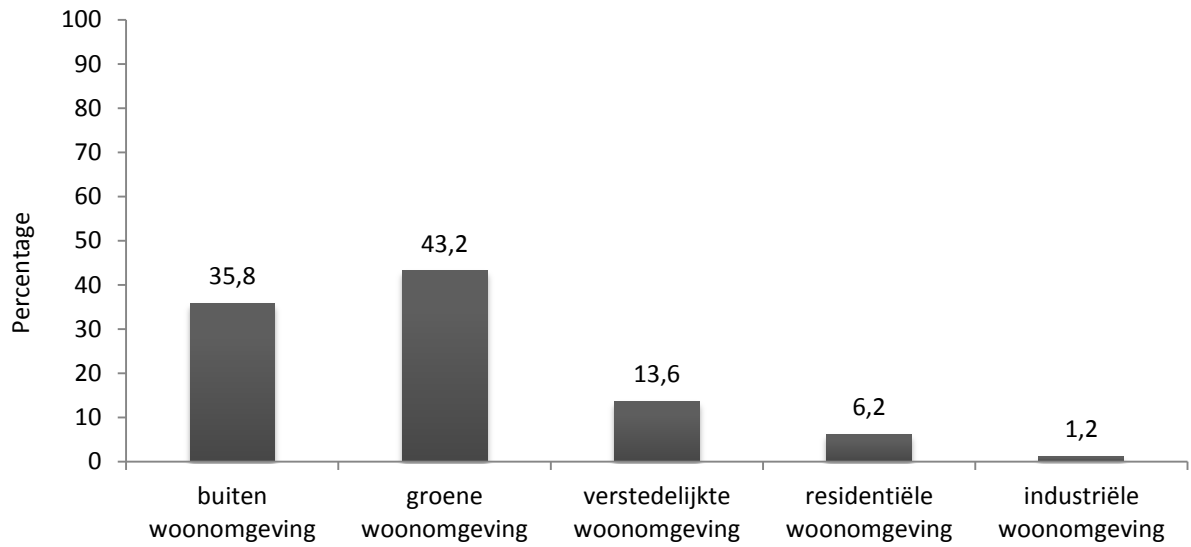
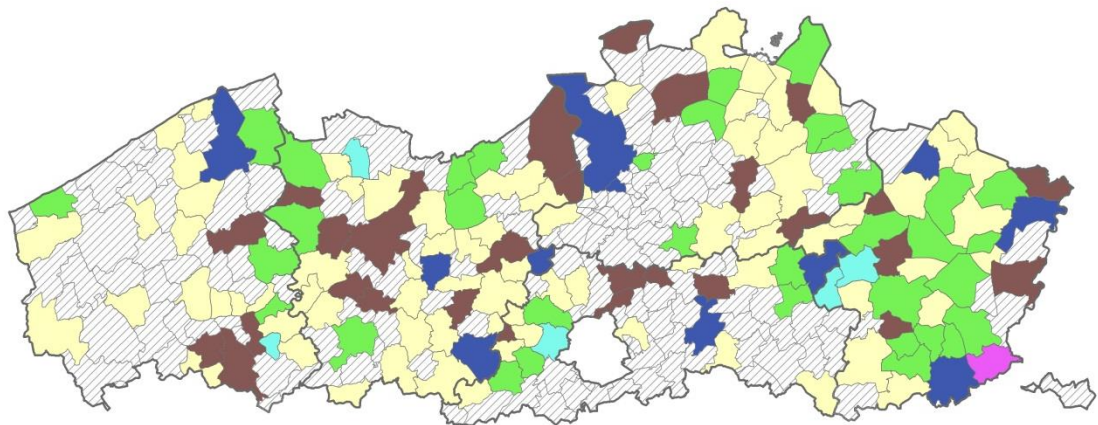
1.3.2 Omgeving van de Finse pistes

In Figuur 13 wordt een overzicht gegeven van de omgeving van Finse pistes. Hieruit blijkt dat het merendeel van de Finse pistes (74%) gelegen is in de omgeving van andere sportvoorzieningen. Daarnaast worden Finse pistes vaak aangelegd in een bosrijke omgeving (19%), een park (18%) of landelijke omgeving (15%). Dit is in lijn met de beoogde doelen van de aanleg van deze loopinfrastructuur in een rustige en natuurlijke omgeving. Hierdoor kan ook in drukker gebieden op 'groene' locaties gelopen worden.

Figuur 13 Omgeving van Finse pistes (n=119)

Figuur 14 geeft een beeld van de omgeving waarin Finse pistes gelegen zijn op basis van het type woongebied (indien van toepassing). Hieruit blijkt dat 36 procent van de Finse pistes buiten een woongebied gelegen is. Indien de Finse piste wél in een woongebied gelegen is, is dit vaker in een groene woonomgeving (43%) dan in een verstedelijkte (14%), residentiële (6%) of industriële (1%) woonomgeving. In Kaart 4 wordt de spreiding van Finse pistes over de verschillende types woongebied grafisch voorgesteld. Dit toont aan dat in Limburg de meeste Finse pistes in een groene omgeving of buiten een woongebied gelegen zijn. Binnen de andere provincies is het moeilijk om hier uitspraken over te doen omwille van een groot aantal ontbrekende gegevens.

Figuur 14 Type woonomgeving waarin Finse piste gelegen is (n=81)**Kaart 4** Type woonomgeving waarin Finse piste gelegen is, geografische spreiding in Vlaanderen (n=157)**Legende**

Type woonomgeving waarin Finse piste gelegen is

geen piste

residentiële woonomgeving

verstedelijkte woonomgeving

industriële woonomgeving

groene woonomgeving

Finse piste ligt buiten een woongebied

geen informatie over type woonomgeving beschikbaar

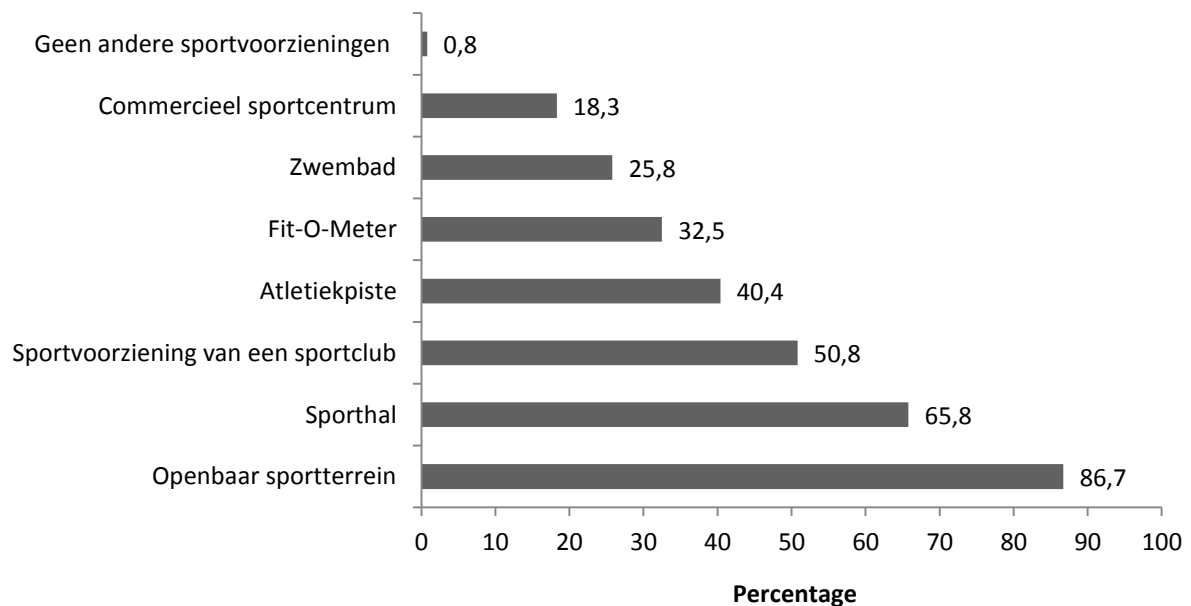

0 10 20 40 kilometer

Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid, KU Leuven (2014)
© Cartografie: Sociale en Economische Geografie, KU Leuven

Zoals reeds bleek uit Figuur 13 (cf. supra) , is het merendeel van de Finse pistes gelegen in de nabijheid van andere sportvoorzieningen. De vaakst voorkomende sportvoorzieningen in de directe nabijheid van een Finse piste (i.e., op wandelafstand) zijn openbare sportterreinen²⁶ (87%), sporthallen (66%) of infrastructurele voorzieningen (accommodaties) van een sportclub (51%) (Figuur 15). Daarnaast liggen Finse pistes relatief vaak (40%) vlakbij een atletiekpiste of is er een combinatie met de Fit-O-Meter voorzien (33%). 26 procent van de Finse pistes ligt in de omgeving van een zwembad, 18 procent in de nabijheid van een private sportvoorziening²⁷. In Kaart 5 tot en met Kaart 11 is telkens de aanwezigheid van andere sportvoorzieningen in de nabijheid van de Finse piste weergegeven.

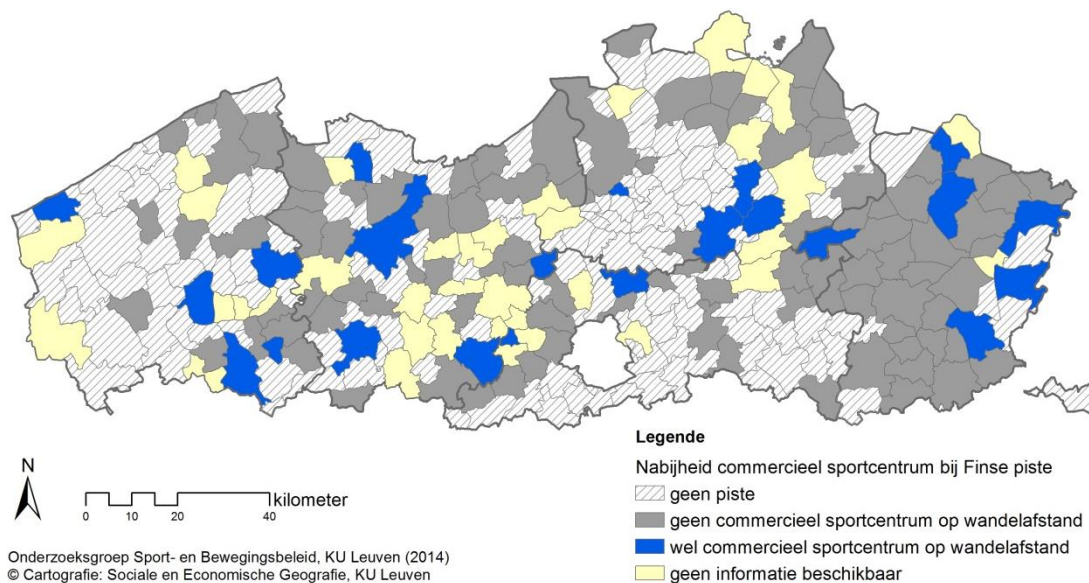
Figuur 15 Sportvoorzieningen in de omgeving van Finse pistes in Vlaanderen (n=119)

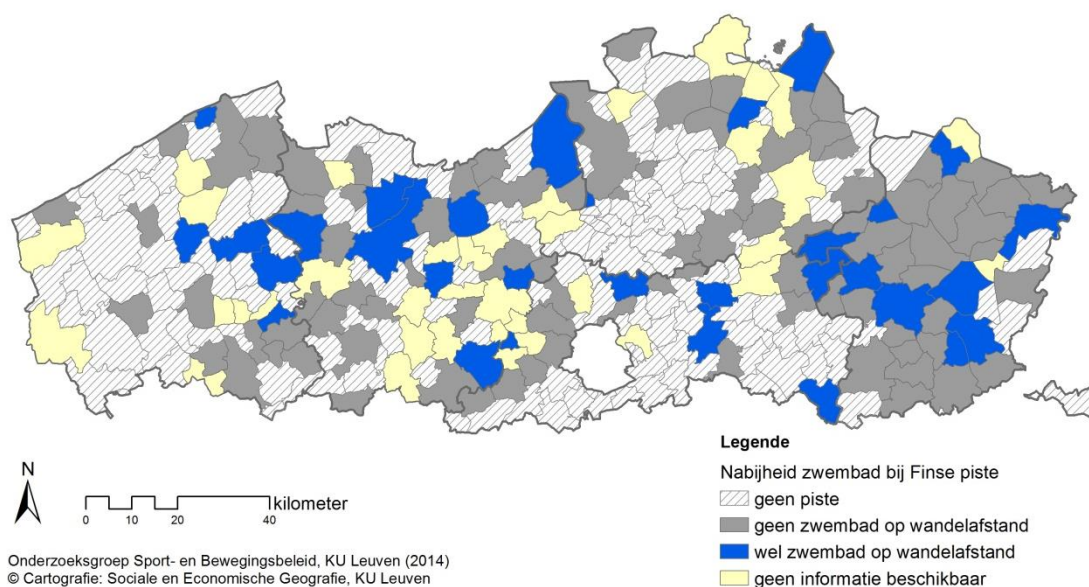
²⁶ Voorbeelden van openbare sportterreinen: voetbalveld, tennisveld, basketbalterrein, beachvolleybalterrein, petanque, skateplein, multisportterrein, etc.

²⁷ Voorbeelden van private sportvoorzieningen: fitness, ijsbaan, squash, golf, etc.

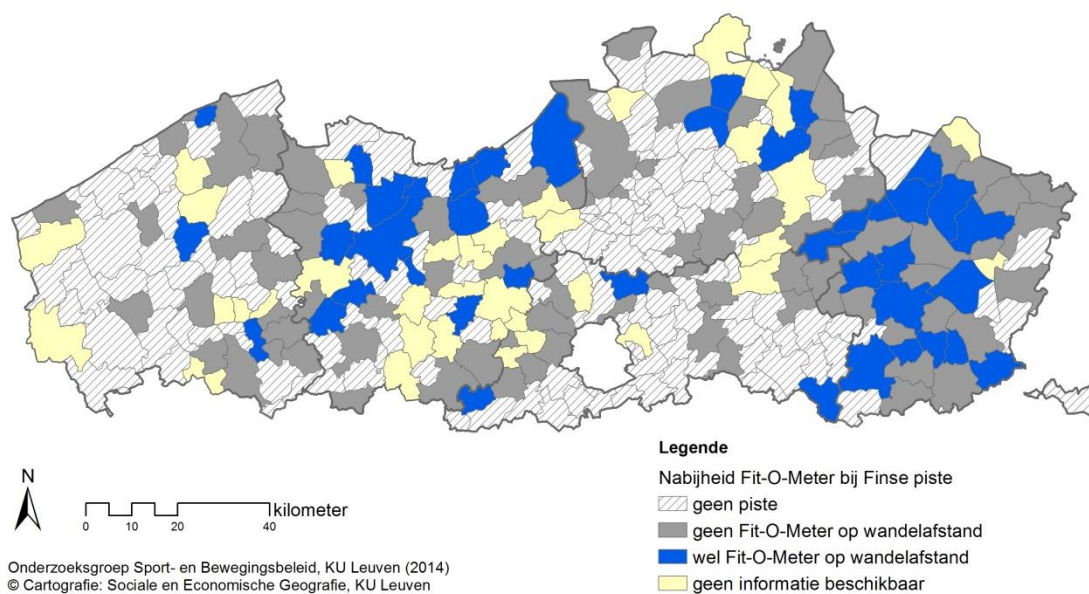
Kaart 5 Gemeenten met een commercieel sportcentrum op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

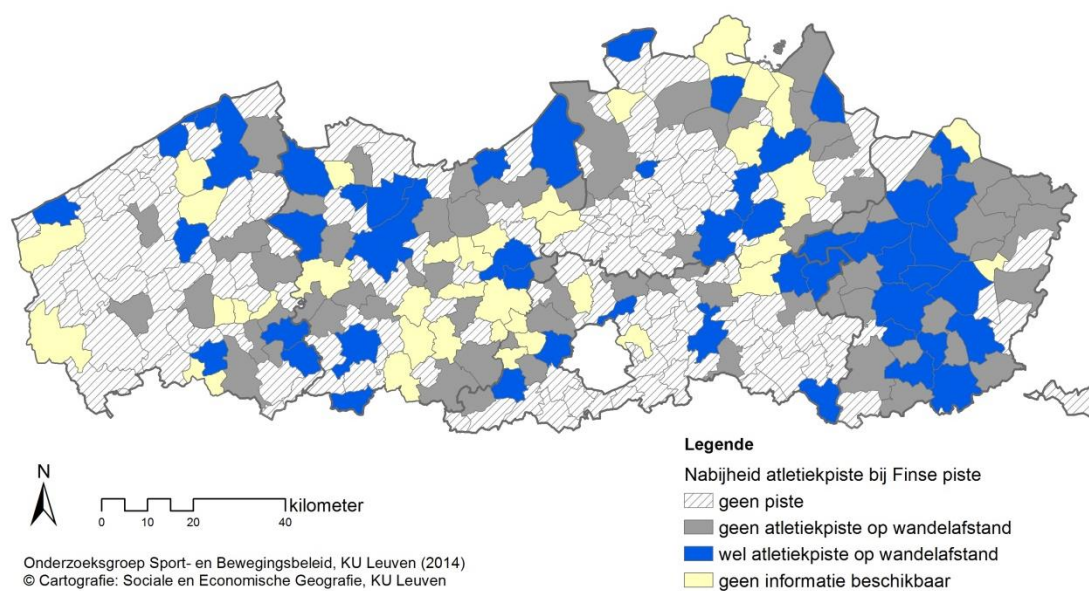
Kaart 6 Gemeenten met een zwembad op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

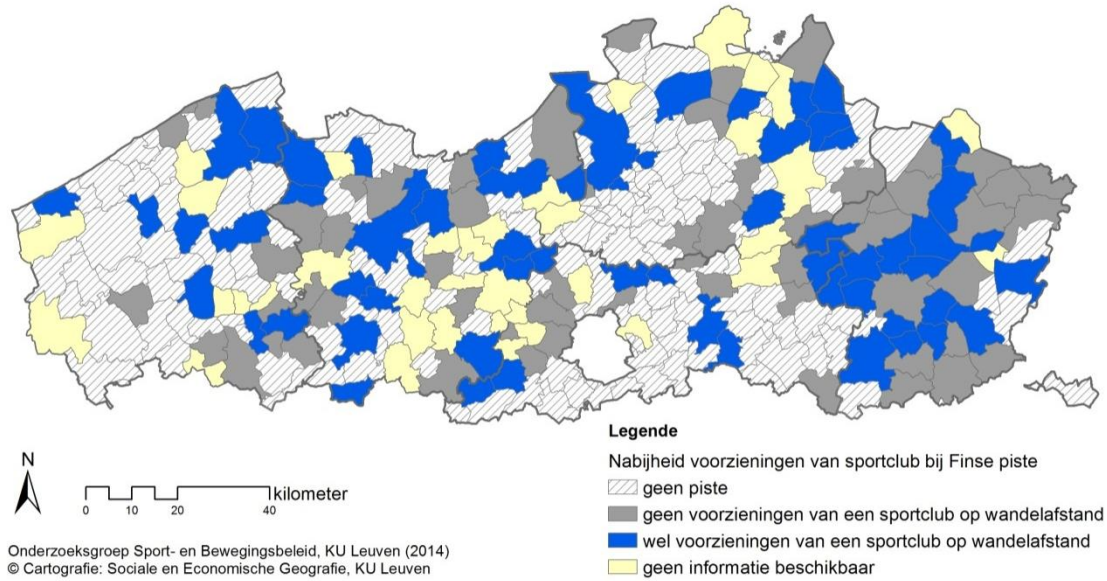
Kaart 7 Gemeenten met een Fit-O-Meter op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

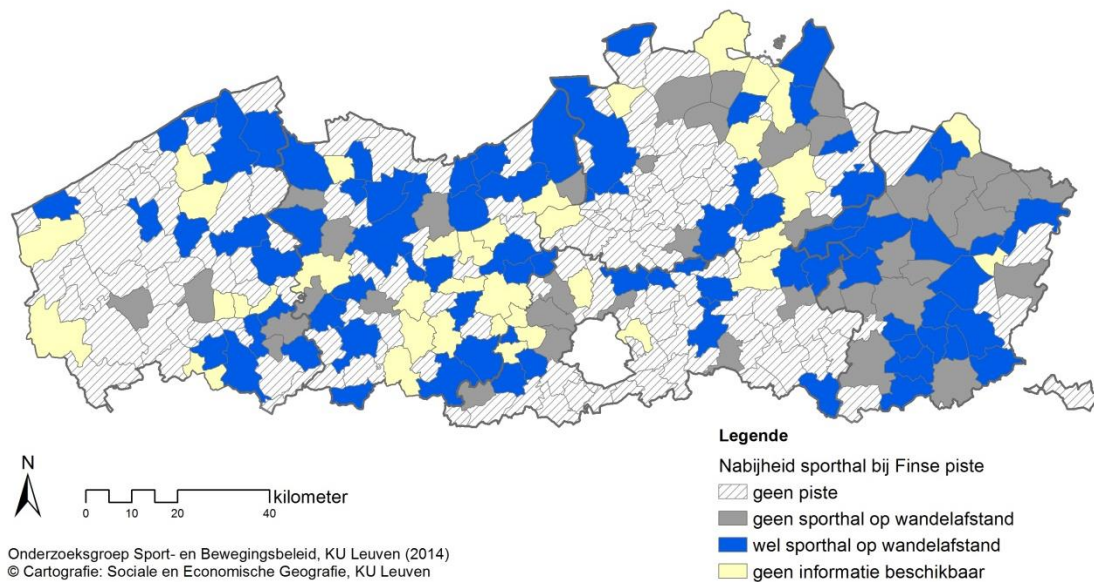
Kaart 8 Gemeenten met een atletiekpiste op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

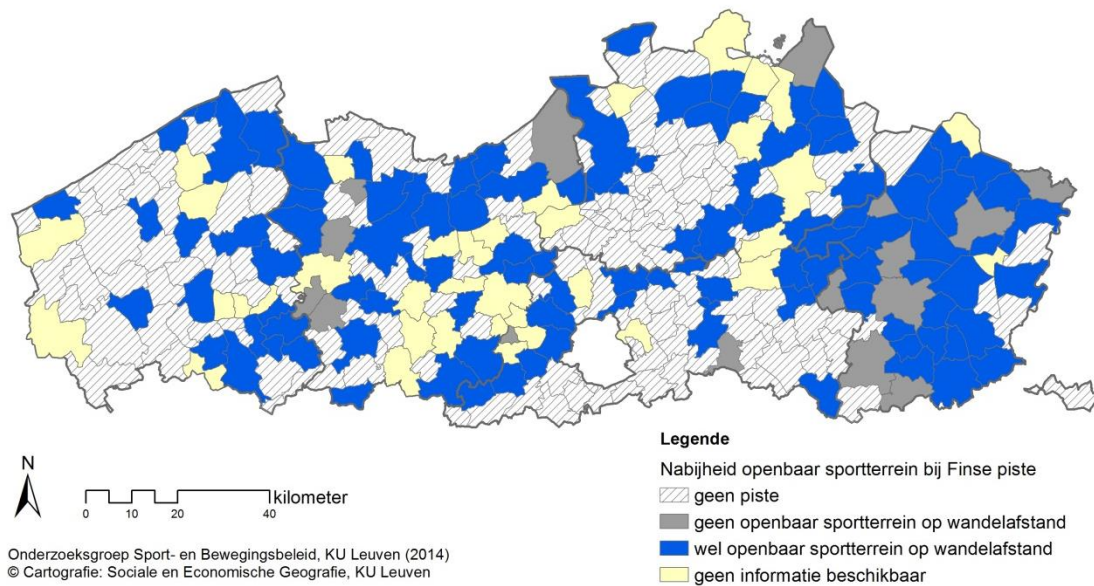
Kaart 9 Gemeenten met infrastructurele voorzieningen van een sportclub op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

Kaart 10 Gemeenten met een sporthal op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

Kaart 11 Gemeenten met een openbaar sportterrein op wandelafstand van de Finse piste (n=157)

In Kaart 12 wordt een meer gedetailleerde voorstelling gemaakt van de aanwezigheid en lokalisering van atletiekpistes en Finse pistes in de gemeenten. Dit laat toe een beeld te schetsen van de verhouding in de voorziening van 'zware' en 'lichte' loopsportinfrastructuur in een gemeente. Iets meer dan de helft van de gemeenten waar een Finse piste gelegen is (58%), beschikt ook over één of meerdere atletiekpiste(s). Binnen de gemeenten waar beide infrastructuur terug te vinden zijn, wordt een onderscheid gemaakt tussen gemeenten waar de Finse piste op wandelafstand²⁸ van een atletiekpiste gelegen is, en waar de atletiekpiste en Finse piste elders in de gemeente gelegen zijn. In 67 procent van deze gemeenten ligt de Finse piste op wandelafstand van een atletiekpiste, in 26 procent van deze gemeenten zijn beide infrastructuur op een aparte locatie gelegen²⁹.

Wanneer we kijken naar het totaal aantal gemeenten in Vlaanderen, kan op basis van deze gegevens ook een typologie van gemeenten opgesteld worden naar voorzieningen in loopinfrastructuur (Tabel 11). Dit laat toe uitspraken te doen over het loopsportkarakter en aldus de loopsportvriendelijkheid van een gemeente op basis van de aanwezigheid van atletiekpistes (traditionele loopinfrastructuur)

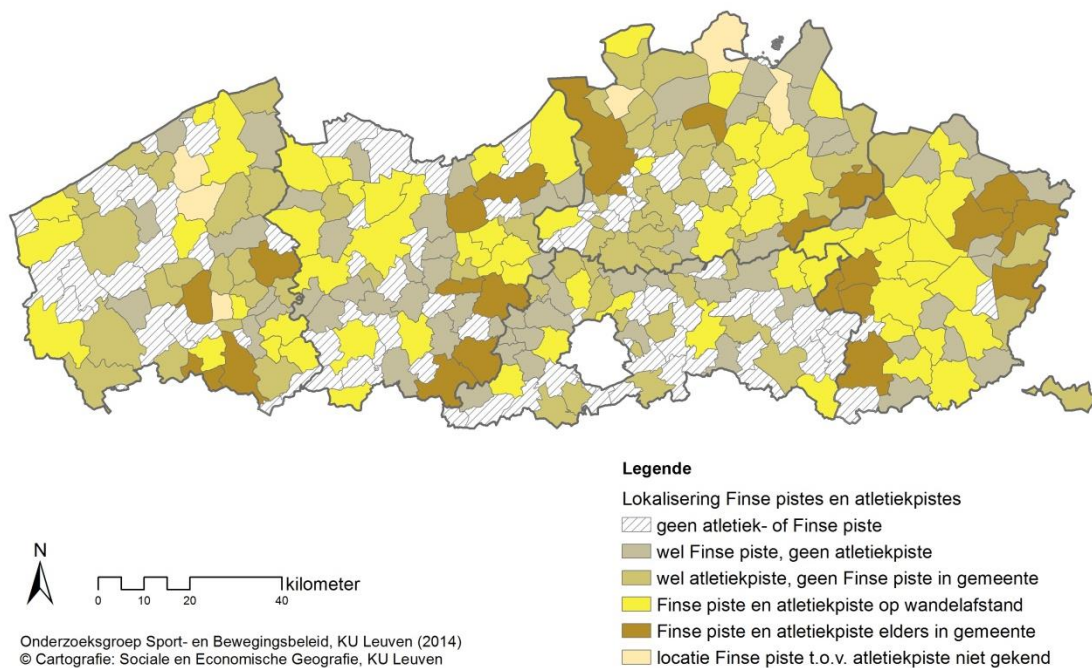
²⁸ Op basis van adresgegevens van de Finse piste(s) en de atletiekpiste(s) in de gemeente werd bepaald of deze op wandelafstand van ten opzichte van elkaar gelegen zijn. Het criterium hiervoor was een maximum afstand van 800 meter. Indien de atletiekpiste op wandelafstand van de Finse piste gelegen is, gaat het in de meeste gevallen om een groter sportcomplex waar beide infrastructuur aanwezig zijn. Voor de adressen van atletiekpistes werd gebruik gemaakt van gegevens van Bloso (2013b).

Voor gemeenten waar de Finse piste op heden nog niet gerealiseerd werd of nog in aanleg is, kon de afstand tot de atletiekpiste niet bepaald worden (n=12).

²⁹ Van de overige zeven procent was de locatie van de Finse piste ten opzichte van de atletiekpiste niet gekend.

en Finse pistes (lichte loopinfrastructuur)³⁰. Hieruit blijkt dat ongeveer drie kwart van de Vlaamse gemeenten reeds in één van deze vormen van loopsportinfrastructuur geïnvesteerd heeft. Opvallend hier is de evenwichtige verdeling tussen het aantal gemeenten met traditionele loopinfrastructuur en gemeenten met lichte loopinfrastructuur, waarbij in elke categorie 21 procent van de gemeenten voorkomen. Ongeveer 30 procent van de Vlaamse gemeenten voorziet in een combinatie van lichte en traditionele loopinfrastructuur. Door de aanwezigheid van atletiekpistes is het netwerk van loopinfrastructuur evenwichtiger verdeeld over Vlaanderen. De functionaliteit en het doelpubliek van beide types loopinfrastructuur zijn echter verschillend. In ongeveer een kwart van de gemeenten (27,6%) is op heden (nog) geen Finse of atletiekpiste aanwezig.

Kaart 12 *Aanwezigheid en lokalisering van Finse piste ten opzichte van atletiekpiste in gemeente, geografische spreiding in Vlaanderen*

³⁰ Op basis van beschikbare gegevens kan geen uitspraken gedaan worden over de aanwezigheid van andere loopvoorzieningen (bv. loopomlopen)

Tabel 11 *Verdeling van gemeenten in Vlaanderen naar loopinfrastructuur, op basis van aanwezigheid atletiekpiste(s) en/of Finse piste(s)*

Gemeentetype naar loopinfrastructuur	Percentage gemeenten (n=308)
Gemeenten zonder loopinfrastructuur	27,6
Gemeenten met traditionele loopinfrastructuur (beschikt enkel over atletiekpiste)	21,4
Gemeenten met traditionele en lichte loopinfrastructuur (beschikt over atletiek- en Finse piste)	29,5
Gemeenten met lichte loopinfrastructuur (beschikt enkel over Finse piste)	21,4

2. Technische kenmerken van Finse pistes

2.1 Afmetingen

Zoals vooropgesteld wordt door het subsidiereglement dient een Finse piste een minimumlengte van 800 meter en een minimumbreedte van 1,5 meter te hebben. Echter, zoals hoger vermeld voldoen niet alle Finse pistes aan de subsidievoorwaarden, en varieert de lengte tussen 250 meter en acht kilometer. De gemiddelde lengte van een Finse piste bedraagt 1060 meter ($\pm 810,2$ m). Op basis van het totaal aantal Finse pistes wordt een totale afstand van 175 kilometer Finse pistes over heel Vlaanderen geëstimeerd. De gemiddelde breedte is 178 centimeter ($\pm 53,0$ cm).

Op 59 procent van de Finse pistes zijn afstands aanduidingen voorzien. Dit zijn bordjes met de afstand ten opzichte van het start- en/of eindpunt van de omloop, die meestal om de 100 meter geplaatst worden. Hierdoor kunnen de lopers vrij exact de lengte van hun parcours inschatten.

2.2 Eigenaarschap en onderhoud

Net als bij andere openbare sportinfrastructuur (Van Hecke et al., 2008) is het eigenaarschap van Finse pistes in de meeste gevallen in handen van de (lokale) overheid. In Kaart 13 wordt de verdeling van verschillende bronnen van financiering van de Finse pistes weergegeven. De meerderheid van de Finse pistes (64%) werd aangelegd met gemeentelijke middelen. Opvallend is dat in de provincie Limburg in bijna alle gemeenten een Finse piste aangelegd werd met eigen middelen. Voor ongeveer een kwart van de Finse pistes (27%) werden middelen van de Vlaamse overheid aangewend in combinatie met gemeentelijke middelen³¹. Deze Finse pistes werden gesubsidieerd op basis van het subsidiereglement voor de aanleg of renovatie van kleinschalige sportinfrastructuur (Vlaamse Regering, 2011). In de Bloso-centra (Blankenberge, Brugge, Hofstade, Oordegem en Turnhout) werd

³¹ Ter analyse van de bron van financiering werd informatie uit de vragenlijsten bij de gemeenten gecontroleerd op basis van het overzicht van toegekende subsidies van Bloso (Bloso, 2013b)

een Finse piste aangelegd met middelen van de Vlaamse overheid³². Andere bronnen van financiering voor de aanleg van één of meerdere Finse pistes waren de combinatie van gemeentelijke middelen met de private sector (3%), een Autonoom Gemeentebedrijf (AGB) (1,5%), de provincie (0,8%) of Europese subsidies (0,8%). In Kaart 13 zijn ook gemeenten aangeduid die subsidies toegekend kregen, maar waar de Finse piste op heden nog niet volledig aangelegd of geopend werd.

De totale kostprijs voor de aanleg van een Finse piste bedraagt gemiddeld 66 705 euro ($\pm 64\,709$ euro). Dit bedrag geeft de totaalprijs voor de aanleg van een Finse piste weer, d.i. inclusief ondergrond, werkingskosten voor aanleg, informatieborden, verlichting, etc. Deze totaalprijs voor aanleg varieerde van 4 000 tot 301 000 euro. Een verklaring voor deze grote variatie kan gevonden worden in de verschillende bron van financiering voor de Finse piste. Wanneer de aanleg van de Finse piste aan een externe (private) organisatie uitbesteed werd, is dit wellichte een duurdere aangelegenheid. Ook kunnen prijsverschillen te maken hebben met grote verschillen in lengte en kwaliteitsverschillen tussen verschillende Finse pistes.

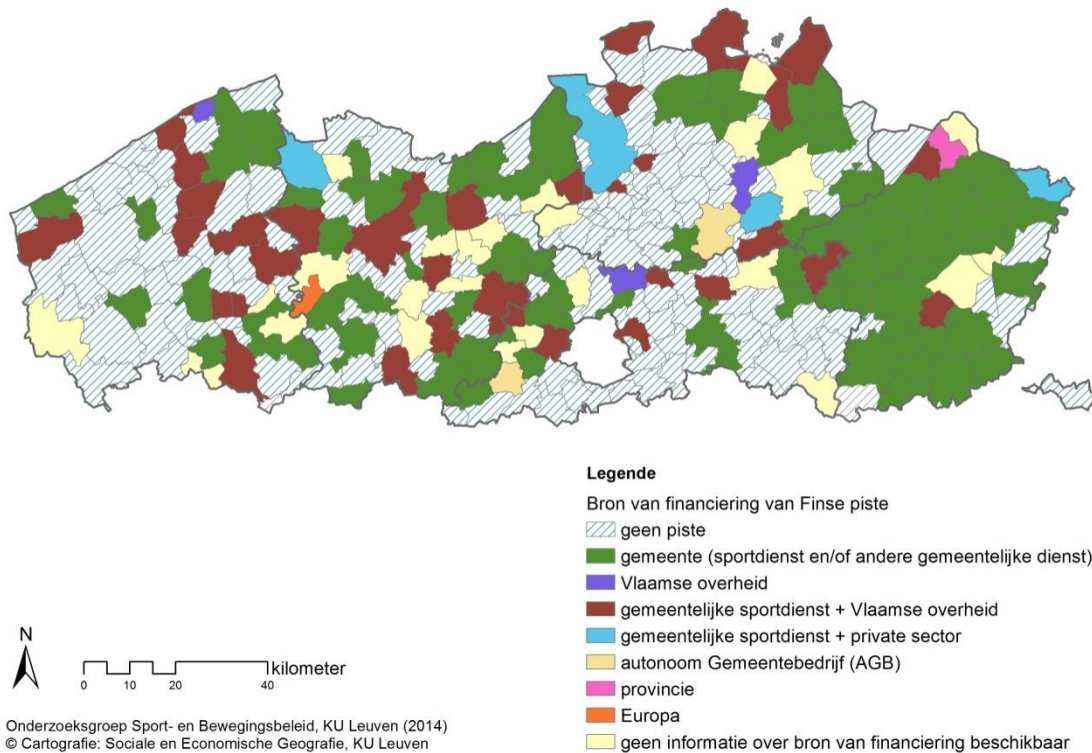
Het onderhoud van de Finse piste gebeurt in de meeste gevallen door de gemeente zelf. 22 procent van de Finse pistes wordt onderhouden door de gemeentelijke sportdienst, bij 64 procent gebeurt dit door andere gemeentelijke diensten (bv. groendienst of technische dienst). In 10 procent van de gemeenten met een Finse piste wordt het onderhoud ervan uitbesteed aan een andere organisatie, maar deze werd verder niet gespecificeerd. Finse pistes die aangelegd werden met middelen van Bloso (3%) of de provincie (0,8%), worden ook door deze instanties onderhouden.

Naast een eenmalige kost voor aanleg van de Finse piste (cf. supra) dient ook een budget voor het onderhoud in acht genomen te worden. Op basis van de bevraging werd een gemiddelde jaarlijkse investering van 2 286 euro ($\pm 2\,803$) gevonden voor het onderhoud van de Finse piste. Dit bedrag varieerde van 400 tot 20 000 euro. Dit kan variëren naargelang het onderhoud aan een externe (private) organisatie werd uitbesteed of in eigen regie van de gemeente ligt.

---

³² In Kaart 13 wordt de Vlaamse overheid als bron van financiering niet in alle hoger vermelde gemeenten met een Finse piste in het Bloso-centrum weergegeven (i.c. Brugge en Oordegem). De reden hiervoor is een onnauwkeurigheid in de aangeleverde informatie door de gemeenten, of de weergave van informatie m.b.t. een andere (langere) Finse piste in deze gemeenten. In Bijlage 3 worden enkele toevoegingen gepresenteerd.

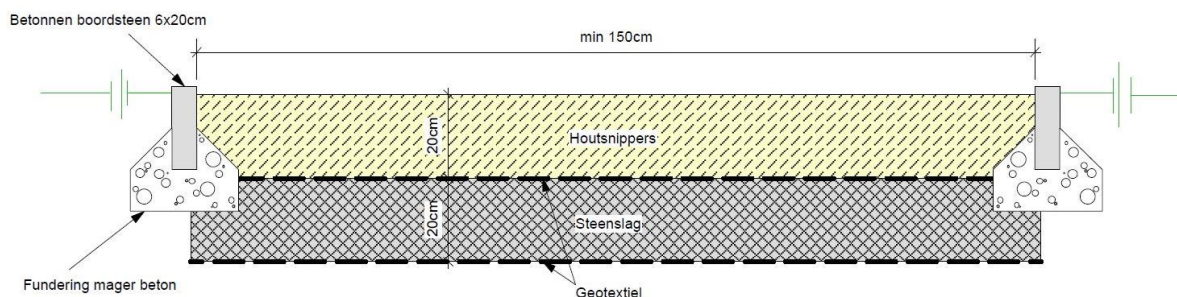
Kaart 13 Bron van financiering van Finse piste, geografische spreiding in Vlaanderen (n=157)

2.3 Materiaal en structuur

Zoals hoger vermeld was één van de voorwaarden om als Finse piste geduid te worden de toplaag van houtsnippers of boomschors. Om de duurzaamheid van de infrastructuur en het loopcomfort van de gebruikers te optimaliseren, bestaat de typische opbouw van een Finse piste uit meerdere lagen zoals weergegeven in de doorsnede in Figuur 16. Onder de toplaag van houtsnippers ($\pm 20\text{cm}$) ligt een laag steenslag ($\pm 20\text{cm}$), die van grond en houtsnippers gescheiden is door middel van een laag geotextiel. De houtsnippers worden langs beide kanten afgebakend door middel van een afboording (Bloso, 2013f).

Figuur 16 Technische doorsnede van een Finse piste

Bron: Bloso (2013f)

Uit de enquête bij de gemeenten blijkt echter dat niet alle Finse pistes op deze manier opgebouwd zijn. De gemiddelde dikte van de toplaag is 14,2 cm ($\pm 67,4$), met een variatie van 5 tot 30 centimeter. Daaronder ligt een onderlaag van steenpuin (52%), aarde (25%) papzand (3%) of gras (2%), met een gemiddelde dikte van 20,9 cm ($\pm 99,4$) en een variatie van 5 tot 50 centimeter. In 43 procent van de gemeenten werd geotextiel gebruikt als doorlaatbare tussenlaag. De dikte van de toplaag en het gebruikte materiaal ter opbouw van de Finse piste kan een invloed hebben op het loopcomfort: pistes met een dikkere onderlaag worden vaak als onaangener, zwaarder ervaren.

In de volgende afbeeldingen (Foto 3 tot 6) wordt de opbouw van een Finse piste visueel voorgesteld op basis van beeldmateriaal (Blosso, 2013c).

Foto 3 Voorbereidende basis met afwatering en boordstenen (Blosso, 2013c)

Foto 4 Plaatsing van eerste laag geotextiel en onderlaag steenslag (Blosso, 2013c)

Foto 5 Plaatsing van tweede laag geotextiel en toplaag houtsnippers (Blosso, 2013c)

Foto 6 Aangelegde Finse piste in het Bloso-centrum te Brugge (Bloso, 2013c)

2.4 Andere kenmerken

2.4.1 Verlichting

Zoals vermeld werd in de definiëring van wat een Finse piste is, werd een onderscheid gemaakt tussen Finse pistes met of zonder verlichting. Hieruit blijkt dat op 77 procent van de geïnvestariseerde Finse pistes (brede definitie) verlichting geïnstalleerd werd³³. Hierbinnen is de verlichting van de Finse piste meestal afgestemd op de straatverlichting (58%) of worden de lichtsensoren van de Finse piste zelf ingesteld op bepaalde tijdstippen (26%). Om nog energiezuiniger tewerk te gaan kunnen gebruikers op een aantal pistes de lichtschakelaar handmatig aanzetten (10%) of wordt het parcours enkel automatisch verlicht bij beweging (6%).

Naast de geïmplementeerde vormen van verlichting, wordt in sommige gemeenten ook gebruik gemaakt van de verlichting van omliggende sportinfrastructuur (bv. voetbalveld, atletiekpiste) (8%) of van de straatverlichting (3%). Tien procent van de gemeenten gaf aan geen verlichting te hebben op de Finse piste, drie procent vermeldde dat de verlichting nog geïnstalleerd diende te worden.

³³ Volgens de definitie van een Finse piste volgens het Bloso (2013a) is verlichting een noodzakelijk onderdeel van de Finse piste. Subsidieaanvragen zonder de intentie van de voorziening van verlichting werden als onontvankelijk bestempeld bij de verwerking van de dossiers.

Het voordeel van Finse pistes met verlichting is dat ze ook 's avonds en 's nachts gebruikt kunnen worden en het comfort en de veiligheid voor de lopers verhogen.

Foto 7 Finse piste met verlichting in bosrijke omgeving (Blosio, 2013d)

2.4.2 Toegankelijkheid

Met de toegankelijkheid bedoelen we alle elementen die bijdragen tot het vlot bereiken van de Finse piste, de openingsuren en bepaalde reglementeringen. Uit de resultaten blijkt dat in 32 procent van de gemeenten bewegwijzering voorzien is naar de Finse piste. Aangezien de Finse pistes vaak in een meer afgelegen gebied (bv. rond andere sportvoorzieningen, of in een bos of park) gelegen zijn, is dit relatief weinig. Het is namelijk zo dat bewegwijzering elders in de gemeente meer mensen kan informeren over de aanwezigheid van de Finse piste in de gemeente. Zeker voor het doelpubliek van beginnende lopers en losse sporters is dit interessant, omdat zij voor het uitvoeren van hun andere activiteiten niet noodzakelijk in de omgeving van de Finse piste komen. Echter, wanneer een Finse piste gelegen is in de aanwezigheid van andere sportaccommodatie(s) is een afzonderlijke signalisatie niet vanzelfsprekend.

De meeste Finse pistes zijn altijd toegankelijk voor iedereen (93%). Dit is een voordeel voor de gebruiker, omdat men op deze manier niet afhankelijk is van vaste trainingsuren of de beschikbaarheid van sportinfrastructuur. Indien de Finse piste gesloten wordt, is dit vaak omdat ze binnen een sportcomplex gelegen is. Op deze locaties is men afhankelijk van de openingsuren van

het sportcentrum. In deze gevallen sluit ook de Finse piste rond 22 à 23u en opent ze 's ochtends om 7 à 8u. In een aantal gemeenten blijft de Finse piste 's nachts wel toegankelijk, maar wordt de verlichting uitgeschakeld tussen bepaalde uren.

Elke Finse piste is voorzien van een infobord aan de start, waarop het parcours, de afstand en eventueel andere informatie weergegeven is. Op 21 procent van de Finse pistes is bovendien een gebruikersreglement van toepassing. De meest voorkomende bepalingen hiervan zijn:

- de aanduiding van de looprichting;
- de sluitingsuren van de Finse piste;
- het verbod van fietsen, bromfietsen of andere gemotoriseerde voertuigen op de Finse piste;
- het verbod van dieren (bv. honden of paarden) op de Finse piste;
- afspraken m.b.t. het aan- en uitschakelen van de verlichting;
- afspraken m.b.t. het gebruik van openbare douches;
- gezondheidsrichtlijnen en tips om op een gezonde manier de loopsport te beoefenen.

Foto 8 Voorbeeld van een informatiebord bij start van een Finse piste (Bloso, 2013d)

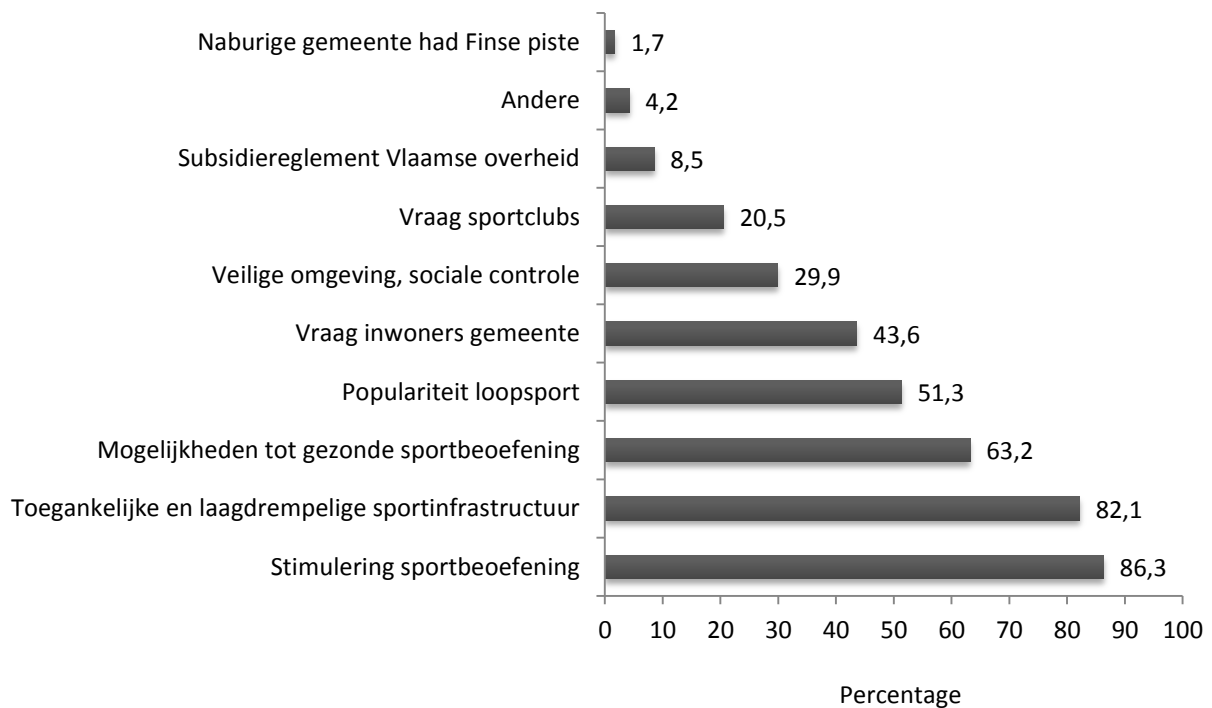

3. Argumenten voor de aanleg van een Finse piste

3.1 Argumenten voor aanleg

Aan de gemeenten werd gevraagd welke de belangrijkste argumenten waren voor de aanleg van een Finse piste in de gemeente (Figuur 17). Hieruit blijkt dat 86 procent van de gemeenten de stimulering van de sportbeoefening als één van de belangrijkste argumenten naar voren schoof. Hierbij aansluitend doelde 82 procent erop te voorzien in toegankelijke en laagdrempelige sportbeoefening. Een aantal gemeenten benadrukten hierbij het belang van de aanleg van lichte sportinfrastructuur ter facilitatie van sportbeoefening in vrij of individueel verband. Hierbij aansluitend trachtte ongeveer de helft van de gemeenten in te spelen op de populariteit van de loopsport, die aldus vaak in een niet-georganiseerde setting plaatsvindt. Heel wat gemeenten wilden hieraan ondersteuning bieden door de creatie van een gezonde omgeving om te sporten (nl. de ondergrond) (63%) en een veilige omgeving om te sporten (30%). Sociale controle door de aanwezigheid van andere sporters en verlichting is hierin een belangrijk argument. In heel wat gemeenten was er ook een vraag naar de aanleg van een Finse piste door inwoners (44%) of sportclubs (21%) uit de gemeente.

Figuur 17 Argumenten voor aanleg van een Finse piste in de gemeente (n=117)

3.2 Doelpubliek en bereik

Naast de hogervermelde argumenten voor de aanleg van een Finse piste in de gemeente, werd ook bevraagd wie het doelpubliek van deze sportinfrastructuur is en wie er werkelijk gebruik maakt van de Finse piste. In de doelen van de gemeenten worden drie grote categorieën onderscheiden (Figuur 18): ongeorganiseerde sporters (31%), diverse doelgroepen of iedereen uit de eigen gemeente (48%) en diverse doelgroepen of iedereen die ook uit andere gemeenten komt (21%). De categorie ongeorganiseerde sporters omvat iedereen die op een niet-georganiseerde manier aan sport doet (de losse sporters, inactieve mensen, werkende mensen, etc.). Wanneer een gemeente op de categorie 'diverse doelgroepen of iedereen' inzet, betekent dit dat ze zowel op losse sporters als clubsporters, in of uit de gemeente doelen. In Kaart 14 wordt het doelpubliek per gemeente voorgesteld.

Van de respondenten binnen de gemeenten gaf slechts twaalf procent aan een zicht te hebben op het gemiddeld aantal gebruikers van de Finse piste(s) gelegen op het grondgebied. Omwille van het altijd toegankelijke en open karakter van de Finse piste, is het namelijk moeilijk dit nauwkeurig in kaart te brengen. Er was een grote variabiliteit tussen de aantallen die gemeenten opgaven indien ze zicht hadden op het aantal gebruikers. De antwoorden varieerden van 10 tot 250 lopers per dag³⁴.

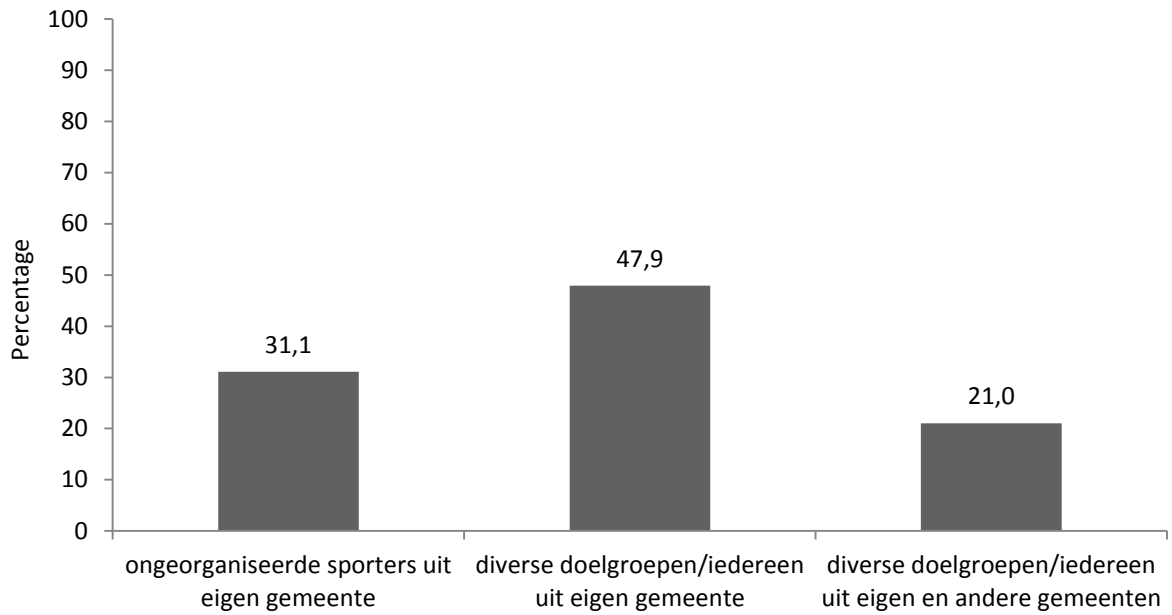
Daarentegen gaf 42 procent van de gemeenten met een Finse piste aan wel zicht te hebben op het gebruikersprofiel (geslacht en/of leeftijd) van de Finse piste-lopers. In sommige gemeenten werd hiervoor reeds een gebruikersenquête afgenomen, voor andere gemeenten is deze informatie gebaseerd op beperkte waarnemingen. Desalniettemin is het interessant om deze informatie hier voor te stellen en vervolgens af te wegen ten opzichte van het gebruikersprofiel van Finse piste-lopers dat bestudeerd werd in het tweede deel van deze studie.

Binnen de gemeenten die aangaven een zicht te hebben op het profiel van Finse piste-lopers, gaven de meesten (84%) aan dat er een gelijkaardige man/vrouw-verdeling merkbaar was (Figuur 19). Met betrekking tot de leeftijd van de Finse piste-lopers waren er verschillende observaties (Figuur 20). 46 procent gaf aan dat er eerder jongvolwassenen (18 tot 40 jaar) gebruik maken van de Finse piste, 13 procent zei dat voornamelijk oudere volwassenen (>40 jaar) gebruik maken van de Finse piste. 42 procent schatte een gelijkaardige verdeling van de verschillende leeftijdscategorieën in.

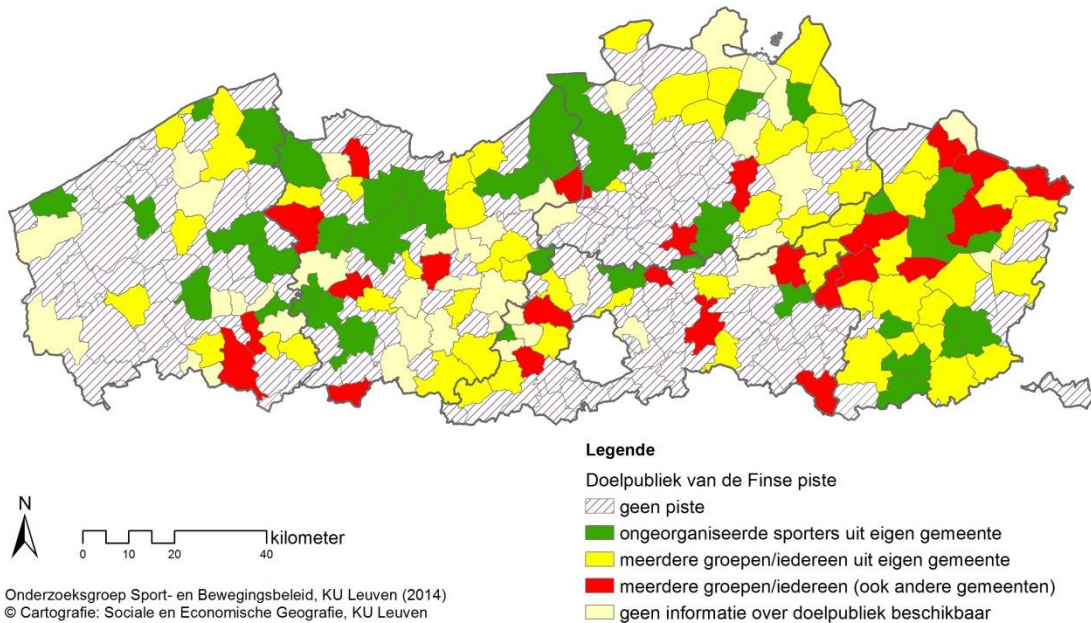
---

³⁴ Aangezien deze resultaten niet precies kunnen worden weergegeven, wordt er hier niet verder op ingegaan.

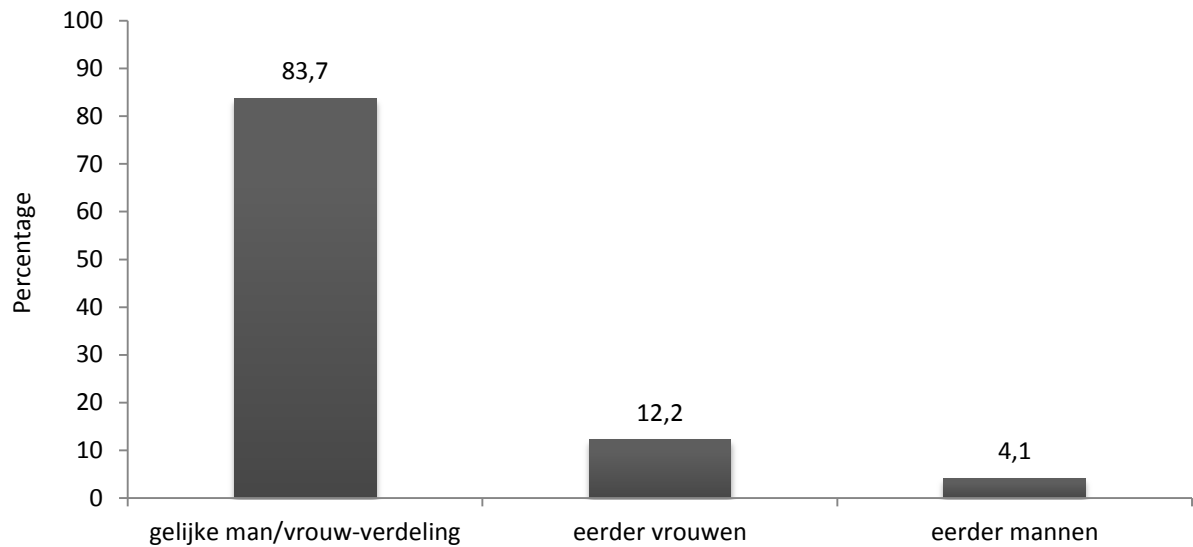
Figuur 18 Doelpubliek van de gemeente bij aanleg Finse piste (n=119)

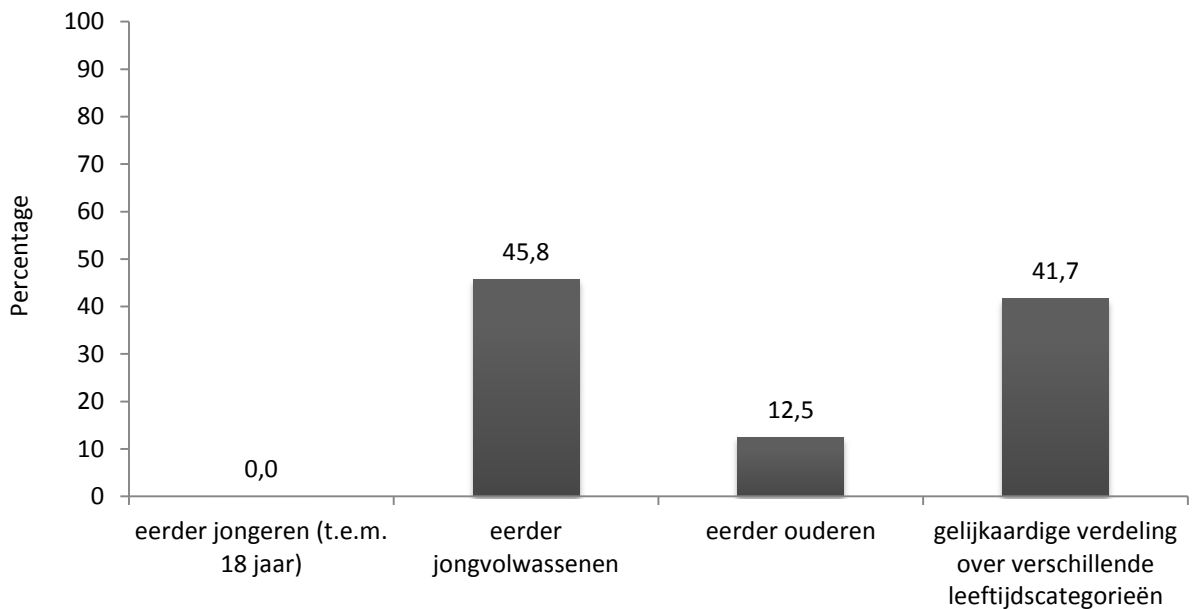
Kaart 14 Doelpubliek voor aanleg van een Finse piste in gemeenten (n=157)

Figuur 19 *Inschatting van man/vrouw-verdeling binnen Finse piste-lopers door gemeentelijke sportdiensten (n=49)*

Figuur 20 *Inschatting van verdeling naar leeftijdscategorieën binnen Finse piste-lopers door gemeentelijke sportdiensten (n=48)*

3.3 Tevredenheid

Op het einde van de vragenlijst werd gepeild naar de tevredenheid met de aanwezigheid van een Finse piste in de gemeente. Hieruit bleek dat, bij terugblik, 97 procent van de gemeenten opnieuw een Finse piste zou aanleggen. Op basis van een open bevraging werden argumenten hiervoor geïnventariseerd en gecategoriseerd (Tabel 12).

Tabel 12 *Argumenten van tevredenheid over de aanleg van een Finse piste in de gemeente (n=119)*

toegevoegde waarde voor de gemeente	stimulering sportbeoefening	kwaliteitsbevordering loopsport
<ul style="list-style-type: none"> • beperkte investeringskost en onderhoud (4,5%) • locatie voor organisatie Start to Run (4,5%) • meerwaarde voor het sportcentrum (2,3%) • sportvriendelijke uitstraling van de stad (0,8%) • ontlasting atletiekpiste (0,8%) 	<ul style="list-style-type: none"> • wordt frequent gebruik (23,5%) • ondersteuning losse sporters (16,7%) • laagdrempelig, toegankelijk (14,4%) • zet mensen aan tot sportbeoefening (8,3%) • trekt een breed publiek aan (3,8%) • sociale binding van lopers (0,8%) 	<ul style="list-style-type: none"> • biedt goede ondergrond voor lopers (3,8%) • biedt veilige omgeving voor lopers (7,6%) • positieve reacties van gebruikers (5,3%) • ondersteuning voor lopers in de winter (1,5%) • biedt sociale omgeving voor lopers (1,5%)

Hieruit blijkt dat gemeenten de aanleg van een Finse piste opnieuw zouden overwegen voornamelijk op grond van het waargenomen succes ervan. Door het laagdrempelige en toegankelijke karakter kunnen ze inspelen op de behoeften van losse en individuele sporters, die op de Finse piste een veilige en sociale omgeving kunnen terugvinden. In één gemeente werd een voorbeeld gegeven van een loopclub die ontstond door de sociale binding van individuele lopers op de Finse piste. Tevens wordt gesteld dat de Finse piste in staat is een breed publiek aan te trekken en ook niet-actieve mensen aan te zetten tot sportbeoefening. Vanuit deze optiek vergt de aanleg en het onderhoud van de Finse piste een relatief lage investeringskost (lichte sportinfrastructuur) in verhouding tot de populariteit ervan.

Gemeenten die tegenargumenten gaven om te investeren in de aanleg van een Finse piste (2%), referereerden vooral naar de kostprijs van de Finse piste. Deze werd te hoog bevonden in verhouding tot het gebruik ervan. Een andere gemeente verklaarde hierbij dat een verlicht loopparcours met een goede ondergrond even attractief kan zijn, en dat men hierbij kon besparen in kosten voor aanleg en onderhoud.

4. Besluit

In dit hoofdstuk werd het aanbod van Finse pistes in Vlaanderen in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat het aanbod van Finse pistes sinds begin de jaren '80 aan populariteit gewonnen heeft, met vooral na 2000 een opvallende toename van het aantal aangelegde pistes. Op heden werden er over 145 Vlaamse gemeenten in totaal 165 Finse pistes aangelegd. Bovendien zijn er volgens beschikbare gegevens op basis van recente subsidietoekeningen nog twaalf pistes in aanbouw.

Het merendeel van de Finse pistes werd aangelegd in de jaren 2000 en kan gezien worden als een antwoord op de tweede loopsportgolf. Dit blijkt onder meer uit de argumenten voor de aanleg van een Finse piste door de gemeente. Maar liefst de helft van de gemeenten legde de Finse piste aan om tegemoet te komen aan de populariteit van de loopsport. Dit impliceert dat er een vraaggestuurd aanbod van Finse pistes is. Toekomstige opvolging moet uitwijzen of de Finse pistes ook een derde loopsportgolf mee in de hand zullen werken. Andere belangrijke argumenten voor de voorziening van een Finse piste in de gemeente zijn de stimulering van de algemene sportbeoefening, de behoefte aan toegankelijke en laagdrempelige sportinfrastructuur voor losse sporters en de nood aan een gezonde en veilige omgeving voor sportbeoefening. Uit de respons van de gemeenten blijkt een opvallende hoge mate van tevredenheid met de aanleg van een Finse piste op het grondgebied: 97 procent van de gemeenten zou het project opnieuw ondernemen omwille van het succes ervan. Gezien de grote tevredenheid van de gemeenten blijken de Finse pistes een relatief kleine investering in infrastructuur voor een groot rendement in sportdeelname.

In deze bijdrage werd een uitgebreid overzicht gegeven van de opkomst en spreiding van Finse pistes. Daarnaast werden een aantal technische kenmerken gepresenteerd om een juist beeld te vormen van het concept van de 'Finse piste'. Op basis van gegevens verzameld in het kader van deze studie kan (i) een profiel geschetst worden van de gemeenten die een Finse piste aanbieden, en (ii) de toegankelijkheid van de Finse pistes geëvalueerd worden. Om deze vragen te beantwoorden werden een aantal assumpties gemaakt in de bevraging en de analyse van de resultaten. Hoewel volgens het Bloso (2013a) een Finse piste dient te voldoen aan een aantal criteria met betrekking tot de structuur, afmetingen (minimumlengte van 800 meter en –breedte van 1,5 meter) en verlichting, werd als uitgangspunt voor deze studie de bedekking met houtsnippers of boomschors als basiscriterium genomen. Daarna werd er een onderscheid gemaakt tussen een aantal types Finse pistes op basis van de aan- of afwezigheid van Bloso-criteria met betrekking tot de afmetingen en verlichting. Op deze manier konden kenmerken van alle gemeenten met een Finse piste in acht genomen worden.

Finse pistes liggen niet evenredig verspreid over Vlaanderen. De provincies Limburg en Oost-Vlaanderen beschikken over het dubbel aantal Finse pistes ten opzichte van de drie andere provincies van het Vlaams Gewest. Daarentegen zijn er in Limburg slechts enkele gemeenten die een Finse piste aanlegden met behulp van subsidies van de Vlaamse overheid. Desalniettemin voldoet het merendeel van de Finse pistes er aan het kwaliteitscriterium met betrekking tot verlichting. Op basis van het subsidiariteitsprincipe, dat stelt dat wat op 'lager' niveau gerealiseerd kan worden niet door een 'hoger' niveau gedaan dient te worden, kan besloten worden dat volgende investeringen in Finse pistes best ten goede komen aan gemeenten gelegen in gebieden waar nog geen Finse piste aanwezig is. Op deze manier kan een gelijke toegankelijkheid tot Finse pistes voor alle burgers in de hand gewerkt worden. Dat is nu niet het geval, want ondanks het feit dat Finse pistes openlijk toegankelijk zijn voor iedereen, kan niet iedereen hier gebruik van maken door de onevenredige spreiding van de infrastructuur over Vlaanderen. Dit heeft tevens ook te maken met de verplaatsingsbereidheid van de lopers (dit komt verder aan bod in Hoofdstuk 5).

Het profiel van gemeenten met een Finse piste stemt vrij goed overeen met de verdeling van de gemeentetypes (Belfius, 2007) in Vlaanderen. Opvallend is echter de relatieve ondervertegenwoordiging van woongemeenten ten opzichte van centrumgemeenten. Dit toont aan dat steden met een hogere centrumfunctie vaker over een Finse piste beschikken. Daarentegen beschikken voornamelijk landelijke en residentiële gemeenten minder vaak over een Finse piste. Finse pistes blijken aldus vaker aangebouwd te worden in drukkere stadsgebieden. Hiermee wilt men tegemoet komen aan het gebrek aan een veilige, groene en natuurlijke loopomgeving in deze gemeenten. Opvallend in deze bevinding is dat er geen enkele Finse piste aangelegd werd in één van de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zowel in drukkere stadsgebieden als elders worden de meeste Finse pistes aangelegd in een rustige omgeving zoals in de buurt van een park of bos. Het merendeel van deze pistes ligt ook in de nabijheid van andere sportinfrastructuur.

HOOFDSTUK 5

HET GEBRUIK VAN FINSE PISTES

Dit hoofdstuk besteedt aandacht aan het profiel van lopers die gebruik maken van de Finse pistes in Vlaanderen. Hierbij wordt integraal gebruik gemaakt van gegevens verzameld door middel van een vragenlijst die afgenomen werd bij een steekproef van 546 Finse piste-lopers. Op die manier worden het sociaal en sporief profiel van de Finse piste-lopers en de motieven voor het gebruik van de Finse piste verduidelijkt. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt in het gebruik van Finse pistes door beginnende en gevorderde lopers.

1. Demografisch profiel

In dit deel wordt het demografisch profiel van de Finse piste-lopers voorgesteld en vergeleken met 'algemene' loopsporters (Scheerder & Boen, 2009). Hierbij wordt een overzicht gegeven van de verdeling naar leeftijd, geslacht, gezinspositie, verzorgingspositie en opleidingsniveau.

1.1 Geslacht

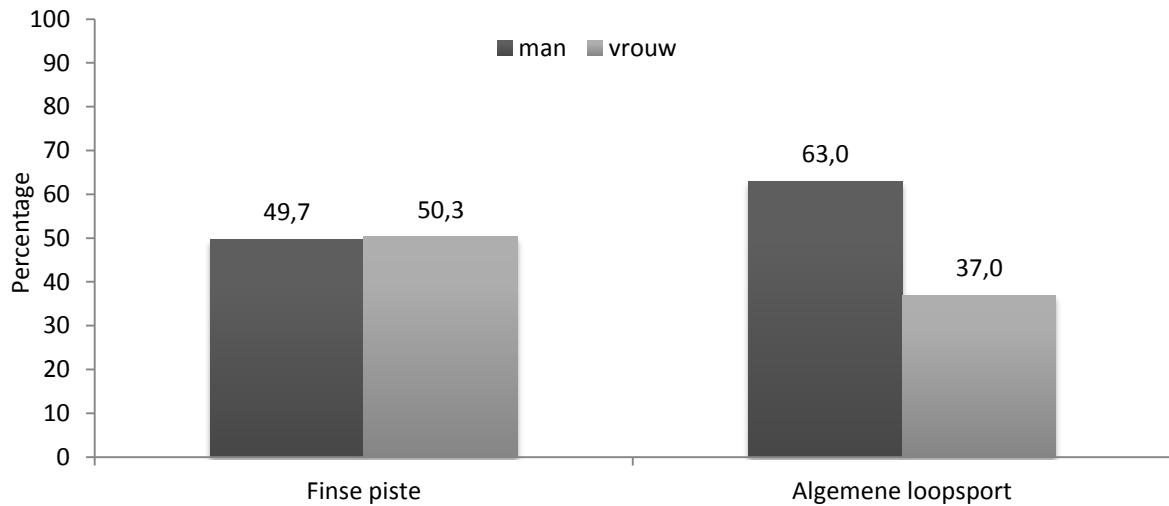
Hoewel er in algemene loopsport significant meer mannen deelnemen, kan er op de Finse piste van een gendergelijkheid gesproken worden: van alle bevroegde lopers was de helft mannelijk en de helft vrouwelijk (Figuur 21). Dit toont aan dat de Finse piste in gelijke mate mannen en vrouwen uitnodigt. Dit werd ook zo door de gemeenten gepercipieerd. Er kan gesteld worden dat ten opzichte van de totale loopsportpopulatie een groter aandeel vrouwen de Finse piste opzoekt.

1.2 Leeftijd

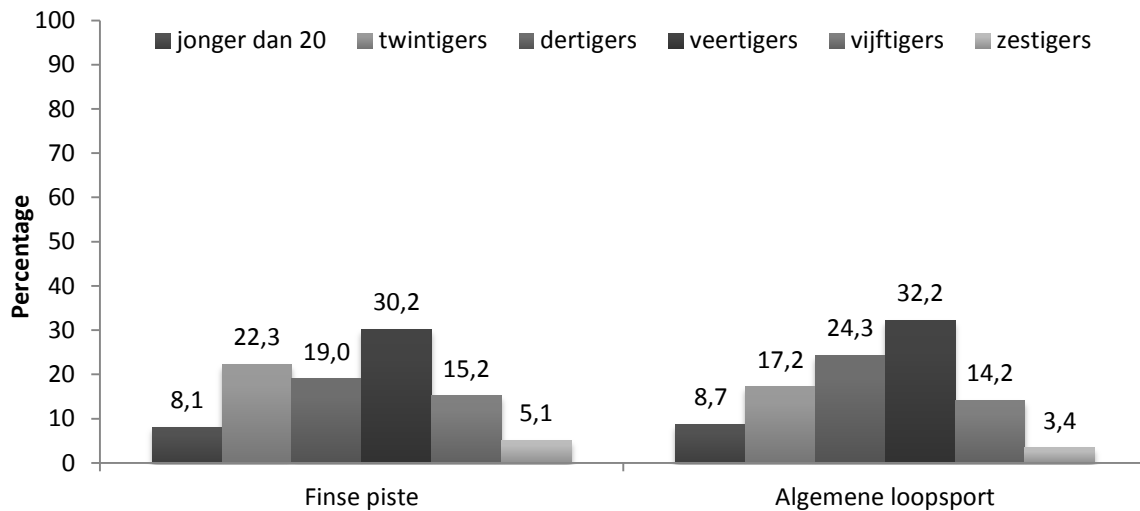
De leeftijd van Finse piste-lopers is gelijkaardig verdeeld zoals in de totale loopsportpopulatie in Vlaanderen (Figuur 22). Dit toont aan dat lopers van alle leeftijdsgroepen in gelijkaardige verhoudingen gebruikmaken van de Finse piste. Een verschil kan wel gevonden worden in de categorie twintigers: zij maken in verhouding tot het aantal loopsporters (17%) meer gebruik van de Finse piste (22%). Net als in de algemene loopsport is de Finse piste het populairst bij veertigers. De

gemiddelde leeftijd van gebruikers van Finse pistes is 38 jaar ($\pm 13,22$). De jongste loper was zeven jaar en de oudste bevroegde loper had een leeftijd van 74 jaar.

Figuur 21 *Finse piste-lopers (n=545) versus algemene loopSPORTERS (n=8454), naar geslacht*

Figuur 22 *Finse piste-lopers (n=545) versus algemene loopSPORTERS (n=8454), naar leeftijd*

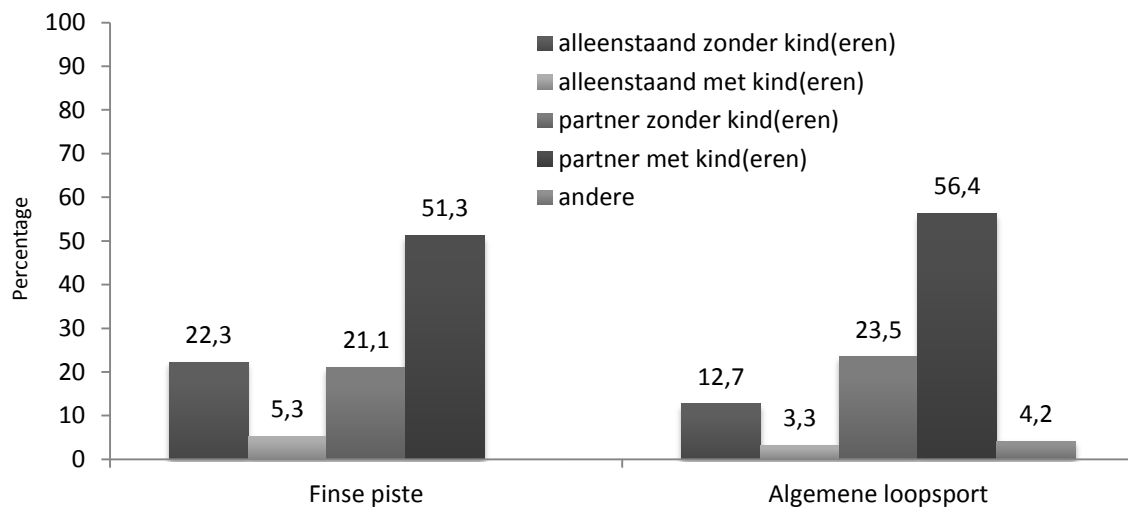

1.3 Maritale status

De maritale status of de gezinspositie beschrijft of de respondent een partner en/of kinderen heeft. Opnieuw wordt een gelijkaardige verdeling met de algemene loopSPORTERdeelname waargenomen (Figuur 23). Hieruit blijkt dat het aantal lopers met een partner en kinderen het sterkst vertegenwoordigd zijn: meer dan de helft van de Finse piste-lopers heeft een partner en minstens één kind.

Door een verschillende categorisering ten opzichte van de Leuvense Loopsportsurvey (Scheerder & Boen, 2009), stemmen de categorieën niet volledig overeen. Terwijl er tijdens de loopinterviews op de Finse piste enkel gepeild werd naar het hebben van een partner en/of kinderen, waren de antwoordmogelijkheden in de Leuvense Loopsportsurvey uitgebreider. Hierdoor kan de categorie 'andere' (4%) niet volledig gematcht worden met de gegevens van de Finse piste survey. Aangezien dit slechts om een klein percentage gaat, kunnen er toch uitspraken gedaan worden over de relatieve verhoudingen.

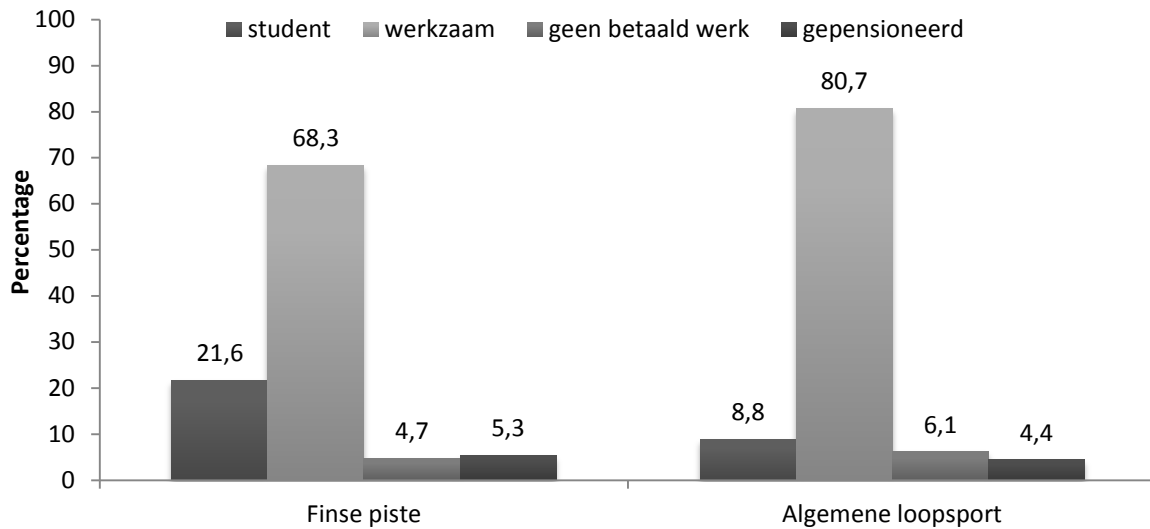
Figuur 23 Socio-demografische verdeling van gebruikers van Finse pistes in Vlaanderen (n=546), naar maritale status

1.4 Verzorgingspositie

Met de verzorgingspositie wordt de beroepsactiviteit van de respondent in kaart gebracht. Hierbij werd er een onderscheid gemaakt tussen studenten, beroepsactieve mensen, mensen zonder betaald werk (bv. werkloos, werkzoekend, huishouden) en gepensioneerden (Figuur 24). In beide surveys is het merendeel van de lopers beroepsactief. Het aandeel beroepsactieve lopers is echter kleiner op de Finse piste (68%) dan in de algemene loopsport (81%). Daarentegen maken er relatief meer studenten (22%) gebruik van de Finse piste ten opzichte van het aantal studenten dat actief is in de algemene loopsport. Het aandeel lopers zonder betaald werk en gepensioneerden is ongeveer gelijk over beide surveys. In de Finse piste survey hadden we de mogelijkheid om de respondenten zonder betaald werk (5%) op te splitsen in twee groepen: drie procent hiervan was werkloos of werkzoekend, twee procent was huisman of -vrouw.

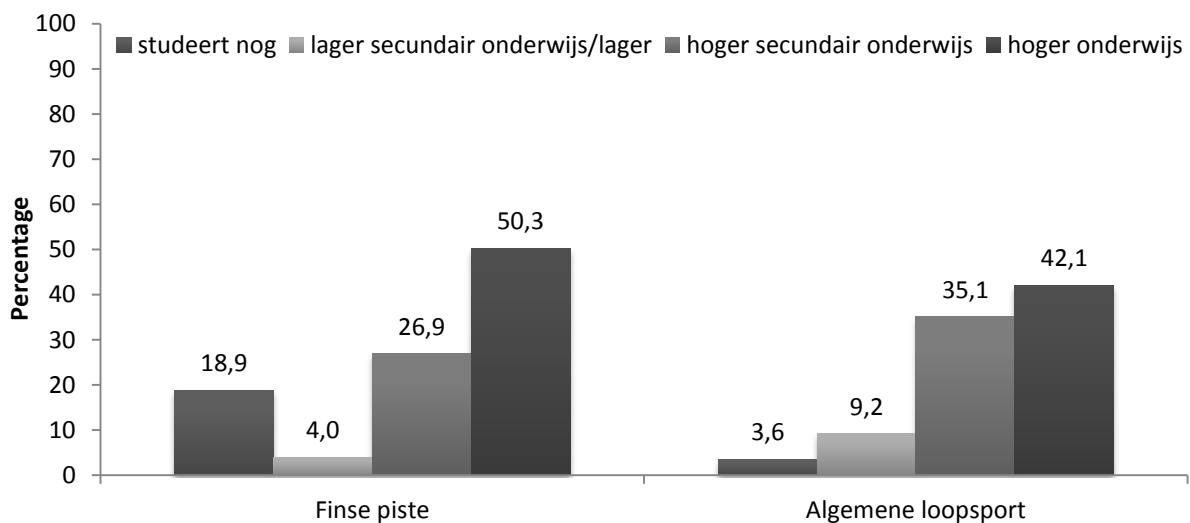
Figuur 24 Socio-demografische verdeling van gebruikers van Finse pistes in Vlaanderen (n=546), naar verzorgingspositie

1.5 Opleidingsniveau

Het opleidingsniveau van Finse piste-lopers vertoont een gelijkaardig stramien dan bij algemene loopsporters, waarbij er een grotere vertegenwoordiging is van personen met een hoger opleidingsniveau (Figuur 25). Bij gebruikers van Finse pistes blijkt deze parameter nog sterker uitgesproken te zijn. De helft van de Finse piste-lopers beschikt over een diploma hoger onderwijs, slechts vier procent van de Finse piste-lopers behaalde geen diploma. Het hoge opleidingsniveau van de Finse piste-lopers impliceert dat er op de Finse piste sprake is van het Matteus-effect: hoger opgeleide lopers wenden zich ook naar de Finse piste. Hieruit blijkt dat zelfs uiterst laagdrempelige sportinitiatieven als de Finse piste in de eerste plaats hogeropgeleiden aantrekken.

Figuur 25 Finse piste-lopers (n=175) versus algemene loopsporters (n=8454), naar hoogst behaalde diploma

2. Sportief (loop)profiel

In dit deel wordt weergegeven met welke intensiteit, frequentie en in welk sociaal en organisatorisch verband gebruikers van de Finse piste lopen. Cijfers met betrekking tot deze loopkenmerken van Finse piste-lopers worden gepresenteerd in Tabel 13. In de algemene loopsport wordt een onderscheid gemaakt tussen incidentele en frequente loopsporters. Daarna wordt beschreven in welke mate de Finse piste heeft aangezet tot het aanvatten van de loopsport.

2.1 Loopkenmerken

2.1.1 Loopervaring en niveau

86 procent van de Finse piste-lopers is niet aangesloten is bij een loop- of atletiekclub voor de beoefening van zijn/haar sport. Deze resultaten tonen aan dat Finse pistes tegemoet kunnen komen aan de noden en behoeften van de individuele en lichtgeorganiseerde sporters. Ongeveer een derde van de Finse piste-lopers omschrijft zichzelf als een beginnende loper, het merendeel (47%) is reeds gevorderd en loopt louter voor recreatieve doeleinden. Ongeveer een vijfde van de lopers neemt ook deel aan wedstrijden met een recreatieve-competitieve (17%) dan wel prestatief-competitieve (5%) ingesteldheid. 22 procent van de lopers heeft minder dan een jaar loopervaring, terwijl bijna de helft van de lopers (46%) al voor minstens vijf jaar actief is in de loopsport.

2.1.2 Trainingsintensiteit en -frequentie

Het loopschema van Finse piste-lopers bestaat voor 60 procent van de lopers uit twee tot drie trainingen per week. Slechts vier procent gaf aan niet wekelijks te lopen. Hoewel er wekelijks dus een vrij stabiel patroon in het loopschema zit, verkiest meer dan de helft van de lopers de training af te werken wanneer het past. 43 procent loopt op vaste tijdstippen. Ongeveer 75 procent besteedt minstens een half uur per looptraining. Twee derde van de gebruikers van de Finse piste traint het hele jaar door. Dit laatste kan wellicht gestimuleerd worden door de aanwezigheid van de Finse piste omwille van de gebruiksvriendelijkheid bij verschillende weersomstandigheden. Op basis van de kenmerken van het trainingsschema van Finse piste-lopers kan afgeleid worden dat, ondanks het lichte karakter van deze bewegingscontext, doorgedreven regelmatige trainingen plaatsvinden.

Tabel 13 *Loopsportgerelateerde kenmerken van gebruikers van Finse pistes in Vlaanderen (n=546)*

Kenmerk	Categorie	Percentage
Lidmaatschap loop- of atletiekclub	Lid	13,9
	Geen lid	86,1
Type loper	Beginnend	30,8
	Gevorderd recreatief (geen wedstrijden)	46,7
	Gevorderd recreatief (sporadisch wedstrijden)	17,4
	Prestatief competitief	5,1
Loopervaring	< 1 jaar	21,8
	1 tot 3 jaar	17,4
	3 tot 5 jaar	15,2
	>5 jaar	45,6
Loopschema	Vaste dag of tijdstip	42,2
	Geen vast moment, wanneer het past	56,9
	Andere	0,9
Loopfrequentie	< 1 keer per week (niet wekelijks)	4,0
	1 keer per week	15,6
	2 tot 3 keer per week	60,1
	4 tot 6 keer per week	12,6
	7 of meer keer per week (dagelijks)	2,0
	Onregelmatig	5,7
Tijdsduur looptraining	< 20 minuten	2,2
	20 tot 30 minuten	21,1
	30 tot 45 minuten	32,5
	45 tot 60 minuten	32,8
	> 60 minuten	11,4
Trainingsperiode	Loopt het ganse jaar door	66,1
	Loopt enkel als de weersomstandigheden het toelaten	24,5
	Loopt enkel in bepaalde seizoenen	8,6
	Andere	0,7
Sociaal verband	Individueel	42,7
	Per twee (met een partner)	24,7
	In een oopgezelschap of losse loopgroep	5,3
	Zowel in groep als individueel	22,5
	In een echte loop- of atletiekclub ³⁵	4,8

2.1.3 Sociaal verband van de loopsport

Iets minder dan de helft van de Finse piste-lopers (43%) loopt altijd alleen. Daarnaast loopt een vierde van de lopers altijd per twee, en vijf procent van de bevroagden in een grotere groep. Ongeveer een vierde (23%) van de Finse piste-lopers gaf aan zowel in gezelschap (minstens per twee) als individueel te lopen. Hieruit blijkt dat een groot aantal gebruikers van de Finse piste (66%) wel eens alleen gebruik maakt van de Finse piste. Dit cijfer ligt iets lager dan het aantal individuele lopers

³⁵ Dit percentage wijkt af van de het hoger vermelde percentage bij lidmaatschap van een loop- of atletiekclub. Dit kan verklaard worden doordat mensen op de Finse piste wellicht ook buiten clubverband kwamen lopen, waardoor ze de club niet als sociaal verband tijdens de Finse piste training vermeldden.

in de algemene loopsport, waar 73 procent van de lopers individueel loopt (Scheerder et al., 2009c). Dit toont aan dat de Finse piste in sterke mate individuele lopers aantrekt, maar ook populair is bij loopgezelschappen.

Wanneer men per twee of in een losse groep loopt, loopt men meestal met één of meerdere vaste looppartners. In dit geval loopt de meerderheid van de Finse piste-lopers met vrienden (65%), familie (24%) of een partner met wie men enkel afspreekt om te lopen (17%). Een aantal van hen loopt ook met collega's (5%) of in het gezelschap van een andere partner (4%).

Van de lopers die soms of altijd in het gezelschap van anderen lopen (buiten de loop- of atletiekclub), doet het merendeel (65%) dit in duo. 21 procent van hen organiseert zich soms of altijd in een kleine groep (3 tot 5 personen). Een minderheid van de gezelschapslopers op de Finse piste loopt in een middelgrote (6 tot 10 personen) of grote groep (meer dan 10 personen). Deze tellen voor respectievelijk negen en zes procent. Hieruit blijkt dat, naast individuele lopers, voornamelijk kleine loopgezelschappen gebruik maken van de Finse piste.

2.2 Aanzet tot loopsport door Finse piste?

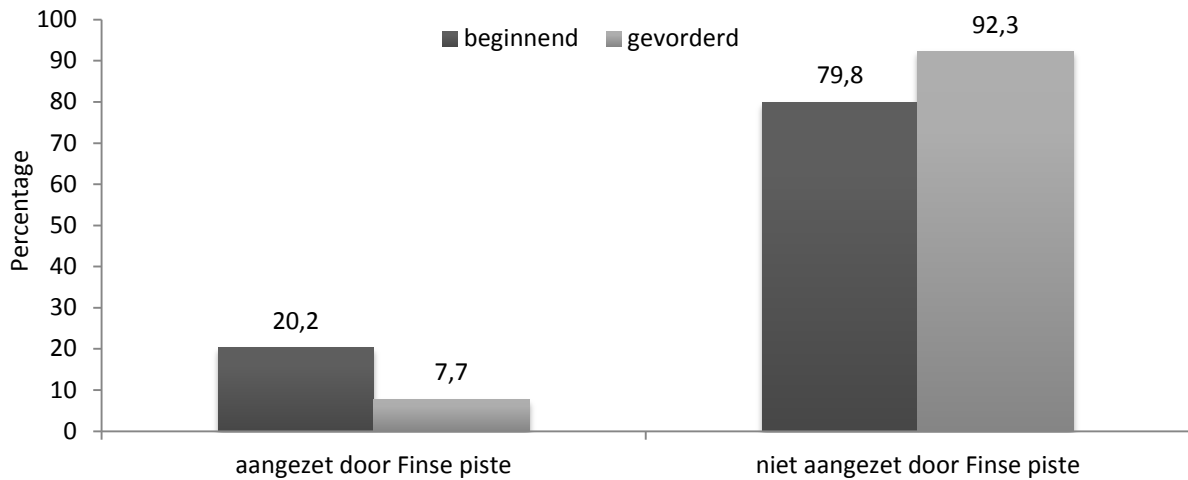
Zoals blijkt uit hoger gepresenteerde gegevens omschrijft de helft van de Finse piste-lopers zich als beginnend loper en heeft 22 procent minder dan een jaar actieve loopervaring. Op basis van deze laatste informatie kon objectief bepaald worden wie beginnend dan wel gevorderd loper was op basis van het aantal jaar loopervaring. Hierbij werden lopers met minder dan één jaar loopervaring getypeerd als beginnend loper (22%) en onderscheiden van de gevorderde lopers (78%). De hier benoemde gevorderde lopers hebben dus minstens een jaar loopervaring.

Onafhankelijk van het aantal jaren loopervaring werd aan de respondenten gevraagd of ze de loopsport al dan niet aangevat hadden door de aanleg van een Finse piste in de woonomgeving. Hieruit bleek dat er een significant³⁶ verschil was tussen beginnende en gevorderde lopers (Figuur 26). Twintig procent van de beginnende lopers gaf aan dat de aanleg van een Finse piste hem/haar stimuleerde om de loopsport aan te vatten. Bij de gevorderde lopers was dit acht procent. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de aanleg van de Finse piste vooral beginnende lopers aanzet tot sportbeoefening.

---

³⁶ $p < .001$

Figuur 26 Effect van de aanleg van een Finse piste op de aanzet tot loopsport, percentages van beginnende en gevorderde lopers (n=545)

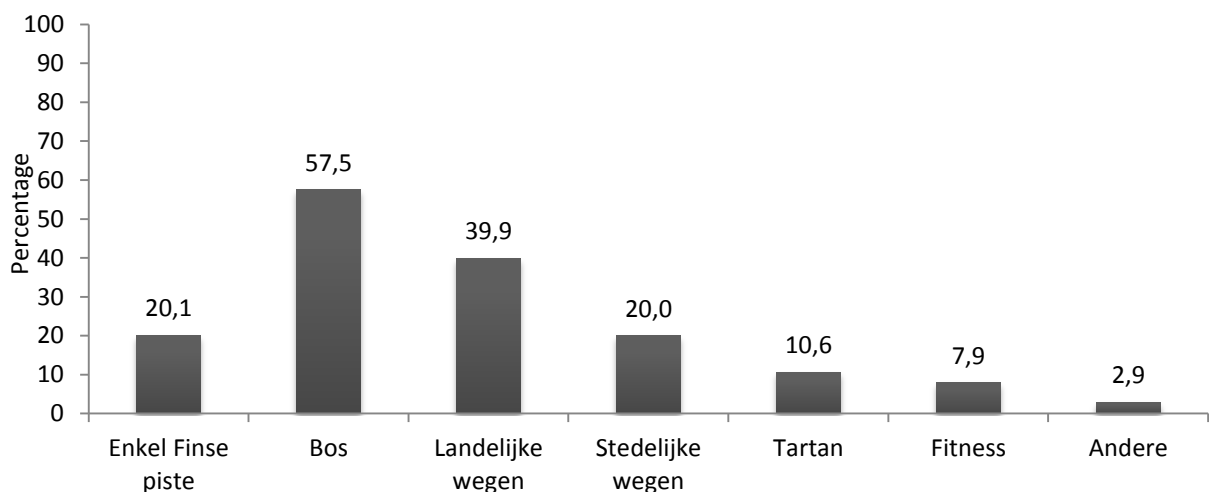
3. Locaties voor loopsportbeoefening

In dit deel wordt een overzicht gegeven van het gebruik en de voorkeur van looplocaties en -ondergrond van Finse piste-lopers.

3.1 Locaties voor loopsportbeoefening

Uit de bevraging van de locaties voor loopsportbeoefening bij Finse piste-lopers kwam naar voren dat een vijfde van hen uitsluitend van de Finse piste gebruik maakt. Het merendeel van de Finse piste-lopers loopt naast de Finse piste ook nog op andere locaties. Meer dan de helft (58%) van hen verkiest dan het bos en 40 procent landelijke wegen. Hieruit blijkt het belang van rustige en natuurlijke omgevingen voor loopsporters (Figuur 27).

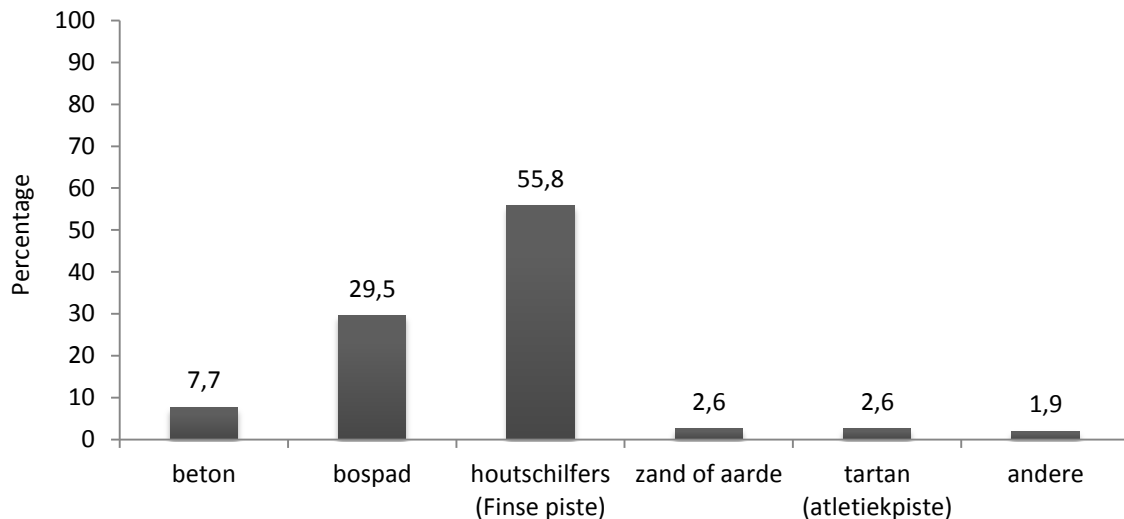
Figuur 27 Locaties voor de loopsportbeoefening van Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546)

3.2 Voorkeur loopondergrond

Omdat de meeste Finse piste-lopers ook gebruik maken van andere looplocaties, werd bevestigd welke ondergrond de voorkeur genoot ter beoefening van de loopsport. 56 procent van de Finse piste-lopers verkoos hierbij de toplaag van houtsnippers of boomschors als typerend kenmerk voor de Finse piste. 30 procent van de respondenten op de Finse piste verkoos een bospad met natuurlijke ondergrond (Figuur 28). Hieruit blijkt dat de zachte loopondergronden erg populair zijn bij mensen die op de Finse piste komen lopen. Zowel voor lopers die uitsluitend op de Finse piste lopen als multi-users kan dit aldus een belangrijk argument zijn om gebruik te maken van de Finse piste.

Figuur 28 Voorkeursondergrond voor loopsportbeoefening bij gebruikers van Finse pistes in Vlaanderen (n=543)

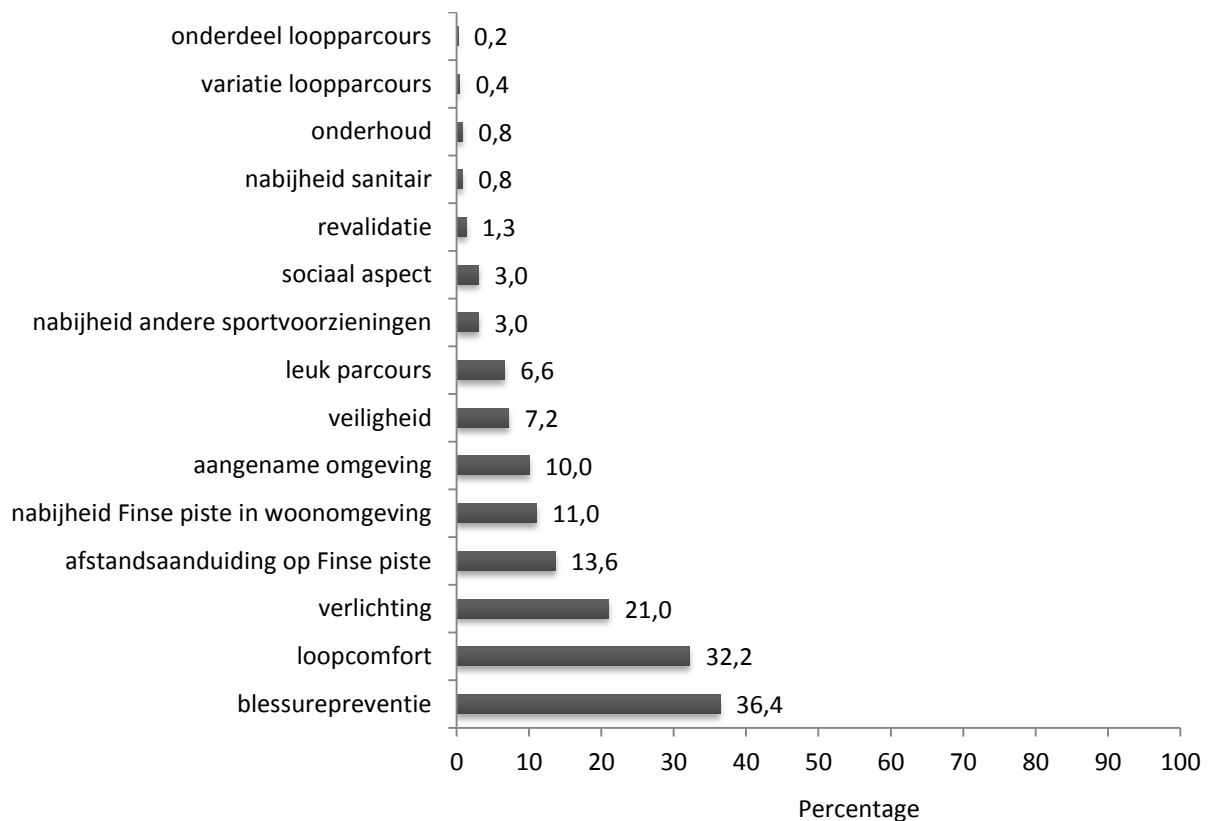
4. Motieven voor het gebruik van de Finse piste

Tijdens de bevestiging werd aan de respondenten gevraagd wat hun belangrijkste motieven waren om gebruik te maken van de Finse piste (Figuur 29). Dit werd onderzocht aan de hand van een open bevestiging, zodat de lopers spontaan hun belangrijkste motieven konden antwoorden. De meeste respondenten verwezen hierbij naar de voordelen van de zachte ondergrond. 36 procent verwees hiernaar ter preventie van blessures door de belastingsreductie die de zachte ondergrond teweeg brengt³⁷. 32 procent vermeldde de zachte ondergrond omwille van het loopcomfort en het aangename gevoel. Een ander vaakvoorkomend argument was de verlichting die voorzien wordt op de Finse piste (21%). Hierdoor kan men ook op (winter)avonden op een veilige manier de loopsport beoefenen. Hierbij aansluitend gaf zeven procent aan de Finse piste te gebruiken omwille van een

³⁷ Over de ergonomische voordelen van de Finse piste werd tot op heden nog geen wetenschappelijk onderzoek verricht

gevoel van veiligheid in de omgeving. Dit wordt wellicht gecreëerd door de verlichting, het verkeersvrije karakter en de sociale controle door de aanwezigheid van andere lopers of voorzieningen in de omgeving. Opvallend is dat de meest populaire redenen om gebruik te maken van de Finse piste dus voornamelijk op het comfort van de gebruikers gericht waren. Andere argumenten waren meer functioneel van aard en hadden zo voornamelijk betrekking op de specifieke infrastructuur en de omgeving van de Finse piste zelf: veertien procent van de respondenten loopt hier omdat de afstand aangeduid staat, tien procent omdat de piste in een aangename (rustige, groene of natuurlijke) omgeving gelegen is, en zeven procent omdat het een leuk parcours is. Bij elf procent werd het belang van de nabijheid van de Finse piste in de woonomgeving naar boven. Andere aangehaalde motieven waren onder andere ook nog het sociale aspect (3%) en de nabijheid van andere sportvoorzieningen waar bijvoorbeeld de kinderen training volgen (3%). Dit laatste argument werd herhaaldelijk gegeven indien er andere sportinfrastructuur aanwezig was. Echter, door de specifieke omgevingskenmerken van elke Finse piste is het mogelijk dat dit motief ondervertegenwoordigd is.

Figuur 29 *Motieven voor het gebruik van de Finse piste bij Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=528)*

5. Gebruik van de Finse piste naar kenmerken

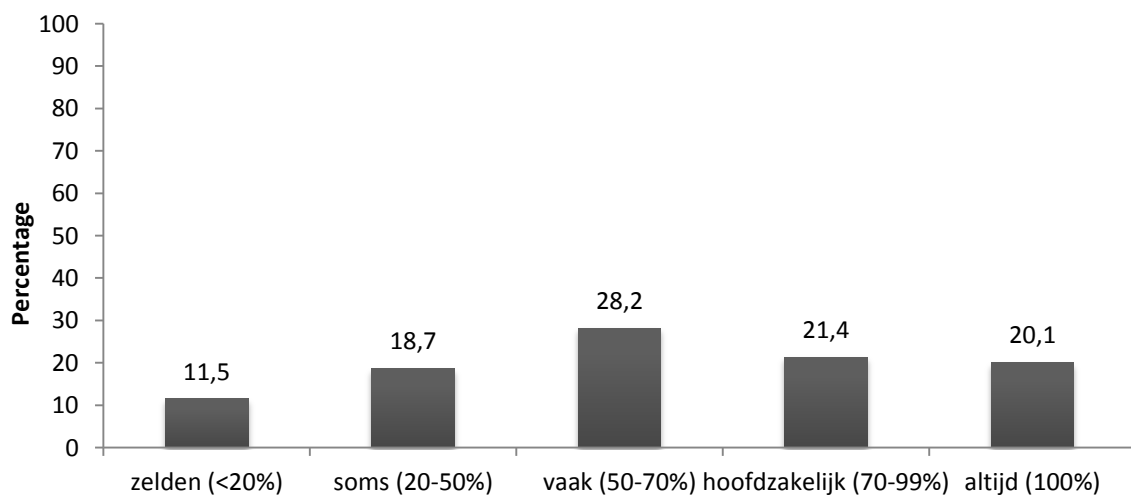
In dit onderdeel wordt het gebruik van de Finse piste in kaart gebracht. Tijdens de bevestigingen werd er gepeild naar de frequentie van gebruik van de Finse piste, het aandeel van de Finse piste binnen het loopparcours, de afstand tussen de woonplaats en de Finse piste (verplaatsingsbereidheid) en de manier van transport naar de Finse piste. Resultaten van deze bevestiging worden telkens gekoppeld aan een aantal achtergrondkenmerken zoals geslacht, leeftijd en loopervaring. Op deze manier kan nagegaan en vergeleken worden hoe Finse pistes gebruikt worden door verschillende 'doelgroepen', zoals vrouwen, ouderen en beginnende lopers.

5.1 Frequentie van het gebruik van de Finse piste

Ongeveer 70 procent van de Finse piste-lopers maakt vaak tot altijd gebruik van de Finse piste. Dit zijn de frequente gebruikers van Finse pistes. Uit Figuur 30 blijkt tevens dat 20 procent van de Finse piste-lopers altijd naar de piste komt om zijn of haar looptraining af te werken.

Wanneer we de frequentie van het gebruik van de Finse piste afzetten ten opzichte van achtergrondkenmerken, wordt vastgesteld dat er geen verband is met het geslacht, maar wel met de leeftijd en de loopervaring (Tabel 14). Naar leeftijd is er een algemene tendens waarneembaar waarin de Finse piste frequenter gebruikt wordt naarmate de leeftijd stijgt. De categorie twintigers maakt hier opvallend minder frequent gebruik van ten opzichte van andere leeftijdsgroepen. Beginnende lopers (76%) lopers lopen bovendien beduidend frequenter op de Finse piste dan gevorderde lopers (67%).

Figuur 30 Frequentie van gebruik van de Finse piste bij Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546)

Tabel 14 *Frequentie van gebruik van de Finse piste bij Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546), naar achtergrondkenmerken*

Kenmerk	Categorie	Niet-frequent gebruik Finse piste	Frequent gebruik Finse piste	Significantie
Geslacht	Man	33,6	66,4	NS
	Vrouw	27,0	73,0	
Leeftijd	Jonger dan twintig	29,5	70,5	***
	Twintigers	47,5	52,5	
	Dertigers	27,9	72,1	
	Veertigers	24,2	75,8	
	Vijftigers	24,1	75,9	
	Zestigplussers	17,9	82,1	
Loopervaring	Beginnend (< 1 jaar loopervaring)	23,8	76,2	*
	Gevorderd (≥ 1 jaar loopervaring)	33,1	66,9	

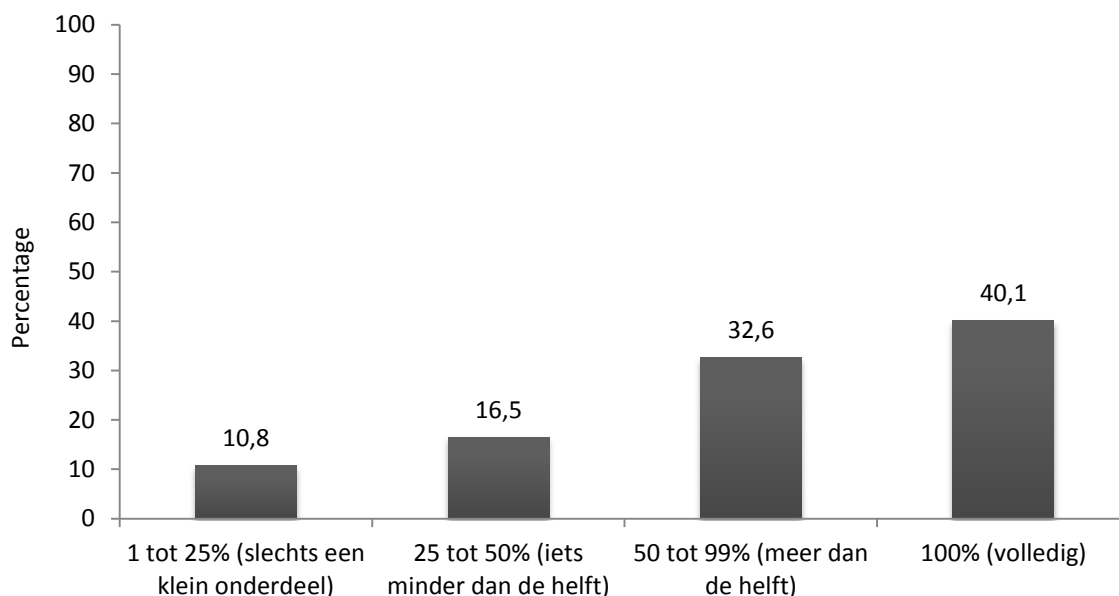
* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

5.2 Aandeel van de Finse piste in het loopparcours

In Figuur 31 wordt voorgesteld wat het aandeel is van de Finse piste in het loopparcours van de gebruikers ervan. Hieruit blijkt dat veertig procent van de Finse piste-lopers de Finse piste als volledig loopparcours gebruiken, voor 33 procent bestaat minstens de helft van het parcours uit Finse piste. Slechts voor een relatief klein aandeel (11%) van de Finse piste-lopers bedraagt de Finse piste maar een klein onderdeel van het loopparcours. Dit toont aan dat de meeste mensen intentioneel gebruik maken van de Finse piste en dit als een volwaardig onderdeel van hun loopparcours zien.

Bij frequente gebruikers van de Finse piste wordt ook vaker het volledige loopparcours op de Finse piste afgewerkt. 46 procent van de frequente gebruikers gebruikt de Finse piste als volledige loopparcours, tegenover 27 procent van de niet-frequente gebruikers. Beginnende lopers (59%) gebruiken significant meer de Finse piste als volledig loopparcours dan gevorderden (32%). Dit wilt zeggen dat de Finse piste voornamelijk voor beginnende lopers een volledig loopparcours kan bieden, terwijl gevorderde lopers het vaker als een onderdeel van hun parcours zien. Desalniettemin gebruikt ook een derde van de gevorderde lopers (i.c. gebruikers van de Finse piste) de Finse piste als een volledig loopparcours. Geen verschillen in het gebruik (i.c. aandeel van de Finse piste in het loopparcours) werd gevonden naar geslacht of leeftijd (Tabel 15).

Figuur 31 Aandeel van de Finse piste in het loopparcours van Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546)

Tabel 15 Aandeel van de Finse piste in het loopparcours van Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546), naar achtergrondkenmerken

Kenmerk	Categorie	Finse piste als onderdeel van het loopparcours	Finse piste als volledig loopparcours	Significantie
Geslacht	Man	62,7	37,3	NS
	Vrouw	56,9	43,1	
Leeftijd	Jonger dan twintig	63,6	36,4	NS
	Twintigers	68,0	32,0	
	Dertigers	56,7	43,3	
	Veertigers	55,8	44,2	
	Vijftigers	62,7	37,3	
	Zestigplussers	46,4	53,6	
Loopervaring	Beginnend (< 1 jaar loopervaring)	41,1	58,9	***
	Gevorderd (≥ 1 jaar loopervaring)	68,3	31,7	
Frequentie gebruik Finse piste	Niet-frequent (<50%)	72,7	27,3	***
	Frequent (≥50%)	54,3	45,7	

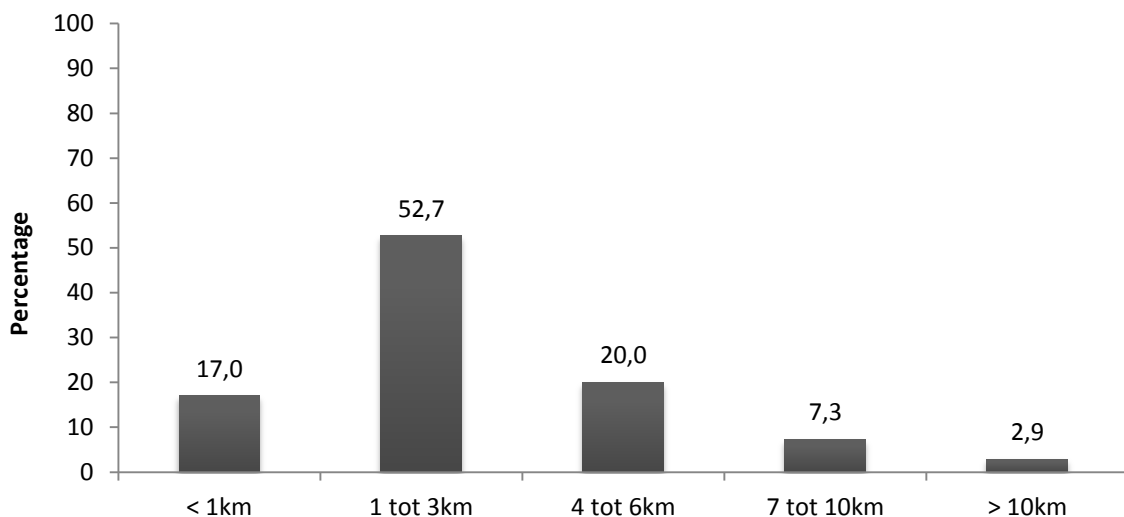
* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

4.3 Afstand tussen de woonplaats en de Finse piste

De Finse piste heeft het grootste bereik voor lopers die binnen een straal van drie kilometer van de locatie van de Finse piste wonen: ongeveer zeventig procent valt binnen deze categorie. Twintig procent woont op een afstand van vier tot zes kilometer van de piste, ongeveer tien procent komt van verder dan zeven kilometer (Figuur 32). Indien de afstand groter was dan tien kilometer, werd de exacte afstand opgevraagd. De afstanden die hierbij werden opgegeven reikten tot maximaal 20 kilometer, met een gemiddelde van 15 kilometer.

In tegenstelling tot de frequentie en het aandeel van Finse piste in het loopparcours, wordt er wel een geslachtsverschil gevonden met betrekking tot de afstand tussen de woonplaats en de Finse piste (Tabel 16). Hieruit blijkt dat meer vrouwen (73%) de Finse piste gebruiken indien deze dichtbij huis gelegen is, terwijl meer mannen verder reizen voor een looptraining op de Finse piste. De afstand tot de Finse piste heeft een omgekeerde verhouding tot het gebruik ervan: als de Finse piste dichtbij huis (≤ 3 km) gelegen is, wordt ze frequenter gebruikt. Dit blijkt uit het percentage frequente gebruikers (72%) die een Finse piste dichtbij huis hebben ten opzichte van de niet-frequente gebruikers (63%).

Figuur 32 Afstand tussen de Finse piste en de woonplaats van Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546)

Tabel 16 Afstand tussen de Finse piste en de woonplaats van Finse piste-lopers in Vlaanderen (n=546), naar achtergrondkenmerken

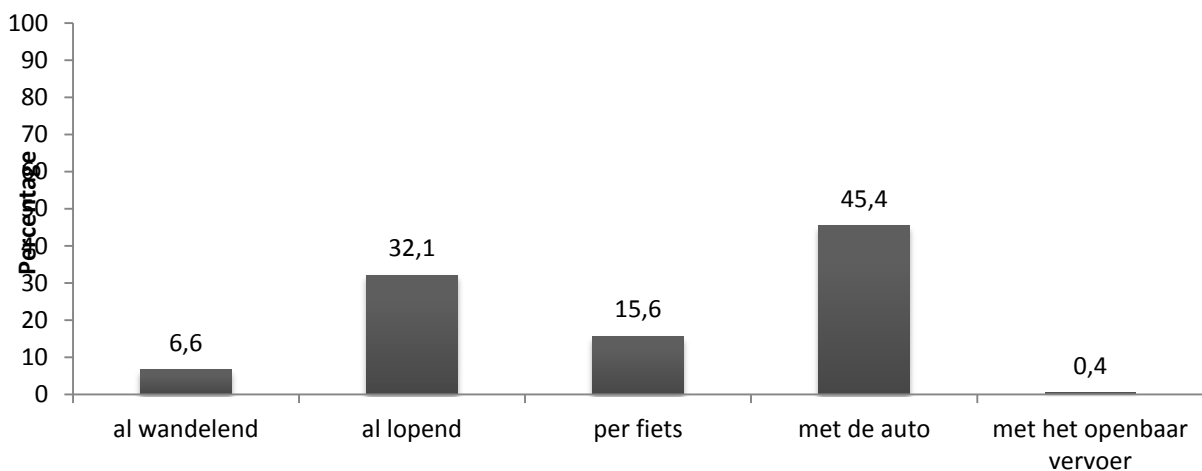
Kenmerk	Categorie	Finse piste dichtbij huis (≤ 3km)	Finse piste verder van huis (> 3km)	Significantie
Geslacht	Man	66,8	33,2	*
	Vrouw	72,7	27,3	
Leeftijd	Jonger dan twintig	70,4	29,6	NS
	Twintigers	68,1	31,9	
	Dertigers	71,2	28,8	
	Veertigers	70,9	29,1	
	Vijftigers	65,1	34,9	
	Zestigplussers	78,6	21,4	
Loopervaring	Beginnend (< 1 jaar loopervaring)	71,4	28,6	NS
	Gevorderd (≥ 1 jaar loopervaring)	78,6	30,9	
Frequentie gebruik Finse piste	Niet-frequent (<50%)	63,6	36,4	*
	Frequent (≥50%)	72,4	27,6	
Aandeel Finse piste	Onderdeel loopparcours	71,3	28,7	NS
	Volledig loopparcours	67,6	32,4	

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

4.4 Transport naar de Finse piste

Uit Figuur 33 blijkt dat het merendeel van de gebruikers van Finse pistes zich met de auto (45%) of al lopend (32%) naar de Finse piste verplaatst. Een kleiner aandeel komt per fiets (16%) of al wandelend (7%). Het aantal lopers die met het openbaar vervoer komen is verwaarloosbaar klein.

Figuur 33 Manier van transport naar de Finse piste voor een looptraining (n=546)

Tabel 17 Manier van transport naar de Finse piste voor een looptraining (n=546), naar achtergrondkenmerken

Kenmerk	Categorie	Al wandelend	Al lopend	Per fiets	Met de auto	Met het openbaar vervoer	Significantie
Geslacht	Man	7,4	34,3	15,1	42,8	0,4	NS
	Vrouw	5,8	29,9	16,1	47,8	0,4	
Leeftijd	Jonger dan twintig	13,6	22,7	36,4	27,3	0,0	**
	Twintigers	3,3	40,2	18,9	37,7	0,0	
	Dertigers	7,7	34,6	8,7	48,1	1,0	
	Veertigers	5,5	29,1	13,3	51,5	0,6	
	Vijftigers	4,8	31,3	12,0	51,8	0,0	
	Zestigplussers	17,9	21,4	17,9	42,9	0,0	
Loopervaring	Beginnend (< 1 jaar loopervaring)	8,9	19,6	13,1	58,3	0,0	***
	Gevorderd (≥ 1 jaar loopervaring)	5,6	37,6	16,7	39,7	0,5	
Frequentie gebruik Finse piste	Niet-frequent (<50%)	4,2	37,0	18,2	40,0	0,6	NS
	Frequent (≥50%)	7,6	29,9	14,4	47,8	0,3	
Aandeel Finse piste	Onderdeel van loopparcours	4,3	47,4	14,1	33,9	0,3	***
	Volledig loopparcours	10,0	9,1	17,8	62,6	0,5	
Afstand tot Finse piste	Dichtbij huis (≤3km)	8,9	43,0	16,5	31,5	0,0	***
	Verder van huis	1,2	6,7	13,3	77,6	1,2	

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Factoren die van invloed blijken te zijn op de manier van transport zijn onder andere de leeftijd van de lopers, de loopervaring en de afstand tussen de woonplaats en de piste. Tabel 17 toont aan dat ouderen (voornamelijk zestigplussers) zich significant vaker al wandelend naar de Finse piste begeven. De auto wordt het vaakst gebruikt bij dertigers, veertigers en vijftigers, terwijl de jongere groepen vaker al lopend gaan (40% van de twintigers). Naar loopervaring wordt een verschil opgemerkt tussen beginnende en gevorderde lopers. Beginnende lopers (58%) nemen vaker de auto dan gevorderde lopers (40%), terwijl gevorderde lopers (38%) vaker al lopend de Finse piste bezoeken dan beginnende lopers (20%). Dit is opvallend omdat de afstand tussen de woonplaats en de piste niet significant verschilt tussen beginnende en gevorderde lopers. Dit kan wel verklaren waarom de Finse piste voor gevorderde lopers vaker een kleiner onderdeel van het parcours uitmaakt ten opzichte van beginners. Beginnende lopers blijken zich meer intentioneel te verplaatsen voor een looptraining op de Finse piste.

Zoals verwacht kan worden is de afstand tot de Finse piste wel bepalend voor de manier van transport naar de Finse piste. Wanneer men minder dan drie kilometer van de Finse piste woont zijn de loopschoenen het populairste transportmiddel (43%), bij meer dan drie kilometer is de auto duidelijk het populairst (78%). Desalniettemin wordt de auto ook relatief vaak gebruikt bij kleinere afstanden tussen woonplaats en Finse piste (32%), wat een intentionele verplaatsing veronderstelt.

6. Besluit

In dit hoofdstuk werd een profiel geschetst van de Finse piste-loper. Hiervoor werd een steekproef van 500 lopers bevestigd op locatie van de Finse piste zelf, waardoor enkel de doelgroep bevestigd werd in het kader van dit onderzoek. Om deze reden kunnen de hier gepresenteerde resultaten niet veralgemeend worden naar algemene loopsportdeelname. Op basis van gegevens uit de Leuvense Loopsport Survey (Scheerder & Boen, 2009) kon echter een vergelijking gemaakt worden tussen het demografisch profiel van Finse piste-lopers en algemene loopsporters. Hoewel er ook op de Finse piste verschillende types lopers te onderscheiden zijn, kunnen er in het profiel van de Finse piste-loper een aantal belangrijke verschillen en gelijkenissen met de algemene loopsport waargenomen worden. Op basis van achtergrondkenmerken van Finse piste-lopers en het gebruik van de Finse piste kunnen ook uitspraken gedaan worden over de invloed van het aanbod op het gebruik en de aantrekkingskracht van de Finse piste.

De geslachtsverhouding tussen lopers op de Finse piste is gelijk verdeeld dan in de algemene loopsport: terwijl er in de algemene loopsport duidelijk meer mannen actief zijn (Scheerder & Boen, 2009), lopen op de Finse piste evenveel mannen als vrouwen. Dat wil zeggen dat in verhouding meer vrouwen de loopsport op de Finse piste beoefenen. Naar leeftijd wordt er geen verschil waargenomen, wat betekent dat alle leeftijden uit de loopsportpopulatie van de Finse piste gebruik maken. Net als in de algemene loopsport en de lichtgeorganiseerde sportdeelname (Scheerder et al., 2013) zijn het voornamelijk de drukere leeftijdsgroepen die hun sport op deze manier op een laagdrempelige en flexibele manier kunnen beoefenen. Dit zijn 30- tot 50-jarige werkende volwassenen met (jonge) kinderen die hun tijd zo efficiënt mogelijk dienen in te delen om alle verplichtingen te vervullen. Op basis van deze gegevens kan gesteld worden dat de Finse pistes een antwoord kunnen bieden op de noden van deze lichte sportbeoefenaars. Ook de leeftijdsgroep van twintigers is opvallend vaker aanwezig op de Finse piste in vergelijking met hun aandeel in de algemene loopsport.

Opmerkelijk is dat de sociale ongelijkheid op basis van het opleidingsniveau nog sterker tot uiting blijkt te komen op de Finse piste. De kloof tussen lopers met of zonder een diploma hoger onderwijs is groter op de Finse piste dan in de algemene loopsport. Dit is een opmerkelijke bevinding aangezien de Finse pistes op lokaal niveau opengesteld worden voor alle burgers. Hieruit blijkt dat zelfs op openbare sportinfrastructuur met een zeer laagdrempelig, open en toegankelijk karakter nog sprake is van sociale ongelijkheid. Met de voorziening in lichte sportinfrastructuur vanuit de (lokale) overheid wil men de sportbeoefenaars ondersteunen in de beoefening van de loopsport, maar ook vanuit breder sociologisch perspectief een aanzet geven tot zelf-responsabilisering van de burgers: door de voorziening in deze lichte infrastructuur krijgt iedereen een gelijke kans om de sportbeoefening aan te vatten in het kader van een gezonde, fitte en actieve levensstijl. Door de waargenomen kloof in het opleidingsniveau van de Finse piste-lopers blijkt dit doel echter niet bereikt. In dit opzicht zou een Matteus-effect kunnen spelen: wie al loopt, loop nu beter, comfortabeler, veiliger?

Uit de resultaten blijkt dat de aanleg van Finse piste een groot succes is. Maar op basis van een aantal kritische bemerkingen kan de vraag gesteld worden of de voorziening van open en toegankelijke sportinfrastructuur voldoende is. Uiteraard staat deze infrastructuur open voor iedereen, maar wellicht is enkel de voorziening ervan niet voldoende om 'iedereen' aan te spreken. Om de democratisering van de loopsport op de Finse piste in de hand te werken, kan een doelgerichte (lokale) initiërende promotiecampagne wellicht meer effect hebben.

Een vijfde van de Finse piste-lopers heeft minder dan een jaar loopervaring. Het aanzetten tot loopsport van niet-actieve groepen is één van de doelstellingen van de voorziening in Finse pistes (Vlaamse Regering, 2011). Uit de bevraging bleek dat twintig procent van de beginnende lopers en acht procent van de gevorderde lopers de loopsport heeft aangevat door de aanleg van een Finse piste in de omgeving. Zonder deze cijfers te willen overschatten, toont dit aan dat de lokale voorziening een Finse piste de mogelijkheid biedt om mensen tot loopsport aan te zetten.

Om de effectiviteit in de voorziening van Finse pistes na te gaan, kan het profiel van de Finse piste - lopers afgewogen worden ten opzichte van het socio-economische profiel van de gemeenten die een Finse piste aanbieden (Belfius, 2007). Uit resultaten met betrekking tot het gebruik van de Finse pistes blijkt onder andere dat de Finse piste heel wat ouderen en hoger opgeleiden aantrekt, terwijl gemeentetypes die een hoog percentage van deze profielen vertegenwoordigen relatief ondervertegenwoordigd zijn in het aanbod van Finse pistes (bv. landelijke gemeenten met sterke vergrijzing of residentiële gemeenten). Wellicht liggen er groeimogelijkheden ter ontwikkeling van de loopsportdeelname in investeringen in deze lokale en lichte loopinfrastructuur in deze gemeenten.

Ook de voorziening van lichte sportinfrastructuur in de nabijheid van bedrijvenparken of dienstencentra kan als een relatief eenvoudige mogelijkheid gezien worden om mensen tijdens de middag aan het sporten te krijgen. Het succes hiervan is echter nog een blinde vlek in het wetenschappelijk onderzoek.

Een belangrijk argument om de aantrekkingskracht van de Finse pistes te evalueren is de verplaatsingsbereidheid van de gebruikers: van hoe ver komen de lopers, hoe verplaatsen ze zich naar de Finse en maken hier intentioneel of eerder toevallig gebruik van? De meerderheid van de Finse piste-lopers woont maximaal drie kilometer van de Finse piste, wat aantoont dat het een zeer lokaal gebruikte sportvoorziening is. Dit toont het belang van een goede spreiding over de gemeenten in Vlaanderen aan, om deze voor iedereen toereikend te maken. De aanwezigheid van een Finse piste in de omgeving kan de lokale gemeenschap mobiliseren om de loopsport te beoefenen. Dit blijkt uit gegevens met betrekking tot het transport naar de Finse piste en de gebruiksfrequentie en -intensiteit. Het populairste transportmiddel naar de Finse piste is de auto, wat betekent dat men zich intentioneel naar de Finse piste verplaatst om daar de looptraining af te werken. Bovendien gebruikt 40 procent van de respondenten de Finse piste als volledig loopparcours, en maakt 20 procent hier voor elke training gebruik van. 70 procent van de gebruikers legt minstens de helft van zijn/haar looptrainingen op de Finse piste af. Dit toont aan dat zelfs in lichte sportbeoefening enige (infra)structurele ondersteuning wenselijk is om de mensen te mobiliseren tot sportdeelname.

Uit de resultaten van dit hoofdstuk mag blijken dat het gebruik van Finse pistes een succesverhaal is. Een divers publiek maakt gebruik van de Finse piste, met een grote variëteit in loopniveau en demografische achtergrondkenmerken. Dit is een positieve bevinding in de evaluatie van de efficiëntie in de voorziening van sportinfrastructuur, wetende hoe moeilijk het is om de bestemde ruimte hiervoor te vinden en in te richten. Vanuit dit perspectief kan de subsidiëring en aanleg van Finse pistes als een efficiënt beleidsinstrument gezien worden in het kader van Sport voor Allen. Op basis van relatief lage investeringen in de aanleg en het onderhoud ervan, kan een groot rendement bekomen worden. Daarnaast is dit een effectieve tool om vanuit het sportbeleid ondersteuning te bieden aan de niet-georganiseerde sporter en lichte sportgemeenschappen.

HOOFDSTUK 6

SYNTHESE

1. Doel en opzet van de studie

1.1 Vraagstelling

Dit rapport presenteert de resultaten van een evaluatieonderzoek naar de aanleg en het gebruik van Finse pistes in Vlaanderen. Op basis van een onderzoek bij zowel aanbieders als gebruikers van Finse pistes wordt de beschikbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkingskracht van deze vorm van sport- en bewegingsinfrastructuur in kaart gebracht. Deze studie dient gekaderd te worden in het beleid dat de Vlaamse overheid voert voor lichte, veilige en toegankelijke sport- en bewegingsinfrastructuur.

De volgende hoofdvragen met betrekking tot het aanbod en het gebruik van Finse pistes werden bestudeerd:

1. Vragen met betrekking tot het aanbod van Finse pistes
  - Wat is het profiel van gemeenten met een Finse piste?
  - Heeft iedereen gelijke toegang tot de Finse piste?
2. Vragen met betrekking tot het gebruik van Finse pistes
  - Wat is het sociaal profiel van gebruikers van Finse pistes?
  - Wat is het sportief (loop)profiel van gebruikers van Finse pistes?
3. Vragen met betrekking tot de aantrekkingskracht (invloed van aanbod op gebruik) van Finse pistes
  - Worden mensen aangezet om met loopsport van start te gaan door de aanleg/aanwezigheid van een Finse piste in de omgeving?
  - Wat is de verplaatsingsbereidheid van lopers om gebruik te maken van een Finse piste?

1.2 Studieopzet

Op basis van literatuur en beschikbare gegevens werd een inleidend kader omtrent de loopcultuur in Vlaanderen geschetst. Daarna werd het aanbod en het gebruik van Finse pistes in kaart gebracht op basis van bevestigingen bij respectievelijk gemeentelijke sportdiensten (n=145) en Finse piste-lopers

(n=546). Het onderzoek ging van start in december 2012 en werd afgesloten in augustus 2013. Initiatieven na augustus 2013 zijn dus niet opgenomen in deze studie.

1.2.1 Aanbod van Finse pistes

De bevraging bij de gemeentelijke sportdiensten had als doel de ontwikkeling, de geografische spreiding en de technische kenmerken van Finse pistes te inventariseren. Op basis hiervan kon het profiel van gemeenten met een Finse piste in kaart gebracht worden. Met behulp van de gemeenteprofielen en doelen voor aanleg van de Finse piste kan de toegankelijkheid van Finse pistes geëvalueerd worden.

Op basis van desk research werden 155 gemeenten met een Finse piste geselecteerd en uitgenodigd om deel te nemen aan de studie. Een online vragenlijst werd verstuurd naar de gemeentelijke sportambtenaren. Met een responsratio van 84,5% werd een representatief staal van gemeenten met een Finse piste bereikt. Op basis van het inclusie criterium 'houtsnippen als topplaat' om over een Finse piste te kunnen spreken, werden uiteindelijk **145 gemeenten met in totaal 165 Finse pistes** gevonden.

1.2.2 Gebruik van Finse pistes

Om het sociaal en sportief gebruikersprofiel van Finse piste-lopers te analyseren werden **546 'loopinterviews'** afgenomen aan de hand van een vragenlijst. De bevestigingen gebeurde op verschillende locaties, verspreid over vijf gemeentetypes met een quotasteekproef van ongeveer 100 respondenten per type (Belfius, 2007). Door face-to-face bevestigingen vóór, tijdens of na de loopsessie van gebruikers van Finse piste-lopers werd een hoge responsratio (98,9%) bekomen.

Hieronder worden de voornaamste bevindingen met betrekking tot het aanbod en het gebruik van Finse pistes gevat weergegeven. De resultaten van deze studie willen aan beleidsverantwoordelijken inzichten aanreiken betreffende het gevoerde en in de toekomst te voeren beleid inzake Finse pistes. Beleidsconclusies en –aanbevelingen worden opgelijst.

2. Resultaten

2.1 Ontwikkeling van de loopcultuur

2.1.1 Populariteit van de loopsport

De loopsport heeft zowel internationaal als in Vlaanderen aan populariteit gewonnen. Een eerste loopsportgolf vond plaats in de jaren '70-'80. Na een korte periode van relatieve stagnatie in de jaren '90, tekent zich na 2000 een tweede loopsportgolf af. Deze wordt gekenmerkt door een wereldwijde

'boom' van deelnemers in loopsportevenementen, een sterke commercialisering van loopsportgoederen, de populariteit van online communities en apps en de voorziening van aangepaste loopsportfaciliteiten, voornamelijk door overheden.

2.1.2 Loopsport als prototype van 'sport light'

Loopsport is bij uitstek een sport die op recreatieve wijze ook buiten clubverband beoefend kan worden. Door het losse karakter is dit een prototype lichtgeorganiseerde activiteit, die individueel of in gezelschap beoefend kan worden: lopers lopen wanneer, waar en met wie ze dat willen. Dit past in het kader van een toenemende autonomie van het individu en de nood aan een flexibelere tijdsbesteding. Dit biedt kansen en uitdagingen voor de georganiseerde loopsportsector, denken we maar aan loop- of atletiekclubs of commerciële sportorganisaties. Voor hen is het de uitdaging om op actuele trends in te spelen om lopers te kunnen binden. Dit betekent dat een publieksgericht in plaats van productgerelateerd aanbod zich opdringt.

2.1.3 Lichte loopinfrastructuur

Vanaf de jaren '60 waren er initiatieven in voorzieningen voor de loop- en beweegcultuur. Zo wordt er vanuit (lokale) overheden actief geïnvesteerd in een faciliterend aanbod voor lichtgeorganiseerde en individuele loopsport door de aanbouw van lichte loopinfrastructuur. De Finse piste is een voorbeeld van een antwoord op de behoeften van de informele loopsporter. Het is een lokale openbare en toegankelijke vorm van sportinfrastructuur die mogelijkheden creëert tot sociale binding. De Finse piste is daarom zowel licht in gebruik als aanbod. De gebruiker kan hier zonder enig engagement of verplichting gebruik van maken, voor de aanbieder vergt deze vorm van infrastructuur een relatief lage investering ten opzichte van het gebruik ervan.

2.2 Aanbod van Finse pistes

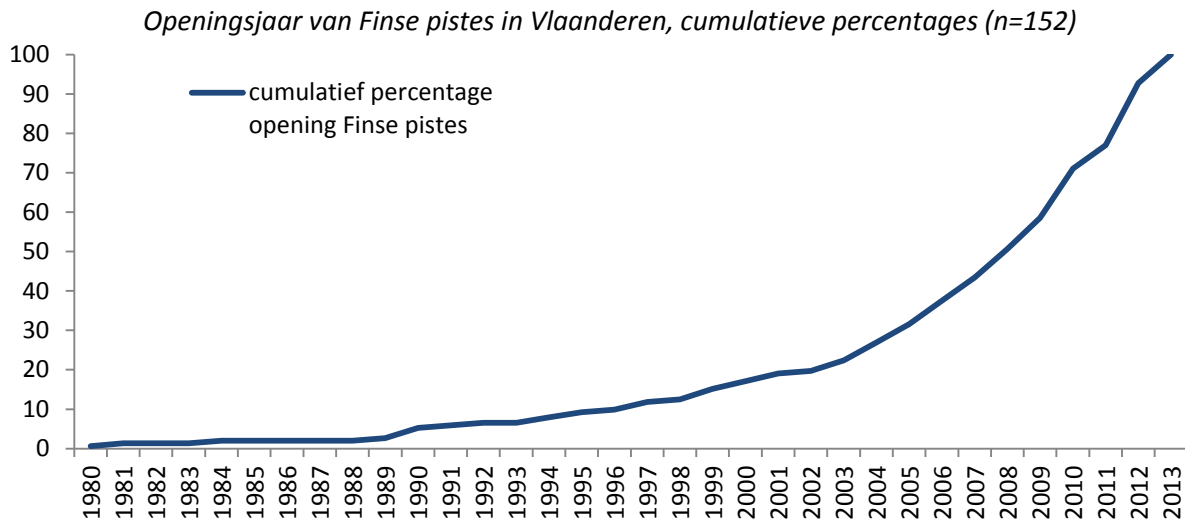
2.2.1 Verschillende types van Finse pistes

Alle Finse pistes die in deze studie opgenomen werden, zijn lusvormige loopparcours die beschikken over een toplaag van houtschilfers als basiscriterium. Daarbinnen worden er vier types onderscheiden op basis van de combinatie van kwaliteitscriteria met betrekking tot de afmetingen (minimumlengte en -breedte) en de voorziening van verlichting op de Finse piste (Blosio, 2013a). Hieruit blijkt dat 43 procent van de Finse pistes minimum 800 meter lang en 1,5 meter breed zijn en over verlichting beschikken.

2.2.2 Finse pistes als antwoord op de tweede loopsportgolf

De eerste Finse piste werd aangelegd in 1980 in Vilvoorde, de eerste door het Blosio-erkende Finse piste in 1981 in Genk. Sindsdien en vooral vanaf 2000 vond er een toename van het aanbod van Finse

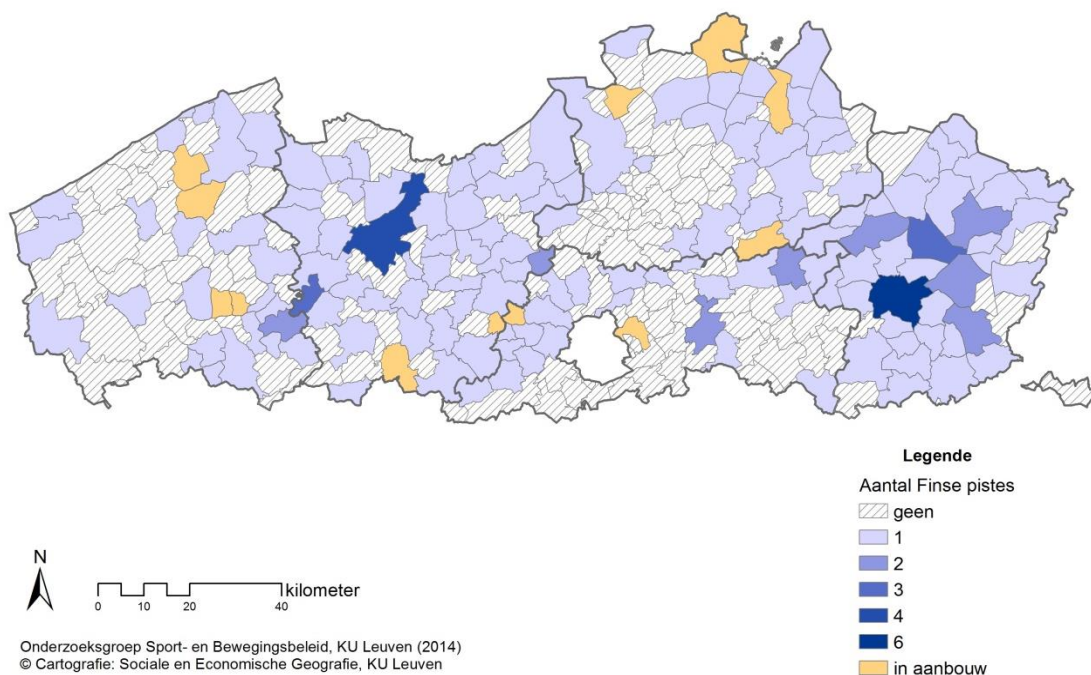
pistes plaats. Het merendeel van de Finse pistes werd aangelegd in de eerste jaren van de huidige eeuw en kan daarom als een antwoord op de tweede loopsportgolf gezien worden. In ongeveer de helft van de gemeenten was de populariteit van de loopsport één van de belangrijkste argumenten om een Finse piste aan te leggen.

2.2.3 Bijna de helft van de Vlaamse gemeenten beschikt over een Finse piste

47 procent van de gemeenten in Vlaanderen beschikt over een Finse piste. Tot augustus 2013 werden er 165 Finse pistes aangelegd in 145 gemeenten. De gemiddelde lengte van een Finse piste is 1060 meter. Dit maakt dat er in Vlaanderen in totaal 175 kilometer Finse pistes werden aangelegd.

Aantal aangelegde Finse pistes per gemeente en Finse pistes in aanbouw op basis van een subsidietoekenning, geografische spreiding in Vlaanderen (n=157)

2.2.4 Finse pistes toegankelijk maar niet voor iedereen bereikbaar

Het aantal Finse pistes is niet evenredig verdeeld over alle Vlaamse provincies. In Limburg en Oost-Vlaanderen is er een groter en dichter aanbod van Finse pistes, terwijl andere provincies een kleinere spreiding vertonen. Hoewel de pistes voor iedereen openstaan en meestal geen sluitingsuren hebben, zijn ze daarom nog niet voor alle burgers even bereikbaar. Dit heeft ondermeer te maken met de verplaatsingsbereidheid van de Finse piste-lopers, waaruit blijkt dat de Finse piste een heel lokaal type van sportinfrastructuur is. Dit toont het belang van een goede spreiding over de gemeenten in Vlaanderen aan, om deze voor iedereen bereikbaar te maken.

2.2.5 Groene Finse pistes in stedelijke gemeenten

In verhouding tot de algemene verdeling van gemeentetypes in Vlaanderen, beschikken gemeenten met een hogere centrumfunctie vaker over een Finse piste. Daarentegen zijn landelijke en residentiële (woon)gemeenten relatief ondervertegenwoordigd wat betreft de aanwezigheid van een Finse piste. Dit is een indicatie dat Finse pistes vaak aangelegd worden bij een tekort aan een veilige, groene en natuurlijke loopomgeving in verstedelijkte gebieden. Zowel in deze dikkere centrumgemeenten als elders worden de meeste Finse pistes aangelegd in een bestemde omgeving, zoals in de nabijheid van andere sportvoorzieningen of de omgeving van een park of bos.

2.2.6 Gelijke verdeling lichte en zware loopinfrastructuur

In ongeveer drievierde van de Vlaamse gemeenten is minstens één vorm van loopinfrastructuur aanwezig. Op basis van de aanwezigheid van een Finse piste en/of atletiekpiste kan er een onderscheid gemaakt worden tussen gemeenten met 'lichte' en/of 'zware' loopinfrastructuur. Beide loopinfrastructuren hebben een verschillende functionaliteit en doelpubliek. Er zijn evenveel gemeenten die over een Finse piste én een atletiekpiste beschikken. Daarnaast beschikt 30 procent van de gemeenten over zowel 'lichte' als 'zware' loopinfrastructuur, een Finse piste en een atletiekpiste. Door de aanwezigheid van beide infrastructuren ontstaat er een dichter netwerk met een meer evenredige spreiding van loopinfrastructuur in Vlaanderen.

2.2.7 Grote verschillen in kostprijs voor aanleg en onderhoud

De aanleg van een Finse piste kost gemiddeld 66 705 euro en de gemiddelde jaarlijkse investering voor onderhoud bedraagt 2 286 euro. Er is een grote variatie in deze kosten tussen de verschillende gemeenten. De verschillen kunnen deels verklaard worden door de organisatie van de aanleg en het onderhoud. Afhankelijk of de Finse piste door de gemeente in eigen regie wordt aangelegd en onderhouden, of dit wordt uitbesteed aan een extern bedrijf, kunnen hier variaties in optreden. Daarnaast dient er ook rekening gehouden te worden met verschillen in kwaliteit en de types Finse pistes. Het spreekt namelijk voor zich dat een langer parcours met verlichting meer zal kosten. Ook

de gebruikte materialen (tussenlagen, onderlaag, toplaag) en afwerking van de Finse piste verklaren de verschillen in kostprijs voor aanleg en onderhoud.

2.2.8 Grote tevredenheid van aanbieders

97 procent van de gemeenten kijkt tevreden naar de aanwezigheid van een Finse piste en zou het project opnieuw ondernemen. Argumenten voor de tevredenheid hebben zowel betrekking op de stimulering en facilitatie van de (loop)sportbeoefening als op voordelen voor de gemeente zelf. Een belangrijk argument voor de tevredenheid is dat de Finse piste goed rendeert (frequent gebruik, bereik losse sporters, tevredenheid lopers) in verhouding tot een relatief lage investering in aanleg en onderhoud.

2.3 Gebruik van Finse pistes

2.3.1 Gendergelijkheid op de Finse piste

De geslachtsverhouding tussen lopers op de Finse piste is gelijk verdeeld dan in de algemene loopsport: terwijl er in het algemeen meer mannen dan vrouwen lopen, lopen op de Finse piste evenveel mannen als vrouwen. Dat betekent dat de Finse piste verhoudingsgewijs vaker door vrouwen als locatie ter beoefening van de loopsport gekozen wordt.

2.3.2 Lopers van alle leeftijden op de Finse piste

De Finse piste trekt een breed publiek aan wat de leeftijd van de gebruikers betreft. De verdeling van de leeftijdscategorieën van de Finse piste-lopers komt in sterke mate overeen met de algemene loopsport: ook op de Finse piste is de groep veertigers het sterkst vertegenwoordigd. Naarmate de leeftijd stijgt wordt de Finse piste meer frequent als loopparcours gebruikt.

2.3.3 Sociale ongelijkheid in de sport... ook op de Finse piste

Net zoals in de algemene loopsport is ook op de Finse piste sociale ongelijkheid op basis van het opleidingsniveau waarneembaar. In de loopsport zijn personen met een hoger opleidingsniveau meer vertegenwoordigd. Opvallend is dat deze ongelijkheid meer uitgesproken aanwezig is op de Finse piste dan in de algemene loopsport: de kloof tussen lopers met of zonder een diploma hoger onderwijs is groter op de Finse piste. Hieruit blijkt dat ook op openbare sportinfrastructuur met een zeer laagdrempelig, toegankelijk en democratisch karakter nog sprake is van sociale ongelijkheid.

2.3.4 Hazen en slakken samen op de Finse piste

Verschillende loopniveaus worden samengebracht op de Finse piste. Naast 31 procent beginnende lopers omschrijft de meerderheid van de lopers zichzelf als gevorderd-recreatief (47%) en beoogt ongeveer een vijfde ook prestatieve doelen in de loopsport. Hoewel bijna de helft van de gebruikers

reeds meer dan vijf jaar loopervaring heeft, is 22 procent van de bevroegden absoluut beginnend met minder dan een jaar loopervaring.

2.3.5 De Finse piste als antwoord op noden van de lichte sportbeoefenaar

Uit de resultaten blijkt dat 85 procent van de Finse piste-lopers geen lid is van een loop- of atletiekclub. Dit is typerend voor de loopsport, die vaak in los verband beoefend wordt, en toont aan dat lichte organisatievormen op deze manier gefaciliteerd kunnen worden. Door het informele karakter loopt het merendeel (57%) van de Finse piste-lopers op flexibele tijdstippen, wanneer het past. Toch blijkt dat een lichte vorm van organisatie niet noodzakelijk voor een lichter patroon van loopsportbeoefening zorgt: 80 procent van de gebruikers van de Finse pistes loopt minstens twee tot drie keer per week. Ongeveer de helft (53%) van de Finse piste-lopers loopt in een lichte gemeenschap, dat wil zeggen zonder lidmaatschap maar in het sociale gezelschap van anderen.

2.3.6 De Finse piste als ontmoetingsplek voor individuele lopers

43 procent van de gebruikers van de Finse piste loopt altijd alleen. Daarnaast loopt ongeveer een kwart van de lopers soms alleen en soms in het gezelschap van anderen. Dit betekent dat in totaal ongeveer tweederde van de Finse piste-lopers alleen loopt. Motieven van een gevoel van veiligheid en de sociale omgeving van de Finse piste kunnen hiervoor aan de basis liggen. Door de voorziening van verlichting en de aanwezigheid van andere lopers ontstaat er een gevoel van sociale controle. Hieruit blijkt dat de Finse pistes tegemoet kunnen komen aan de behoeften van de autonome sportbeoefenaar die zelfbeschikking vooropstelt en niet van anderen afhankelijk wil zijn.

2.3.7 De Finse piste: een kwestie van comfort?

De meest voorkomende motieven om gebruik te maken van de Finse piste hebben betrekking op elementen van gezond en veilig bewegen. De ondergrond is de vaakst vermelde reden, en dit omwille van het ergonomische karakter in functie van blessurepreventie en het comfort. Daarnaast is het gevoel van veiligheid door de verlichting en sociale controle (o.a. door de aanwezigheid van andere lopers en de nabijheid van andere sportvoorzieningen) een belangrijk argument om gebruik te maken van de Finse piste. Deze redenen tonen aan dat de Finse piste-loper een zekere mate van comfort ervaart op de Finse piste en belang hecht aan verantwoorde sportbeoefening. Dit kan deels verklaren waarom veel gevorderde lopers gebruik maken van de Finse piste. Andere, meer functionele argumenten zoals de nabijheid van sanitair of andere (sport-)faciliteiten werden minder vaak vermeld maar zijn niet onbelangrijk vanuit beleidsperspectief.

2.4 Aantrekkingskracht van Finse pistes

In deze paragrafen worden bevindingen voorgesteld die een link leggen tussen het aanbod en het gebruik van Finse pistes. Op deze manier wordt een indicatie gegeven van de aantrekkingskracht ervan.

2.4.1 Matteus-effect op de Finse piste

Met de voorziening van lichte loopinfrastructuur wordt er tegemoet gekomen aan de noden van (beginnende) recreatieve loopsportbeoefenaars door de creatie van een veilige en gezonde omgeving om te lopen. Met de focus op beginnende lopers doelt men op een zelf-responsabilisering van burgers in het kader van een gezonde, fitte en actieve levensstijl. Op basis van het sociaal en sportief profiel van de gebruikers kan echter gesteld worden dat overwegend hogeropgeleiden en gevorderde lopers gebruik maken van de Finse piste, wat een Matteus-effect lijkt te bewerkstelligen: wie, als hoger opgeleide, reeds meer dan gemiddeld fysiek actief is, loopt nu beter, comfortabeler en veiliger?

2.4.2 Finse piste als voedingsbodem voor beginnende lopers

Hoewel de meerderheid van de lopers op de Finse piste reeds meerdere jaren loopervaring heeft, blijkt deze lichte sportinfrastructuur ook in staat te zijn om vroegere niet-lopers te been te krijgen. Een vijfde van de beginnende lopers gaf aan gestart te zijn met de loopsport door de aanleg van een Finse piste in zijn/haar woonomgeving. Door de toegankelijkheid van de Finse piste is dit een zeer efficiënt middel om de loopsport te faciliteren. In het gebruik van de Finse piste zijn er enkele verschillen waarneembaar tussen beginnende en gevorderde lopers. Beginnende lopers gebruiken de Finse piste frequenter en meer intentioneel: ze verplaatsen zich vaker met de auto naar de locatie van de Finse piste en gebruiken de Finse piste vaker als volledig loopparcours.

2.4.3 De Finse piste als lokale sportinfrastructuur

De verplaatsingsbereidheid van de Finse piste-lopers is een belangrijke indicator van de aantrekkingskracht ervan. Ongeveer 70 procent van de gebruikers van Finse pistes woont op maximum drie kilometer van de locatie van de piste. De Finse piste wordt beduidend frequenter als loopparcours gebruikt indien ze dicht bij huis gelegen is. Er is geen verband tussen de afstand tussen woonplaats en Finse piste en het niveau van de loopsportbeoefening.

2.4.4 Frequent en intentioneel gebruik van de Finse piste

Ongeveer 70 procent van de Finse piste-lopers maakt voor minstens de helft van zijn/haar looptrainingen gebruik van de Finse piste, wat aantoont dat de Finse piste frequent gebruikt wordt. De Finse piste wordt frequenter gebruikt door beginnende lopers en naarmate de leeftijd stijgt.

Lopers die de Finse piste frequenter gebruiken, gebruiken deze ook vaker als volledig loopparcours. De auto (45%) is het meest gebruikte transportmiddel tot de Finse piste. Dit toont aan dat de Finse piste eerder intentioneel dan als toevallig onderdeel van het loopparcours gebruikt wordt.

2.4.5 Belang van een geïntegreerde inplanting van de Finse piste

Uit de motieven en kenmerken van het gebruik van de Finse piste blijkt dat bij de planning voor aanleg best rekening kan gehouden worden met een geïntegreerde inplanting. Hierbij is het interessant om de Finse piste aan te leggen als onderdeel van een groter loopparcours (cf. bewegwijzerde loopomloop) of bos, om gevorderde lopers een meer gevarieerd parcours te bieden. Een ander belangrijk element is de voorziening van voldoende parkeergelegenheid, aangezien ongeveer 45 procent van de gebruikers met de auto komt. Gelet op de motieven voor het gebruik van de Finse piste is ook de nabijheid van andere sportvoorzieningen en sanitair een interessant gegeven. De nabijheid van andere sportvoorzieningen biedt de mogelijkheid om samen met vrienden, gezin of familie te sporten en het scheidt sociale cohesie en sociale controle. Sanitaire voorzieningen zijn wenselijk om na een loopsessie bezwete kledij te kunnen wisselen.

3. Beleidsconclusies en -aanbevelingen

3.1 Beleidssucces

Uit de voorgestelde studie blijkt dat de aanleg van Finse pistes als een beleidssucces beschouwd kan worden. Dit blijkt zowel uit de tevredenheid op het vlak van aanbod als het gebruik van Finse pistes. De kwaliteitsvereisten en de stijging van het aantal Finse pistes op basis van het subsidiëringsbeleid hebben hier zeker een impuls aan gegeven. Hierdoor werden gemeenten aangezet om na te denken over voorzieningen ten behoeve van de lichtgeorganiseerde sportbeoefening. Met de voorziening van lichte sportinfrastructuur zoals de Finse piste kan op basis van een relatief lage investering een hoog gebruiksrendement bewerkstelligd worden.

3.2 ALLFA-infrastructuur

De verantwoordelijkheid van (lokale) overheden wordt vaak vanuit een dubbel perspectief gezien: moet een overheid in een welvaartsstaat haar burgers richting het juiste pad sturen, of dient de burger zelf verantwoordelijkheid op te nemen voor zijn/haar gezondheid? De Finse pistes als 'ALLFA-infrastructuur' komen hier vanuit beleidsperspectief evenwichtig aan tegemoet door hun **Autonoom, Licht, Lokaal, Flexibel** en **Andersgeorganiseerd** karakter. Het succes van de lichtgeorganiseerde loopsport blijkt uit de talrijke lopers zonder lidmaatschap die gebruik maken van de Finse piste. Voor

deze doelgroep blijkt de voorziening van lokale en toegankelijke infrastructuur van cruciaal belang te zijn.

3.3 Brug tussen gezond bewegen en sport

De Finse piste past in de opvatting van het belang om in de leefomgeving prikkels tot gezond bewegen te voorzien. Door het openbaar ter beschikking stellen van toegankelijke en laagdrempelige sportinfrastructuur wordt een bewegingsstimulerende omgeving gecreëerd. Dit blijkt zowel uit de doelstellingen voor de aanleg van Finse pistes (van gemeenten en Vlaamse overheid) als uit het gebruikersprofiel van de Finse piste-loper. Met zowel sportieve gevorderde lopers als beginnende bewegers, slaat de Finse piste een brug tussen gezonde lichaamsbeweging en sport. Hierdoor blijkt deze lichte loopinfrastructuur een dubbele functie te bekleden en biedt de aanleg van Finse pistes ook kansen buiten een sportieve omgeving.

3.4 Integratie voor bewegingsstimulatie

Terwijl de Finse piste zich door de huidige locaties van aanleg (i.c. in de nabijheid van andere sportvoorzieningen) voornamelijk op de facilitatie van sportbeoefening richt, kan een geïntegreerde visie ook aan opportuniteiten in bewegingsstimulatie tegemoet komen. Gezien het belang van lokale en laagdrempelige bewegingsinfrastructuur, kunnen Finse pistes met een relatief beperkte investeringskost ook voor een 'groene', veilige en stimulerende omgeving zorgen op bewegingsarme locaties.

3.5 Toekomstige aanleg

Om het succesverhaal van de Finse pistes in de toekomst verder te zetten, kunnen op basis van deze studie enkele suggesties richting het beleid en aanbod ervan gegeven worden. Met behulp van de resultaten kan een afweging gemaakt worden tussen de noden in het aanbod en het gebruikersprofiel. Op basis van de geografische spreiding en de profielen van de gemeenten met een Finse piste, kunnen op deze manier blinde vlekken in de voorziening van lichte loopsportinfrastructuur in bepaalde gebieden opgevuld worden. Wanneer rekening gehouden wordt met de kenmerken van de gemeenten dient vooral aandacht besteed te worden aan de woongemeenten. Opportuniteiten liggen in de implementatie van Finse pistes als bewegingsstimulerende omgeving in de nabijheid van nieuwbouwwijken, bedrijvencentra, ziekenhuizen, woonzorgcentra, etc. Bij de aanleg van Finse pistes dient ook rekening gehouden te worden met een aantal kwaliteitscriteria. Het belang van een verlichtingsinstallatie is hierbij één van de prioriteiten voor de gebruikers.

3.6 Promotie en communicatie

Om de reeds aangelegde Finse piste optimaal te laten renderen is een doelgerichte (lokale) promotie ervan wenselijk. Omdat uit de gebruikersprofielen blijkt dat nog niet iedereen de weg naar de Finse piste vindt, kan een doelgerichte communicatie helpen om inwoners van de gemeente bewust te maken van de aanwezigheid en voordelen van een Finse piste. In tegenstelling tot de doelen bij de aanleg van een Finse piste om ook niet-actieve burgers aan te zetten tot beweging, wordt deze infrastructuur vaak in een bestemde sportieve of afgelegen omgeving ingeplant. Hierdoor worden ze vaak als een extra sport- en bewegingsmogelijkheid door reeds actieve lopers gebruikt. Om ook niet-actieven wegwijs te maken naar de Finse piste, kan bijvoorbeeld een bewegwijzering in de gemeente hulp bieden. Voordelen zoals de veilige omgeving door verlichting en sociale controle, de nabijheid van andere faciliteiten (bijvoorbeeld sportvoorzieningen, sanitair, etc.) en het laagdrempelige karakter ervan kunnen hierbij uitgespeeld worden.

3.7 Lichte vormen van begeleiding

In functie van verantwoorde sportbeoefening kan, naar analogie met 'straathoekwerkers', voorzien worden in 'lichte begeleiding' op de Finse piste. Door bijvoorbeeld op verschillende tijdstippen begeleiding voor diverse doelgroepen te voorzien, kunnen wellicht meer mensen aangesproken en gestimuleerd worden. Daarnaast kan de Finse piste als ontmoetingsplek voor (losse) lopers ook kansen bieden aan loop- of atletiekverenigingen om met lopers in contact te treden in functie van ledenbinding.

BIBLIOGRAFISCHE REFERENTIELIJST

- Bauman, Z. (2007). *Consuming life*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. (1992). *Risk society. Towards a new modernity*. London: Sage.
- Belfius (2007). *Lokale financieën. Sociaal-economische typologie van de gemeenten* (Online versie van 7 januari 2013: <<
- Bloso (2013a). *Finse piste* (Online versie van 1 oktober 2013: <<
- Bloso (2013b). *Spakki databank Sportinfrastructuur Vlaanderen*. Brussel: Bloso / Afdeling Infrastructuur en Logistiek.
- Bloso (2013c). Foto Bloso, Afdeling Infrastructuur en Logistiek, *Finse piste Bloso-centrum Brugge*.
- Bloso (2013d). Foto Bloso, Afdeling Infrastructuur en Logistiek, *Finse piste Bloso-centrum Hofstade*.
- Bloso (2013e). *Vlaamse loopomlopen* (Online versie van 15 november 2013: <<
- Bloso (2013f). *Technische doorsnede Finse piste*, Brussel: Bloso / Afdeling Infrastructuur en Logistiek.
- Bloso (2013g). *Fit-O-Meter* (Online versie van 13 november 2013: <<
- Boot, J. & Klinkert, J. (2002). *Inleiding in de medische sociologie*. Assen: Van Gorcum.
- Borgers, J., Vos, S. & Scheerder, J. (2014, in press). *Running in Belgium*. In: J. Scheerder, K. Breedveld & J. Borgers (Eds.), *Europe on the move, running ahead*.
- Boudry, L., Cabus, P., Corijn, E., De Rynck, F., Kesteloot, C. & Loeckx, A. (2003). *De eeuw van de stad. Witboek over stadsrepublieken en rastersteden*. Brussel: Project Stedenbeleid.
- Bouwman, I. (2011). *Het fenomeen van de 'ongebonden' hardloper. Sociale binding binnen loopgroepen: een vergelijkend onderzoek tussen een informele loopgroep en een loopgroep in een traditionele atletiekvereniging* (Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad van master in Sportbeleid en Sportmanagement; promotor: Prof. dr. M. Van Bottenburg). Utrecht: Universiteit Utrecht / Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap.
- Castells, M. (2003). *The internet galaxy. Reflections on the internet, business and society*. Oxford: Oxford University Press.
- COE (1975). *The European Sports for All Charter*. Strasbourg: Council of Europe.
- Coser, L.A. (1974). *Greedy institutions. Patterns of undivided commitment*. New York: Free Press.
- Delnoij, M. (2004). *Ze zijn gewoon niet te binden. Hardlopers, atletiekverenigingen en de opkomst van lichte gemeenschappen*. Amsterdam: Universiteit Amsterdam; niet-gepubliceerde masterscriptie sociologie.

- De Meyer, G. (2003). *Manifest van een cultuurpopulist. Over de media, het middenveld en de cultuur van het volk*. Leuven: Acco.
- Duyvendak, J.W. & Hurenkamp, M. (2004). *Kiezen voor de kudde. Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid* (Kenniss, Openbare mening en Politiek). Amsterdam: Van Genneep.
- Granovetter, M.S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6): 1360-1380.
- Groth, J. & Corijn, E. (2005). Reclaiming urbanity. Indeterminate spaces, informal actors and urban agenda setting. *Urban Studies*, 42(3): 503-526.
- Kaczynski, A.T. & Henderson, K.A. (2007). Environmental correlates of physical activity: a review of evidence about parks and recreation. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 29(4): 315-354.
- Laermans, R. (1993a). Meer individuele mogelijkheden, minder sociale dwang? Enkele cultuursociologische kanttekeningen bij het naoorlogse individualiseringsproces. In: W.A. Dumon, G. Fauconnier, R. Maes, G. Bouckaert, B.J. De Clercq & D. De Groff (Eds.). *Scenario's voor de toekomst. Feestbundel naar aanleiding van 100 jaar sociale wetenschappen aan de KU Leuven* (pp. 137-151). Leuven: Acco.
- Lash, S.M. (2002). *Critique of information* (Theory, Culture & Society). London: Sage.
- Pelfrene, E. (2009). De nieuwe bevolkingsvooruitzichten 2007-2060. Een vergelijking met vorige prognoses (SVR-Rapport 2009/3). Brussel: Vlaamse overheid / Studiedienst van de Vlaamse Regering.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone. The collapse and revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Sallis, J.F., Cervero, R.B., Ascher, W., Henderson, K.A., Kraft, M.K., Kerr, J. (2006). An ecological approach to creating active living communities. *Annual Review of Public Health*, 27: 297-322.
- Scheerder, J. (2000). *Fysieke gezondheid, verschijning, ervaring en het hedendaagse vrijetijdslichaam*. *Vrijetijdstudies*, 18(3/4), 5-20.
- Scheerder, J. (2004). *Spelen op het middenveld. Vrijetijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting* (Cultuursociologische Essays 4). Tiel: Lannoo.
- Scheerder, J. (2006a). Sport en senioren. Naar een kwalitatief actief vrijetijdsaanbod voor toekomstige ouderengeneraties. In: P. De Knop, J. Scheerder & B. Vanreusel (Eds.), *Sportsociologie. Het spel en de spelers* (2^e uitgave) (pp. 380-389). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Scheerder, J. (2006b). Prestatie, sensatie en digitalisatie. Het lichaam in de postmoderne bewegingscultuur. In: P. De Knop, J. Scheerder & B. Vanreusel (Eds.). *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. (pp. 270-276). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Scheerder, J. (2007a). *Tofsport in Vlaanderen. Groei, omvang en segmentatie van de Vlaamse recreatiesportmarkt*. Antwerpen: F&G Partners.
- Scheerder, J. (2007b). Naar een tweede loopsportgolf in Vlaanderen? Van atleten naar joggers en runners. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer* 200: 25-28.
- Scheerder, J. (2013). *Sport light... te licht bevonden? Anders georganiseerde sport gewikt en gewogen*. Dag van het Sportonderzoek, Eindhoven: 9 november 2013.
- Scheerder, J. & Boen, F. (2009). *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen & Sport, 1). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., Boen, F. & Feys, J. (2009a). Loopsport sociaal-wetenschappelijk bestudeerd: concept, methode en materiaal. In: J. Scheerder & F. Boen (eds.), *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (SBS 1) (pp. 19-38). Gent: Academia Press.

- Scheerder, J., Boen, F., Vos, S., Pelssers, J., Thibaut, E., Vandermeerschen, H. (2011). *Ouderen in-actief)? Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar sportdeelname en sportbehoeften van 55-plussers in Vlaanderen* (SBS 4). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., Breedveld, K. & Borgers, J. (Eds.) (2014, in press). *Europe on the move. Running ahead*.
- Scheerder, J. & Lagae, W. (2009). Citymarketing en sponsoring in de loopsport: grote versus kleinere loopevenementen in Vlaanderen. In: J. Scheerder & F. Boen (eds.), *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (SBS 1) (pp. 357-386). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., & Noppe, L. (2009a). Local running: ontwikkelingen en potentiële groei van de loopsportparticipatie in Vlaanderen. In: J. Scheerder & F. Boen (eds.), *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (SBS 1) (pp. 79-124). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J. & Noppe, L. (2009b). De Vlaamse loopsportmarkt in beweging: verschuivingen in het aanbod. In: J. Scheerder & F. Boen (eds.), *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (SBS 1) (pp. 125-149). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J. & van Bottenburg, M. (2009). Global running: evolutie van de loopsport vanuit internationaal perspectief. In: J. Scheerder & F. Boen (2009), *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (SBS 1) (pp. 43-78). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J. & van Bottenburg, M. (2010). Sport light: de opkomst van lichte organisaties in de sport. In: B. Pattyn & B. Raymaekers (eds.) *In gesprek met morgen*. (Lessen voor de eenentwintigste eeuw, 16: 89-120). Leuven: Universitaire Pers Leuven, pp. 89–120.
- Scheerder, J., van Bottenburg, M. & Pauwels, G. (2008). De opkomst van lichte sportgemeenschappen. Nieuwe organisatievormen in de sport als uitdaging voor sportaanbieders. *Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer*, 206: 27-33.
- Scheerder, J., van Bottenburg, M. & Pauwels, G. (2009b). Traditionele sportclubs versus lichte lichte sportgemeenschappen: loopsport in vergelijking met andere populaire sporten. In: J. Scheerder & F. Boen (2009), *Vlaanderen loopt! Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de loopsportmarkt* (SBS 1) (pp. 313-337). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., Vandermeerschen, H., Borgers, J., Thibaut, E. & Vos, S. (2013). *Vlaanderen sport! Vier decennia sportbeleid en sportparticipatie* (286p.) (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen & Sport, 5). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J. & Vanreusel, B. (2009). Over gulzige instituties en lichte gemeenschappen. Het Vlaams Sport-voor-Allen beleid in een stroomversnelling. In: H. Wittock & T. Van Steendam (Eds.). *Sport verruimd. 5 jaar Vlaams Sportbeleid (2004-2009)*. (pp. 30-53). Kessel-Lo: Van der Poorten.
- Scheerder, J. & Vanreusel, B. (2011). De actieve sportbeoefening in Nederland en Vlaanderen. Een gelijkspel? In: P. De Knop, J. Scheerder & B. Vanreusel (Eds.). *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. (2e editie) (pp.103-122). Amsterdam: Reed Business.
- Scheerder, J. & Vos, S. (2009). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport 1). Leuven: KU Leuven / Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.
- Scheerder, J., Vos, S., & Boen, F. (2009c). *Vlaanderen loopt! In 100 tabellen en grafieken. Resultaten van de Leuvense Loopsport Survey 2007* (cd-rom). Gent: Academia Press.
- Smits, W. & Elchardus, M. (2004). *Maatschappelijke participatie van jongeren. Bewegen in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte*. Vrije Universiteit Brussel: Vakgroep Sociologie.
- Soenen, R. (2006). *Het kleine ontmoeten. Over het sociale karakter van de stad*. Antwerpen: Garant.

- Soenen, R. (2009). *De connecties van korte contacten. Een etnografie en antropologische reflectie betreffende transacties, horizontale bewegingen, stedelijke relaties en kritische indicatoren* (Nieuwe reeks van doctoraten in de sociale wetenschappen en in de sociale en culturele antropologie 147). Leuven: KU Leuven/Faculteit Sociale Wetenschappen.
- Stapel, J. & Keukens, R. (2009). *Sociologie voor gezondheidszorg en verpleegkunde*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Stokis, R. (2005). De popularisering van het hardlopen. *Sociologie* 1(2): 184-201.
- SVR (2011). *Vreemde bevolking per gewest* (Geraadpleegd op 27 juni 2011 op <<http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Cijfers/Pages/Excel.aspx>>).
- UN (2009). *World population prospects. The 2008 revision*. New York, NY: United Nations / Department of Economic & Social Affairs.
- VAL (2013). Vlaamse Atletiekliga: verenigingen (Online versie van 18 september 2013; <www.val.be>).
- van Bottenburg, M. (2004). Individueel en collectief gedrag in de sport. In: J.W. Duyvendak & M. Hurenkamp (Eds.). *Kiezen voor de kudde. Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid* (Jaarboek Tijdschrift voor de Sociale Sector) (pp. 85-103). Amsterdam: Van Genneep.
- van Bottenburg, M. (2006a). A second wave of running? *Sport Marketing Europe* 1(1): 26-30.
- van Bottenburg, M. (2006b). Commercialisering van sport. Potentieel of bedreiging? In: M. Teeuwen (Ed.). *Inzichten vanaf de zijlijn. Wetenschappelijke coaching van het sportbeleid?* (pp. 19-35). Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid.
- van Bottenburg, M., van Kalmthout, J., van de Meulen, R., Nuijten, S., Rijnen, B. & Roques, C. (2006). *De tweede loopgolf. Over groei en omvang van de loopsportmarkt en hoe de KNAU haar marktaandeel verder kan vergroten*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- van Bottenburg M., Scheerder, J. & Hover, P. (2010). Don't miss the next boat. Europe's opportunities and challenges in the second wave of running. *New Studies in Athletics*, 25 (3/4): 125-143.
- Van der Poel, H. (2007). *Tijd voor vrijheid. Inleiding tot de studie van de vrijetijd*. Amsterdam: Boom.
- Van Dijk, J. (2001). *De netwerkmaatschappij. Sociale aspecten van nieuwe media*. Leiden: Hilarius.
- Van Espen, M. (2014). Gesprek van 10 januari 2014 (Leuven: Tervuursevest 101; geschreven nota's).
- Van Hecke, E., De Maesschalck, F., Gils, B., Verbestel, V., Scheerder, J., Vanreusel, B., Vangrunderbeek, H. (2008). *Behoeften aan sportinfrastructuur in Vlaanderen: een ruimtelijke analyse*, 181 pp. Leuven: Instituut voor Sociale en Economische Geografie (K.U.Leuven), Departement Humane Kinesiologie (K.U.Leuven), met de steun van de Vlaamse Gemeenschap.
- Van Honsté, A. (2013). E-mail aan C. Van Leemputte (E-mail bericht verstuurd op 6 mei 2013; anh@val.be).
- Vandenbroucke, P. (2012). *Het sociaal en sportief profiel van gebruikers van Finse pistes. Een studie van lichte sportgemeenschappen* (Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad van master in de Lichamelijke Opvoeding en de Bewegingswetenschappen; promotor: Prof. dr. B. Vanreusel). Leuven: KU Leuven / Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen.
- Vanreusel, B. (1975). *De hartfrequentie bij het beoefenen van de Fit-O-Meter. Onderzoek naar het belang van openluchtlopen in het kader van de Sport voor Allen* (verhandeling aangeboden tot het verwerven van de graad van licentiaat in de lichamelijke opvoeding). Leuven: Katholieke Universiteit Leuven / Instituut voor Lichamelijke Opvoeding.

- Vanreusel, B. & Scheerder, J. (2000). *Sport: cultuur in beweging. Een verkenning van cultuurtrends in de sport*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Versonnen, A. & Bogaert, H. (2008). *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2008* (Planning Paper 105). Brussel: Federaal Planbureau/Algemene Directie Statistiek & Economische Informatie.
- Vlaamse overheid (2007). Decreet van 9 maart 2007 houdende de subsidiëring van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het voeren van een Sport voor Allen-beleid. *Belgisch Staatsblad*, gepubliceerd op 4 mei 2007.
- Vlaamse overheid (2009). *Door samenspel scoren. Naar een gezond, duurzaam, resultaatgericht sportbeleid* (Beleidsnota Sport 2009-2014). Brussel: Vlaamse Regering.
- Vlaamse overheid (2012a). *Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2012-2013* (23 oktober 2012). Brussel: Vlaams Parlement.
- Vlaamse Regering (2011). *Subsidiëring van investeringen in of renovatie van kleinschalige sportinfrastructuur van lokale overheden*. Subsidiereglement 2011-2012. Brussel: Vlaamse Regering.
- Vlaamse Sportraad (2014). *12 speerpunten voor de sport. Memorandum Sportbeleid 2014-2019 van de Vlaamse Sportraad* (D-SP-304-10).
- Weijers, D. (2010). *Loopgroepen anders georganiseerd: vrijheid en blijheid? Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van loopsportbeoefenaars aan de sociale binding binnen anders-georganiseerde loopgroepen* (Masterproef aangeboden tot het behalen van de graad van master in Sportbeleid en Sportmanagement; promotor: Prof. dr. M. Van Bottenburg). Utrecht: Universiteit Utrecht / Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap.
- Wikipedia (2013). Finse piste (Online versie van 11 april 2013 <<http://nl.wikipedia.org/wiki/Finse_piste>>).

BIJLAGEN

Bijlage 1   Subsidiereglement kleinschalige sportinfrastructuur (Vlaamse Regering, 2011)

**DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIEN, BEGROTING, WERK,
RUIMTELIJKE ORDENING EN SPORT,**

Subsidiereglement 2011-2012 Subsidiering van investeringen in of renovatie van kleinschalige sportinfrastructuur van lokale overheden

Artikel 1

Binnen de perken van de daartoe voorziene begrotingskredieten, kunnen subsidies worden verleend aan de gemeenten, met inbegrip van hun verzelfstandigde agentschappen, hierna 'lokale overheden' genoemd, voor onroerende investeringen in en duurzame renovatie van de in artikel 2 bepaalde types van sportinfrastructuur, volgens de voorwaarden bepaald in dit reglement.

Artikel 2

Volgende types van sportinfrastructuur komen in aanmerking voor een investeringssubsidie:

- de aanleg van Finse pistes ;
- de vervanging of aanleg van vaste sportvloeren in bestaande overdekte sportruimten. De nieuwe sportvloeren moeten voldoen aan de EN 14904. Het accent van de kwaliteit van de sportvloeren dient te liggen op het gezondheidsrisico beperkende of blessure preventieve karakter.

Onder 'Finse piste' wordt verstaan : een in lusvorm aangelegd verlicht loop- en joggingpad met een minimale lengte van 800 meter en een minimale netto - breedte van 1,5 meter tussen de afboording. De opbouw bestaat uit een drainerende onderlaag en een toplaag uit houtsnippers of boomschors. Tussen de verschillende materialen wordt een geotextiel geplaatst. De technische doorsnede van een 'Finse piste' is te vinden op :

<http://www.bloso.be/sportinfrastructuur/adviesverlening/aks/Pages/Finsepiste.aspx>.

Onder 'overdekte sportruimte' wordt verstaan : een indoor sportaccommodatie, met een minimale netto sportoppervlakte van 150 m², uitsluitend gebruikt voor sportbeoefening.

Artikel 3

De lokale overheden moeten op het ogenblik van de subsidieaanvraag eigenaar of houder zijn van zakelijke of genotsrechten op de overdekte sportruimte of op de grond waarop de Finse piste zal worden gerealiseerd.

Projecten die reeds gerealiseerd of in uitvoering zijn op het ogenblik van de subsidieaanvraag, alsook projecten die gerealiseerd en gesubsidieerd worden in het kader van het decreet van 23 mei 2008 betreffende een inhaalbeweging in sportinfrastructuur via alternatieve financiering (het zogenaamde Vlaams Sportinfrastructuurplan), komen niet in aanmerking voor toekenning van subsidies bij toepassing van dit subsidiereglement.

Een lokale overheid kan per type sportinfrastructuur slechts voor één project een subsidieaanvraag indienen in het kader van dit subsidiereglement.

Artikel 4

§ 1. Voor de in artikel 2 vermelde types van sportinfrastructuur bedraagt het subsidiepercentage 50 % van de in aanmerking komende uitgaven voor de aanleg of de vervanging.

Dit percentage wordt toegepast op het bedrag van de goedgekeurde eindafrekening van de werken die betrekking hebben op de in artikel 2 bedoelde infrastructuur, inclusief de BTW voor zover deze niet recupereerbaar is door de lokale overheid, en exclusief de studie- en aanbestedingskosten en de eventuele prijsherzieningen.

§ 2. M.b.t. de aanleg of vervanging van vaste sportvloeren, komen volgende posten in aanmerking voor subsidiëring voor zover ze betrekking hebben op de eigenlijke sportruimte, met uitsluiting van de eventuele bergruimte(n) :

- draagvloer;
- vochtscherm;
- grondpotten en ankers ;
- belijningen;
- plinten;
- sportvloer.

Komen onder meer niet in aanmerking : de uitgaven m.b.t. de eventuele uitbraak van de te vervangen vloer, de aanpassing van de niveau's van de aangrenzende lokalen, sportmateriaal en -toestellen, valkuilen, matten, netten en andere losse uitrustingsbestanddelen.

§ 3. M.b.t. de aanleg van Finse pistes komen volgende posten in aanmerking voor subsidiëring :

- uitgravingen ;
- grond- en funderingswerken;
- geotextiel;
- afwerkingslaag;
- verlichting en bekabeling;
- afboordingen;
- signalisatie en infobordjes.

Komen onder meer niet in aanmerking : de afvoer van grond in functie van het grondverzet, parking, omgevingsaanleg, afsluitingen, nivelleringen van het terrein en bijkomende elektriciteitswerken.

§ 4. Ingeval dat de lokale overheid de realisatie van de in artikel 2 bedoelde sportinfrastructuur geheel of gedeeltelijk zelf in eigen beheer uitvoert, komen de materiaalkosten in aanmerking voor subsidiëring met uitsluiting van de loonkosten. Het subsidiepercentage wordt voor de in eigen beheer uitgevoerde werken toegepast op het totaalbedrag van de aankoopfacturen inclusief de BTW voor zover deze niet recupereerbaar is door de lokale overheid.

§ 5. Het maximumbedrag van de aan de lokale overheid toe te kennen subsidie bedraagt voor de in artikel 2 bedoelde types van sportinfrastructuur 60.000 € voor een Finse piste en 60.000 € voor een vaste sportvloer.

Artikel 5

De lokale overheden richten hun subsidieaanvraag tot het Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openlucht recreatie, hierna genoemd 'Blosó', t.a.v. het afdelingshoofd van de afdeling infrastructuur en logistiek, Arenbergstraat 5, 1000 Brussel.

De subsidieaanvragen bevatten alleszins de gegevens en inlichtingen volgens het model van aanvraagdocument dat als bijlage bij dit reglement is gevoegd.

De subsidieaanvragen 2011 moeten ten laatste op 14 oktober 2011 om 17 uur zijn ingediend op straffe van onontvankelijkheid. De subsidieaanvragen 2012 moeten ten laatste op 30 maart 2012 om 17 uur zijn ingediend op straffe van onontvankelijkheid.

Artikel 6

Rekening houdend met de daartoe beschikbare begrotingskredieten, worden de ontvankelijke subsidieaanvragen geselecteerd en gerangschikt op basis van de volgende selectiecriteria in volgorde van afnemend belang :

Met betrekking tot de vervanging of aanleg van vaste sportvloeren:

1. aanleg van een vaste sportvloer in een overdekte sportruimte die nog geen sportvloer heeft;
2. vervanging van een sportvloer van minstens 10 jaar oud;
3. aanleg of vervanging van een sportvloer door een vaste sportvloer voor polyvalent sportgebruik;
4. goede geografische spreiding volgens de regionale behoeften inzake overdekte sportruimten;
5. goede geografische spreiding van de aanvragen over de verschillende regio's.

Met betrekking tot de aanleg van Finse pistes :

1. goede geografische spreiding volgens de regionale behoeften inzake Finse pistes ;
2. goede geografische spreiding van de aanvragen over de verschillende regio's;
3. het project is opgenomen in het sportbeleidsplan dat door de Vlaamse minister bevoegd voor sport is aanvaard, overeenkomstig het decreet van 9 maart 2007 houdende de subsidiëring van gemeente- en provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het voeren van een sport voor allen - beleid ;

Artikel 7

De selectie en rangschikking van de ontvankelijke en volledige aanvraagdossiers op basis van de in artikel 6 bepaalde selectiecriteria, gebeurt door een ad hoc samengestelde selectieadviescommissie. Volgens het type sportinfrastructuur kunnen vertegenwoordigers van Bloso, de Vlaamse Sportraad, de Vlaamse Sportfederatie vzw, de Vlaamse Atletiekliga vzw,... deel uitmaken van deze selectieadviescommissie. Bloso legt het selectieverslag voor aan de minister bevoegd voor Sport, hierna 'de minister' genoemd.

Naar gelang het geval betekent de minister binnen de maand na ontvangst van het selectieverslag de subsidiebelofte aan de aanvrager of de gemotiveerde beslissing tot afwijzing van de subsidieaanvraag.

De subsidiebelofte is de verbintenis, die op het lopende begrotingsjaar wordt vastgelegd, om voor een bepaalde investering binnen de perken van de beschikbare kredieten een subsidie toe te kennen onder de voorwaarden van dit reglement.

Artikel 8

De aanvrager dient de werken, waarvoor de subsidiebelofte werd afgeleverd, op straffe van verval van de subsidie, te voltooien of te laten voltooien ten laatste één jaar na ontvangst van de subsidiebelofte.

De lokale overheid kan een gemotiveerde aanvraag tot verlenging met maximaal één jaar van deze vervaltermijn binnen deze laatst bedoelde termijn indienen bij Bloso, die de minister adviseert over deze afwijkingsaanvraag. De afwijkingsaanvraag dient gebaseerd te zijn op redenen van overmacht. De lokale overheid kan het dossier bevattende het technisch ontwerp van de werken voor advies voorleggen aan of bespreken met Bloso. Bloso adviseert binnen de 30 dagen na ontvangst van het dossier. Deze termijn is vervat in de vervaltermijn vermeld in het eerste lid.

Artikel 9

§ 1. Om aanspraak te maken en te behouden op een subsidie, moet de onroerende investering gebeuren met in acht name van alle toepasselijke wettelijke, reglementaire en normatieve bepalingen, inzonderheid en in voorkomend geval : 1° de regelgeving op de stedenbouw en de ruimtelijke ordening; 2° de regelgeving op de milieuvergunningen; 3° de regelgeving op de overheidsopdrachten;

4° m.b.t. de sportvloer : de EN 14904 en de sporttechnische normen van de erkende Vlaamse sportfederaties.

§ 2. De lokale overheid mag de sportinfrastructuur die is gerealiseerd met toepassing van de in dit reglement bedoelde subsidies, niet vervreemden of de zakelijke of genotsrechten er op niet overdragen aan derden of de bestemming ervan niet wijzigen binnen de 10 jaar na het verkrijgen van de subsidies, op straffe van terugbetaling ervan.

Er kan in de periode van 10 jaar na de voorlopige oplevering van de werken geen nieuwe subsidie worden aangevraagd of verkregen voor dezelfde sportinfrastructuur of delen ervan .

Artikel 10

Het overeenkomstig artikel 4 bepaalde subsidiebedrag wordt aan de lokale overheid in één keer uitbetaald op basis van het eindafrekeningsdossier dat aan Bloso wordt voorgelegd na de voorlopige oplevering van de werken.

Dit eindafrekeningsdossier bevat minstens :

1. een overzicht van de uitgevoerde werken m.b.t. de in artikel 2 bedoelde types van sportinfrastructuur en de financiële eindvorderingsstaat van deze werken, postgewijs ingedeeld;
2. een bewijs of attest van goedkeuring van deze eindstaat door de lokale overheid of het bewijs van goedkeuring van de aankoopfacturen van materialen voor de in eigen beheer uitgevoerde werken ;
3. een afschrift van het PV van voorlopige oplevering;
4. een kopie van de subsidiebelofte;
5. een verklaring op eer dat voldaan is aan de voorwaarden van artikel 9 § 1.

De lokale overheid dient het afrekeningsdossier, op straffe van verval van de subsidie, in te dienen ten laatste drie maanden na de datum van de voorlopige oplevering van de werken.

De lokale overheid kan een gemotiveerde aanvraag tot verlenging met maximum drie maanden van deze vervaltermijn binnen deze laatst bedoelde termijn indienen bij Bloso. De afwijkingaanvraag dient gebaseerd te zijn op redenen van overmacht.

De subsidie wordt uitbetaald binnen de 50 dagen vanaf ontvangst van het afrekeningsdossier, mits dit volledig is en conform bevonden met de voorwaarden en bepalingen van dit reglement.

Artikel 11

Bloso kan controle ter plaatse of op stukken uitvoeren op de naleving van de voorwaarden en bepalingen van dit reglement.

Philippe Muyters

Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport

Bijlage 2 Overzicht van Finse pistes in Vlaanderen

Tabel B1 Overzicht van Finse pistes per gemeente met openingsjaar, lengte (in meter) en adressen, opdeling per provincie, in Vlaanderen

Locatie Finse piste	Aantal Finse pistes	Openingsjaar	Lengte	Adres	Postcode	Gemeente
ANTWERPEN						
ANTWERPEN	1	2012	1672	Galgenweellaan	2050	Antwerpen-Linkeroever
ARENDONK	1	2011	1000	Heikant	2370	Arendonk
BALEN	1	2005	1450	Hoolsterberg 36	2490	Balen
BEERSE	1	2005	1250	Rerum Novarumlaan	2340	Beerse
BORNEM	1	N.B.	N.B.	Breevendreef	2880	Bornem
BRECHT	1	2009	960	Kraaijenhorst	2960	Brecht
DESSEL	1	2009	1250	Brasel	2480	Dessel
EDEGEM	1	2005	650	Kattenbroek	2650	Edegem
ESSEN	1	2012	993	Moerkantsebaan 34	2910	Essen
GEEL	1	N.B.	N.B.	Rauwelkoven 43	2440	Geel
HEIST-OP-DEN-BERG	1	2010	780	Kloosterveldstraat 7	2221	Booischoot
HEMIKSEM	1	2012	1200	Atletiekstraat 1	2620	Hemiksem
HERENTALS	1	1994	710	Vorselaarsebaan 60	2200	Herentals
HERSELT	<i>Finse piste in aanbouw</i>					
HOOGSTRATEN	<i>Finse piste in aanbouw</i>					
KAPellen	<i>Finse piste in aanbouw</i>					
KASTERLEE	1	2009	1080	Meulenstraat	2460	Lichtaart
LAAKDAL	1	2006	1000	Smallestraat 1	2430	Laakdal
LILLE	1	N.B.	N.B.	Balsakker	2275	Lille
MALLE	1	2012	500	Blijkerijstraat	2390	Malle
MERKSPLAS	1	N.B.	N.B.	Hofeinde	2330	Merksplas
OUD-TURNHOUT	1	2001	1000	De Hoogt 20	2360	Oud-Turnhout
PUTTE	1	2010	250	Kerkhoflei	2580	Putte

RAVELS	1	2012	800	Polderstraat	2381	Weelde (Ravels)	
RETIE	1	2010	600	Geenend	2470	Retie	
RIJKEVORSEL	1	2008	416	Bavelstraat	2310	Rijkevorsel	
TURNHOUT		<i>Finse piste in aanbouw</i>					
WESTERLO	1	2004	1000	Geneinde 2	2260	Westerlo	
WOMMELGEM	1	2012	2200	Fort II-straat	2160	Wommelgem	
LIMBURG							
ALKEN	1	1997	700	Laagdorp 17	3570	Alken	
AS	1	N.B.	N.B.	Schuttenbergstraat 2	3665	As	
BERINGEN	2						
		<i>Beringen FP 1</i>	1991	1100	Heideveldstraat	3583	Beringen-Paal
		<i>Beringen FP 2</i>	2007	800	Koolmijnlaan of Tennisstraat	3580	Beringen-Mijn
BILZEN	2						
		<i>Bilzen FP 1</i>	1994	800	Eikenlaan	3740	Bilzen
		<i>Bilzen FP 2</i>	2006	750	Appelboomgaardstraat	3740	Bilzen (Munsterbilzen)
BOCHOLT	1	2001	1400	Dorperveld	3950	Bocholt	
BORGLOON	1	2011	640	Sint Rochuslaan 12	3840	Borgloon	
BREE	1	2006	1800	Boneputstraat 7	3960	Bree	
DIEPENBEEK	1	2012	1600	Stationsstraat 27	3590	Diepenbeek	
GENK	2						
		<i>Genk FP 1</i>	1981	3000	Emiel Van Dorenlaan 144	3600	Genk
		<i>Genk FP 2</i>	2013	800	Zonneweelde	3600	Genk
HALEN	1	2009	600	Panovenstraat 45	3545	Halen	
HAM	1	1990	980	Sportlaan	3945	Ham	
HAMONT-ACHEL	1	N.B.	N.B.	Siggerstraat	3930	Hamont-Achel	

HASSELT	6					
<i>Hasselt FP 1</i>		2001	630	Tulpinstraat 42	3500	Hasselt
<i>Hasselt FP 2</i>		2006	1600	Elfde Liniestraat 21	3500	Hasselt
<i>Hasselt FP 3</i>		2007	645	Sint-Lambrechts-Herkstraat 69	3500	Hasselt
<i>Hasselt FP 4</i>		2007	890	De Libottonstraat	3512	Stevoort (Hasselt)
<i>Hasselt FP 5</i>		2007	1255	Ten Hove 5	3510	Kermt (Hasselt)
<i>Hasselt FP 6</i>		2010	800	Overdemerstraat	3511	Kuringen (Hasselt)
HECHTEL-EKSEL	1	2007	1000	Hoefstraat/Lupinestraat	3940	Hechtel-Eksel
HEERS	1	2004	400	Paardskerkhofstraat 20	3870	Heers
HERK-DE-STAD	1	2004	750	Hurbroekstraat	3540	Donk
HEUSDEN-ZOLDER	1	2004	1435	Buitingweg	3550	Heusden-Zolder
HOESELT	1	2010	500	Europalaan 2	3730	Hoeselt
HOUTHALEN-HELCHTEREN	3					
<i>Houthalen-Helchteren FP 1</i>		2012	800	Palmenstraat	3530	Houthalen
<i>Houthalen-Helchteren FP 2</i>		2008	850	Guldensporenlaan 16A	3530	Houthalen-Helchteren
<i>Houthalen-Helchteren FP 3</i>		2006	1000	Technische Schoolstraat	3530	Helchteren
KINROOI	1	2010	1500	Dalerweg	3640	Geistingen
KORTESSEM	1	1998	1400	Oude Mersenhoven 2	3720	Kortesseem
LEOPOLDSBURG	1	2010	735	Op 't Zand 51	3971	Leopoldsburg
LUMMEN	1	2009	1000	Sportweg 8	3560	Lummen
MAASEIK	1	1984	750	Sportlaan	3680	Maaseik
MAASMECHELEN	1	2007	800	Kolenmijn Limburg-Maaslaan	3630	Maasmechelen
MEEUWEN-GRUITRODE	2					
<i>Meeuwen-Gruitrode FP 1</i>		1995	1500	Rietenstraat	3670	Meeuwen-Gruitrode
<i>Meeuwen-Gruitrode FP 2</i>		1999	500	Groenstraat 38	3670	Meeuwen-Gruitrode
NEERPELT	1	2003	800	Toekomstlaan 5	3910	Neerpelt
OPGLABBEEK	1	2006	800	Weg naar Bree 2	3660	Opglabbeek
OVERPELT	1	2012	750	Kloosterstraat	3900	Overpelt
PEER	1	1995	2000	Deusterstraat 74	3990	Peer
RIEMST	1	2004	1017	Reeckervelt 3	3770	Riemst

SINT-TRUIDEN	1	2000	2500	Speelhoflaan	3800	Sint-Truiden
TESSENDERLO	1	2003	500	Sportlaan	3980	Tessenderlo
TONGEREN	1	1997	1350	Kastanjewal	3700	Tongeren
WELLEN	1	2002	350	Kortestraat 12	3830	Wellen
ZONHOVEN	1	2003	2700	Muizenstraat	3520	Zonhoven
OOST-VLAANDEREN						
AALST	1	N.B.	N.B.	Zwembadlaan 2	9300	Aalst
AALTER	1	2012	1000	Lindestraat 17	9880	Aalter
BERLARE	1	N.B.	N.B.	Molenstraat 1B	9290	Berlare
BEVEREN	1	1990	8000	Klapperstraat 103	9120	Beveren
BRAKEL	<i>Finse piste in aanbouw</i>					
BUGGENHOUT	1	2008	1060	Platteput 14	9255	Buggenhout
DEINZE	1	N.B.	N.B.	Lucien Matthijslaan	9800	Deinze
DENDERLEEUV	<i>Finse piste in aanbouw</i>					
DENDERMONDE	1	2012	900	Van Langenhovestraat 203	9200	Dendermonde
EEKLO	1	N.B.	N.B.	Burg. Lionel Pussemierstraat 157	9900	Eeklo
ERPE-MERE	1	2006	1099	Oudenaardsesteenweg 458	9420	Erpe-Mere
EVERGEM	1	1989	1800	Guldensporenlaan 34	9940	Evergem
GAVERE	1	2004	1430	Sportdreef 5	9890	Gavere
GENT	4					
	<i>Gent FP 1</i>	2007	5000	Zuiderlaan	9000	Gent
	<i>Gent FP 2</i>	2009	830	Henri Storyplein	9000	Gent
	<i>Gent FP 3</i>	2010	750	Sint Gerolfstraat 16	9031	Drongen
	<i>Gent FP 4</i>	2013	1000	Victor Braeckmanlaan 180	9040	Sint-Amandsberg
GERAARDSBERGEN	1	1996	750	Fel. Cauwelstraat 39	9500	Geraardsbergen
HERZELE	1	N.B.	N.B.	Kerkkouter 40	9550	Herzele
KAPRIJKE	1	2008	700	Heihoekse Kerkwegel 11	9971	Kaprijke
KNESSELARE	1	2008	846	Urselseweg 185	9910	Knesselare
KRUIBEKE	1	2013	1060	Kromstraat	9150	Kruibeke

KRUISSHOUTEM	1	1997	1000	Kerkkakersstraat	9770	Kruishoutem
LAARNE	1	N.B.	N.B.	Leeweg 25	9270	Laarne
LEBBEKE	1	1999	1034	Koning Albert 1-straat 124	9280	Lebbeke
LEDE	2					
		<i>Lede FP1</i>	N.B.	N.B.	Ommeganglaan 60A	9340 Lede
		<i>Lede FP2</i>	N.B.	N.B.	Grote Steenweg 304	9340 Oordegem (Lede)
LOCHRISTI	1	2000	620	Bosdreef 57	9080	Lochristi
LOKEREN	1	2013	802	Nachtegaallaan	9160	Lokeren
MALDEGEM	1	2005	1000	Bloemestraat	9990	Maldegem
MELLE	1	2008	1600	Kouterslag	9090	Melle
MOERBEKE	1	2010	800	Hospicestraat 18	9180	Moerbeke
NAZARETH	1	2008	900	Drapstraat 76	9810	Nazareth
NEVELE	1	2005	1320	Vaart Links	9850	Nevele
NINOVE	1	2007	1060	Parklaan 15	9400	Ninove
OOSTERZELE	1	N.B.	N.B.	Sportstraat 5	9860	Oosterzele
OUDENAARDE	1	2000	1500	Rodelos 1A	9700	Oudenaarde
RONSE	1	2010	1150	Leuzesesteenweg	9600	Ronse
SINT-NIKLAAS	1	2010	815	Vleeshouwersstraat 4	9112	Sint-Niklaas (Sinaai-Waas)
STEKENE	1	2009	615	Nieuwstraat 60D	9190	Stekene
TEMSE	1	N.B.	N.B.	Kapelstraat	9140	Temse
WAARSCHOOT	1	2006	650	Sportstraat 3	9950	Waarschoot
WETTEREN	1	2012	985	Warandelaan	9230	Wetteren
ZELE	1	N.B.	N.B.	Elststraat	9240	Zele
ZOTTEGEM	1	N.B.	N.B.	Bevergemsevijvers 1	9620	Zottegem
ZULTE	3					
		<i>Zulte FP 1</i>	2011	1000	Waalstraat 188	9870 Zulte
		<i>Zulte FP 2</i>	2012	666	Rijwegstraat 2	9870 Olsene (Zulte)
		<i>Zulte FP 3</i>	2013	1600	Dreef 1 (Brugstraat)	9870 Gottem (Zulte)
VLAAMS-BRABANT						
AARSCHOT	1	N.B.	N.B.	Testeltsesteenweg 31	3201	Aarschot

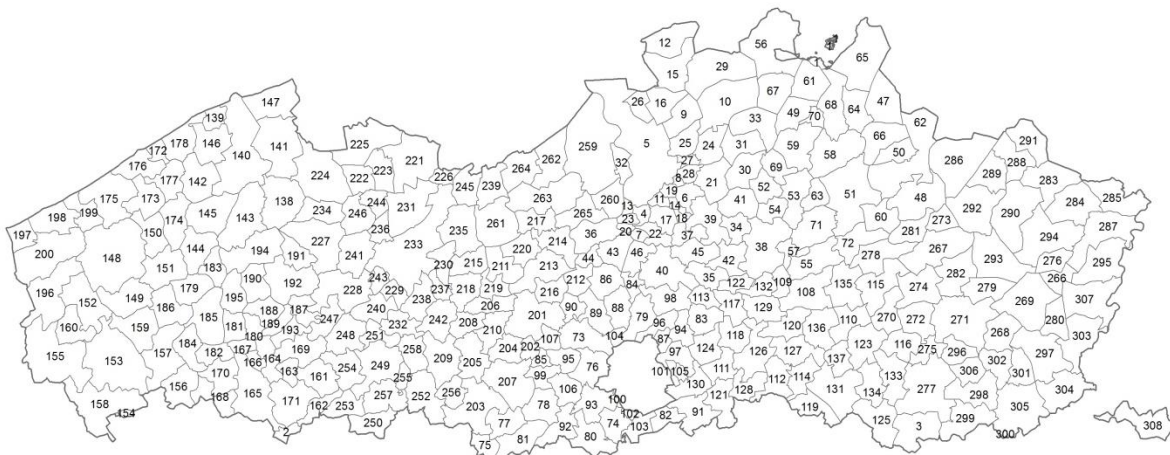
AFFLIGEM							
	<i>Finse piste in aanbouw</i>						
ASSE	1	2004	900	Broekeweg	1730	Asse	
BEKKEVOORT	1	2012	600	Oude Leuvensebaan	3460	Bekkevoort	
BIERBEEK	1	2011	500	Bierbeekstraat	3360	Korbeek-Lo	
BOORTMEERBEEK	1	2012	840	Sportveldweg 6	3190	Boortmeerbeek	
DIEST	1	2012	625	Warandepark	3290	Diest	
DILBEEK	1	2013	1160	Sportlaan 24	1700	Dilbeek	
GALMAARDEN	1	1999	1000	Stationsstraat	1570	Galmaarden	
GOOIK	1	2013	500	Processiestraat 115	1755	Gooik	
KEERBERGEN	1	2009	750	Putsebaan 103	3140	Keerbergen	
LANDEN	1	2009	1200	Sportlaan 1	3400	Landen	
LENNIK	1	2003	350	Alfred Algoetstraat 77	1750	Lennik	
LEUVEN	2						
		<i>Leuven FP 1</i>	2009	1000	Tervuursevest 101	3000	Leuven
		<i>Leuven FP 2</i>	2009	1000	Diestsesteenweg	3010	Kessel-Lo
LIEDEKERKE	1	2005	580	Sportlaan 2	1770	Liedekerke	
MEISE	1	N.B.	N.B.	St. Annastraat 29	1860	Meise	
MERCHTEM	1	2011	1000	J. Stallaertstraat 10	1785	Merchtem	
ROOSDAAL	1	N.B.	N.B.	Koninglaan	1760	Strijtem	
ROTSELAAR	1	2012	1000	Torenstraat 115	3110	Rotselaar	
SCHERPENHEUVEL-ZICHEM	2						
		<i>Scherpenheuvel-Zichem FP 1</i>	1990	666	Vorststraat 55	3271	Averbode
		<i>Scherpenheuvel-Zichem FP 2</i>	2010	500	Weg Messelbroek	3271	Keiberg
TERNAT	1	N.B.	N.B.	P. Van Cauwelaertstraat 40	1740	Ternat	
VILVOORDE	1	1980	900	Brusselsesteenweg 73	1800	Vilvoorde	
ZAVENTEM		<i>Finse piste in aanbouw</i>					
ZEMST	1	2011	1000	Tervuursesteenweg	1981	Zemst	
WEST-VLAANDEREN							
ANZEGEM	1	1999	700	Landergemstraat 1	8570	Anzegem	
BLANKENBERGE	1	2010	1000	Koning Boudewijnlaan 15B	8370	Blankenberge	

BRUGGE	1	2012	1500	Nijverheidsstraat 112	8310	Brugge	
DAMME	1	2009	700	Eikelberg 3	8340	Sijsele	
DE HAAN	1	2013	1030	Nieuwe Steenweg 74	8420	De Haan	
DEERLIJK	1	1990	665	Guido Gezellelaan	8540	Deerlijk	
HARELBEKE	1	2008	1100	Stasegemsesteenweg 21	3580	Harelbeke	
INGELMUNSTER				<i>Finse piste in aanbouw</i>			
IZEGEM				<i>Finse piste in aanbouw</i>			
JABBEKE				<i>Finse piste in aanbouw</i>			
KOEKELARE	1	2006	500	Belhuttebaan 40	8680	Koekelare	
KOKSIJDE	1	1992	886	Hazebeekstraat 2	8670	Oostduinkerke	
KORTRIJK	1	2012	1200	Bad Godesberglaan	8500	Kortrijk	
LANGEMARK-POELKAPELLE	1	2010	730	Boezingestraat 51A	8920	Langemark-Poelkapelle	
MENEN	1	N.B.	N.B.	Hospitaalstraat	8130	Menen	
OOSTROZEBEKE	1	N.B.	N.B.	Gaverstraat	8780	Oostrozebeke	
POPERINGE	1	N.B.	N.B.	Ouderdomseweg 1	8970	Poperinge	
ROESELARE	1	2011	710	Oekensestraat	8800	Roeselare	
TIELT	1	2012	800	Ringlaan	8700	Tielt	
TORHOUT	1	2012	930	Bruggestraat 29	8820	Torhout	
VEURNE	1	N.B.	N.B.	Noordstraat	8630	Veurne	
WAREGEM	2						
		<i>Waregem FP 1</i>	2005	450	Beveren-Dries 16B	8791	Beveren-Leie (Waregem)
		<i>Waregem FP 2</i>	2011	400	Georges Coornaertdreef 6	8792	Desselgem (Waregem)
WEVELGEM	1	2011	1116	Menenstraat	8560	Wevelgem	
WIELSBEKE	1	2010	1350	Hernieuwenstraat 14	8710	Wielsbeke	
WINGENE	1	2012	800	Beernemstraat 23	8750	Wingene	
ZEDELGEM				<i>Finse piste in aanbouw</i>			

FP= Finse piste; N.B. = niet beschikbaar

Bijlage 3 Legende met overzicht van gemeenten in Vlaanderen

1	BAARLE-HERTOG	63	OLEN	125	LANDEN	187	DENTERGEM	249	OUDENAARDE
2	SPIERE-HELKIJN	64	OUD-TURNHOUT	126	LEUVEN	188	MEULEBEKE	250	RONSE
3	GINGELOM	65	RAVELS	127	LUBBEK	189	OOSTROZEBEKE	251	ZINGEM
4	AARTSELAAR	66	RETIE	128	OUD-HEVERLEE	190	PITTEM	252	BRAKEL
5	ANTWERPEN	67	RIJKEVORSEL	129	ROTSELAAR	191	RUISELEDE	253	KLUISBERGEN
6	BOECHOUT	68	TURNHOUT	130	TERVUREN	192	TIELT	254	WORTEGEM-PETEGEM
7	BOOM	69	VORSELAAR	131	TIENEN	193	WIELSBEKE	255	HOREBEKE
8	BORSBEEK	70	VOSELAAR	132	TREMELO	194	WINGENE	256	LIERDE
9	BRASSCHAAT	71	WESTERLO	133	ZOUTLEEUW	195	ARDOOIE	257	MAARKEDAL
10	BRECHT	72	LAAKDAL	134	LINTER	196	ALVERINGEM	258	ZWALM
11	EDEGEM	73	ASSE	135	SCHERPENHEUVEL-ZICHEM	197	DE PANNE	259	BEVEREN
12	ESSEN	74	BEERSEL	136	TIELT-WINGE	198	KOKSIJDE	260	KRUIBEKE
13	HEMIKSEM	75	BEVER	137	GLABBEEK	199	NIEUWPOORT	261	LOKEREN
14	HOVE	76	DILBEEK	138	BEERNEM	200	VEURNE	262	SINT-GILLIS-WAAS
15	KALMTHOUT	77	GALMAARDEN	139	BLANKENBERGE	201	AALST	263	SINT-NIKLAAS
16	KAPellen	78	GOOIK	140	BRUGGE	202	DENDERLEEuw	264	STEKENE
17	KONTICH	79	GRIMBERGEN	141	DAMME	203	GERAARDSBERGEN	265	TEMSE
18	LINT	80	HALLE	142	JABBEKE	204	HAALTERT	266	AS
19	MORTSEL	81	HERNE	143	OOSTKAMP	205	HERZELE	267	BERINGEN
20	NIEL	82	HOEILAART	144	TORHOUT	206	LEDE	268	DIENPREEK
21	RANST	83	KAMPENHOUT	145	ZEDELGEM	207	NINOVE	269	GENK
22	RUMST	84	KAPPELLE-OP-DEN-BOS	146	ZUIENKERKE	208	SINT-LIEVENS-HOUTEM	270	HALEN
23	SCHELLE	85	LIEDEKERKE	147	KNOKKE-HEIST	209	ZOTTEGEM	271	HASSELT
24	SCHILDE	86	LONDERZEEL	148	DIKSMUIDE	210	ERPE - MERE	272	HERK-DE-STAD
25	SCHOTEN	87	MACHELEN	149	HOUTHULST	211	BERLAAR	273	LEOPOLDSBURG
26	STABROEK	88	MEISE	150	KOEKELARE	212	BUGGENHOUT	274	LUMMEN
27	WIJNEGEM	89	MERCHTEM	151	KORTEMARK	213	DENDERMONDE	275	NIEUWERKERKEN
28	WOMMELGEM	90	OPWIJK	152	LO-RENINGE	214	HAMME	276	OPGLABBEEK
29	WUUSTWEZEL	91	OVERIJSE	153	IEPER	215	LAARNE	277	SINT-TRUIDEN
30	ZANDHOVEN	92	PEPINGEN	154	MESEN	216	LEBBEKE	278	TESSENDERLO
31	ZOERSEL	93	SINT-PIETERS-LEEuw	155	POPERINGE	217	WAASMUNSTER	279	ZONHOVEN
32	ZWIJNDRECHT	94	STEENOKKERZEEL	156	WERVIK	218	WETTEREN	280	ZUTENDAAL
33	MALLE	95	TERNAT	157	ZONNEBEKE	219	WICHELEN	281	HAM
34	BERLAAR	96	VILVOORDE	158	HEUVELLAAND	220	ZELE	282	HEUSDEN-ZOLDER
35	BONHEIDEN	97	ZAVENTEM	159	LANGEMARK-POELKAPPELLE	221	ASSENEDE	283	BOCHOLT
36	BORNEM	98	ZEMST	160	VLETEREN	222	EKKLO	284	BREE
37	DUFFEL	99	ROOSDAAL	161	ANZEGEM	223	KAPRIJKE	285	KINROOI
38	HEIST-OP-DEN-BERG	100	DROGENBOS	162	AVELGEM	224	MALDEGEM	286	LOMMEL
39	LIER	101	KRAAINEM	163	DEERLIJK	225	SINT-LAUREINS	287	MAASEIK
40	MECHELEN	102	LINKEBEEK	164	HARELBEKE	226	ZELZATE	288	NEERPelt
41	NIJLEN	103	SINT-GENESIUS-RODE	165	KORTRIJK	227	AALTER	289	OVERPELT
42	PUTTE	104	WEMMEL	166	KUURNE	228	DEINZE	290	PEER
43	PUURS	105	WEZEMBEEK-OPPEM	167	LENDELEDE	229	DE PINTE	291	HAMONT-ACHEL
44	SINT-AMANDS	106	LENNIK	168	MENEN	230	DESTELBERGEN	292	HECHTEL-EKSEL
45	SINT-KATELIJNE-WAVER	107	AFFLIGEM	169	WAREGEM	231	EVERGEM	293	HOUTHALEN-HELCHTEREN
46	WILLEBROEK	108	AARSCHOT	170	WEVELGEM	232	GAVERE	294	MEEUWEN-GRUITRODE
47	ARENDONK	109	BEGIJNENDIJK	171	ZWEVEGEM	233	GENT	295	DILSEN
48	BALEN	110	BEKKEVOORT	172	BREDENE	234	KNESSELARE	296	ALKEN
49	BEERSE	111	BERTEM	173	GISTEL	235	LOCHRISTI	297	BILZEN
50	DESSSEL	112	BIERBEEK	174	ICHTEGEM	236	LOVENDEGEM	298	BORGLOON
51	GEEL	113	BOORTMEERBEEK	175	MIDDELKERKE	237	MELLE	299	HEERS
52	GROBBENDONK	114	BOUTERSEM	176	OOSTENDE	238	MERELBEKE	300	HERSTAPPE
53	HERENTALS	115	DIEST	177	OUDENBURG	239	MOERBEKE	301	HOESLT
54	HERENTHOUT	116	GEETBETS	178	DE HAAN	240	NAZARETH	302	KORTESSEM
55	HERSELT	117	HAACHT	179	HOOGLEDE	241	NEVELE	303	LANAKEN
56	HOOGSTRATEN	118	HERENT	180	INGELMUNSTER	242	OOSTERZELE	304	RIEMST
57	HULSHOUT	119	HOEGAARDEN	181	IZEGEM	243	SINT-MARTENS-LATEM	305	TONGEREN
58	KASTERLEE	120	HOLSBEK	182	LEDEGEM	244	WAARSCHOOT	306	WELLEN
59	LILLE	121	HULDENBERG	183	LICHTERVELDE	245	WACHTBEKE	307	MAASMECHELEN
60	MEERHOUT	122	KEERBERGEN	184	MOORSLEDE	246	ZOMERGEM	308	VOEREN
61	MERKSPLAS	123	KORTENAKEN	185	ROESLARE	247	ZULTE		
62	MOL	124	KORTENBERG	186	STADEN	248	KRUISHOUTEM		

Bijlage 4 Toevoegingen

In deze bijlage worden een aantal onnauwkeurigheden en onduidelijkheden in de presentatie van de resultaten gecorrigeerd. Deze elementen werden na verwerking van de resultaten toegevoegd op basis van gegevens van het Bloso en/of correcties door de respectievelijke gemeenten.

- Kaart 2 (p. 52):
  - De gemeente Lede beschikt over twee Finse pistes. De Finse piste van het Bloso-centrum te Oordegem werd niet vermeld door de respondent;
  - In Buggenhout is slechts één Finse piste aanwezig (bestaande uit twee lussen).
- Kaart 3 (p. 54):
  - De eerste Finse piste in de gemeente Hasselt werd aangelegd in 2001.
- Kaart 13 (p. 67):
  - De Finse piste in de Tervuursevest te Leuven werd mede door de overheid gefinancierd; dit werd niet opgenomen in de kaart omdat gegevens van een andere Finse piste (met zelfde lengte) in Leuven gepresenteerd werden.
  - De vijf Finse pistes in de Bloso-centra van Blankenberge, Brugge, Hofstade, Oordegem en Turnhout werden gefinancierd door de Vlaamse overheid (Bloso). Deze werden o.w.v. missende informatie uit de bevragingen bij de gemeenten niet allemaal aangeduid op de kaart. Het gaat hier om de Bloso-centra van Brugge en Oordegem.

OVER DE AUTEURS

Jeroen Scheerder is professor sportbeleid en sportmanagement aan de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven. Hij is het hoofd van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid waar een twintigtal onderzoekers beleidsgericht sport- en bewegingsonderzoek verrichten. Jeroen Scheerder studeerde antropologie, bewegingswetenschappen en marketing. Hij doceert binnen het vakgebied van (publiek) beleid en management inzake sport en fysieke activiteit en verzorgt gastlezingen in internationale onderwijsprogramma's. Hij is gastprofessor aan de universiteiten van Cassino, Jyväskylä, Kaunas, Keulen en Porto, en is gastdocent in de *Expert Class in Professioneel Sportmanagement* aan de Vrije Universiteit Brussel, de *Advanced Studies in Sports Law & Policy* aan de KU Leuven, de *BanaBa in Advanced Business Management/Sportmanagement* aan de KHLeuven en de opleiding tot sportfunctionaris van de Vlaamse Trainersschool (VTS). Van 2005 tot 2007 was hij gastprofessor sportsociologie aan de Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen van de Universiteit Gent. Samen met Prof. Dr. K. Breedveld en drs. R. Hoekman van het Nederlandse Mulier Instituut richtte hij in 2010 het Europese MEASURE-netwerk op. In 2012 werd hij verkozen tot vicepresident en president-elect van de *European Association for Sociology of Sport* (EASS). Jeroen Scheerder verricht sociaalwetenschappelijk onderzoek met betrekking tot participatie en consumptie van vrijetijdssport enerzijds en het (marketing)beleid van private en publieke sportactoren anderzijds. Zijn wetenschappelijke expertise situeert zich daarnaast in het ontwikkelen van sociaalwetenschappelijke meetinstrumenten zoals interviews, focusgroepen, panels en surveys. Hij is (co-)auteur van een 50-tal artikels in peer-reviewed tijdschriften, is editor/auteur van een 20-tal boeken omtrent sport, beleid en participatie, en is reekseditor van de MBS-boeken (*Management & Bestuur in Sport* uitgegeven bij Academia Press), van de BMS-rapporten (*Beleid & Management in Sport*, (<http://www.faber.kuleuven.be/BMS>), samen met dr. Steven Vos en drs. Jeroen Meganck) en van de SBS-boeken (*Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen en Sport* uitgegeven bij Academia Press, samen met dr. Steven Vos). Hij voerde studies uit voor diverse opdrachtgevers, waaronder de Europese Commissie, de Koning Boudewijnstichting, de Vlaamse overheid, de stad Antwerpen, Tofsport Vlaanderen en een aantal sportfederaties. Hij is (co-)promotor van tien doctoraatsprojecten binnen de domeinen sportbeleid, sportbestuur, sportmarketing en sportsociologie en een van de promotoren van het wetenschappelijk Steunpunt voor beleidsgericht onderzoek Sport (2012-2015) en van het wetenschappelijk Steunpunt voor beleidsgericht onderzoek Cultuur, Jeugd & Sport (2007-2011). Tussen 1999 en 2007 was hij tewerkgesteld bij een aantal

overheidsinstanties op het gebied van sport, cultuur en toerisme. Uithoudingssport is een van zijn passies.

E-mail: Jeroen.Scheerder@faber.kuleuven.be

Julie Borgers is doctoraatsstudente binnen de Onderzoeksgroep Sport & Bewegingsbeleid aan de KU Leuven en is verbonden aan het Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek Sport (gesteund door de Vlaamse overheid). Ze studeerde af als master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (major Sportmanagement) in 2011. Daarnaast behaalde ze de graad van leerkracht in de Lichamelijke Opvoeding binnen de Specifieke Lerarenopleiding (KU Leuven) in 2012. Julie startte in november 2011 als wetenschappelijk medewerker binnen de voormalige Afdeling Sociale Kinesiologie, en vatte in maart 2012 haar doctoraatswerk aan. Haar onderzoek focust op lichte sportgemeenschappen. Het doel hiervan is om het profiel en de motieven van lichte sportbeoefenaars in kaart te brengen en te onderzoeken hoe het georganiseerde sportaanbod hierop kan inspelen. Julie verzorgde reeds gastlezingen met betrekking tot de loopsport tijdens een internationaal onderwijsprogramma aan de Universiteit van Jyväskylä (Finland). Ze is zelf een uiterst lichtgeorganiseerd loopster en laat zich sporadisch verleiden door een zware inspanning tijdens een stads- of natuurloop. Ze liep heel wat kilometers op verscheidene Finse pistes in het kader van de bevestigingen voor deze studie.

E-mail: Julie.Borgers@faber.kuleuven.be

Bart Vanreusel is professor aan de Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen (FaBeR) van de KU Leuven. Hij is lid van de onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid in het Departement Bewegingswetenschappen. Hij doceert ondermeer Sociale Kinesiologie en Sociologie van Sport en Bewegingscultuur. Hij is lid van de Europese Vereniging voor Sportsociologie en voormalig secretaris-generaal van de International Sociology of Sport Association. Hij publiceerde bijdragen in internationale peer-reviewed tijdschriften en boeken over sportsociologische thema's. Samen met Paul De Knop en Jeroen Scheerder publiceerde hij ondermeer het handboek *Sportsociologie: het spel en de spelers*. In Vlaanderen was hij voorzitter en huidig lid van de Vlaamse Sportraad, het adviesorgaan voor sportbeleid. Hij bestudeert processen van sociale verandering in de sport, van lokale sportbeoefening en Sport voor Allen tot wereldsportevenementen, met een bijzondere aandacht voor 'sport and sociale change' projecten in het kader van sport en ontwikkelingsamenwerking. Hij blijft actief buitensportbeoefenaar.

E-mail: Bart.Vanreusel@faber.kuleuven.be

Steven Vos is houder van de leerstoel 'Move to Be' binnen Fontys Sporthogeschool (Eindhoven). Daarnaast is hij verbonden aan de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de Faculteit

Bewegings- & Revalidatiewetenschappen (KU Leuven). Hij is doctor in de bewegingswetenschappen (KU Leuven) en master in de sociale en organisatiepsychologie (KU Leuven). Steven was senior onderzoeker aan het Hoger Instituut voor de Arbeid – KU Leuven (1999-2005) en manager 'onderzoek & innovatie' bij het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid (2005-2008). Van 2008 tot 2012 was hij als doctoraatsbursaal verbonden aan de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven en het Steunpunt Cultuur, Jeugd & Sport.

Steven is (co-)auteur van een groot aantal boeken en beleidsrapportages en publiceerde artikels in diverse internationale tijdschriften. Samen met Jeroen Scheerder is hij reekseditor van de BMS-rapporten (*Beleid & Management in Sport*) en de SBS-boeken (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen en Sport) uitgegeven bij Academia Press.

Hij verricht zelf onder meer kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar het stimuleren van sport- en beweegdeelname en het ontwikkelen van typologieën van aanbieders van en deelnemers aan laagdrempelige sport- en beweeginitiatieven. Met een bijzondere aandacht voor de effectiviteit en efficiëntie van initiatieven. De laatste jaren is hij geëvolueerd van een kijkporter naar een actieve beoefenaar van de loop- en de fietssport.

E-mail: Steven.Vos@faber.kuleuven.be

